
Grøn omstilling i balance

Hensyn til lokalbefolkningen i planlægning af VE-anlæg

Kandidatspeciale

Gruppe 1

Mia Toft og Stefan Munk

Aalborg Universitet - København

Surveying, Planning and Land Management

AALBORG UNIVERSITET

STUDENTERRAPPORT

Femte studieår på
Det Tekniske Fakultet for IT og Design
Surveying, Planning and Land Management
Aalborg Universitet

Titel:

Grøn omstilling i balance:
Hensyn til lokalbefolkningen i planlægning af VE-anlæg

Tema:

Vedvarende energi

Projektperiode:

Forårssemester 2024

Projektgruppe:

1

Deltagere:

Mia Toft

Stefan Munk

Vejledere:

Jesper Mayntz Paasch

Normalsider: 65

Sidetal: 145

Afleveringsdato:

6. juni 2024

Synopsis:

Dette speciale omhandler balancen mellem udbyggelsen af vedvarende energi og hensyn til borgene. Til dette er det blevet undersøgt hvordan der planlægges for VE-anlæg og udarbejdet en interessentanalyse, og det blev konkluderet at et område bl.a. bliver attraktivt for placering af VE-anlæg, når elnettet udvides i området. Dette ledte frem til problemformuleringen: *Hvordan kan den grønne omstilling fremmes effektivt og retfærdigt, samtidig med at hensyn til lokalbefolkningen, herunder samfundsmæssige faktorer og individuelle behov, tilgodeses?*

For at bevare dette er der udarbejdet et casestudie med tre områder, hvori elnettet udvides, for at kunne drage konklusioner omkring planlægning af VE-anlæg og udvidelse af elnettet samt hensyn til borgerne i dette. Til dette er der udført en række interviews med relevante interessenter. Dette har ledt til en diskussion omkring nogle tiltag der kan implementeres for at sikre borgerhensyn og skabe YIMBY i planlægning af VE-anlæg, samt forslag til at sikre lovgivningens offentlige mål.

The content of this report is freely available, but publication (with reference) may only be pursued due to agreement with the author.

Abstract

This master thesis focuses on the balance between the advancement of renewable energy and the consideration for the citizens in the areas where the renewable energy is expanded. To reach the climate goals of a 70% reduction of greenhouse gases in 2030 and climate neutrality in 2050, it is necessary to expand the renewable energy.

To look into this initial problem, the current process of planning for renewable energy facilities is examined, the process of connecting the facility to the power grid, and which stakeholders has an interest in establishing renewable energy facilities. From this, it was concluded that an area can become attractive for placing renewable energy if the power grid is expanded in that area, since this creates a higher capacity to connect more facilities. This led to an examination of how the green transition can be advanced efficiently and fairly, while considering the needs of the locals in the area.

To answer this, a case study was made, containing three cases where the power grid is expanding and is assessed to become attractive for placing renewable energy. In this study it is examined how the municipality is planning for renewable energy facilities, the process of expanding the power grid and how the local citizens are considered in this process. From the case study some general conclusions could be drawn about the process of advancing renewable energy and how the citizens are considered in this.

This led to a discussion of some initiatives that could be implemented in the planning of renewable energy, to try and make the citizens in the areas that these facilities are placed, have a more positive attitude to this, to secure that renewable energy is being advanced.

In addition to this, the official goals of the relevant legislation is discussed, and initiatives to secure these are suggested.

Forord

Dette speciale er udarbejdet af Mia Toft og Stefan Munk på 4. semester af kandidatuddannelsen '*Surveying, Planning and Land Management*' på Aalborg Universitet i København. Projektets overordnede tema omhandler balancen mellem udbyggelse af vedvarende energi og hensyn til borgerne i lokalområdet. Projektet er udarbejdet i perioden 1. februar 2024 til 7. juni 2024.

Projektgruppen ønsker at rette tak til vejleder Jesper Mayntz Paasch for sparring og faglig dialog omkring projektet. Derudover ønsker projektgruppen også at rette særlig tak til de personer der deltog i interviews, som har bidraget til at skabe vigtig viden omkring planlægning af vedvarende energi og udbyggelse af elnettet samt et indblik i borgernes holdninger. Dette inkluderer Nils Nordholm, seniorkonsulent ved Energinet, Thøger Reinholdt, Landinspektør og partner for Geopartner, Mads Tanderup Sørensen, planlægger og arealforvalter ved Holstebro Kommune samt Torben Langer, tidligere lodsejer og nuværende borger i Idomlund.

Læsevejledning

Specialet er opbygget i tre dele; foranalyse, hovedanalyse og diskussion. Foranalysen behandler det initierende problem og indsamler det nødvendige videngrundlag for at opstille en problemformulering. Problemformulering behandles i projektets hovedanalyse, bestående af et casestudie, samt i diskussionen. Afslutningsvis er specialets resultater samlet i en konklusion. Det anbefales at projektet læses kronologisk, for bedst mulig forståelse.

Igennem projektet anvendes Chicago metoden til henvisning af litteratur, denne er opstillet således: (Efternavn, Årstal, evt. sidetal). Anvendte kilder er samlet i en litteraturliste i bunden af projektet, hvor der findes flere informationer om kilderne. Projektets figurer og tabeller er nummereret efter det kapitel de er placeret i. Eksempelvis beskrives første figur i kapitel 1 som figur 1.1, og første tabel i kapitel 1 som tabel 1.1. Bilag refereres som "Bilag X" og findes til slut i projektet.

Gennem projektet er der anvendt forskellige forkortelser, disse er angivet i tabel 1 herunder. Derudover er der også anvendt forskellig lovgivning gennem projektet. Første gang den specifikke lov anvendes i projektet anføres lovens fulde navn efterfulgt af en evt. forkortelse. Den anvendt lovgivning er angivet i tabel 2 herunder, og inkluderer forkortelse, lovens fulde navn samt lov-nr. og dato.

Forkortelse	Beskrivelse
KEFM	Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
PtX	Power-to-X
SEP	Strategisk energiplanlægning
VE-anlæg	Vedvarende energianlæg

Tabel 1: Forkortelser

Forkortelse	Lovnavn	Lov-nr. og dato
Elsikkerhedsloven	Bekendtgørelse af lov om sikkerhed ved elektriske anlæg, elektriske installationer og elektrisk materiel	LBK nr 26 af 10/01/2019
Endrup-Idomlund bekendtgørelsen	Bekendtgørelse om landsplandirektiv for en 400 kV højspændingsforbindelse fra Endrup til Idomlund i Vestjylland med tilhørende tekniske anlæg	BEK nr 140 af 06/02/2023
Energinetsloven	Bekendtgørelse af lov om Energinet	LBK nr 271 af 09/03/2023
Forvaltningsloven	Bekendtgørelse af forvaltningsloven	LBK nr 433 af 22/04/2014
Klimaloven	Bekendtgørelse af lov om klima	LBK nr 2580 af 13/12/2021
Miljøvurderingsloven	Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)	LBK nr 4 af 03/01/2023
Museumsloven	Bekendtgørelse af museumsloven	LBK nr 358 af 08/04/2014
Nettilslutningsbekendtgørelsen	Bekendtgørelse om nettilslutning af vindmøller, solcelleanlæg, bølgekraftanlæg og vandkraftværker	BEK nr 1090 af 14/08/2023
Planloven	Bekendtgørelse af lov om planlægning	LBK nr 223 af 01/03/2024
Udstykningsloven	Bekendtgørelse af lov om udstykning og anden registrering i matriklen m.v.	LBK nr 53 af 17/01/2024
VE-loven	Bekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi	LBK nr 132 af 06/02/2024
<i>Ingen forkortelse</i>	Bekendtgørelse af FN's rammekonvention af 9 juni 1992 om klimaændring	BKI nr 89 af 15/09/1994

Tabel 2: Lovgivning

Indhold

Abstract	ii
Forord	iii
1 Indledning	1
2 Teori og metode	4
2.1 Teori	4
2.1.1 Klimamål	4
2.1.2 Implementeringsteori	6
2.1.3 Magtteori	9
2.1.4 NIMBY og YIMBY	12
2.2 Metode	13
2.2.1 Projektstruktur	14
2.2.2 Dokumentanalyse	15
2.2.3 Juridisk metode	17
2.2.4 Interview	18
2.2.5 Interessentanalyse	21
2.2.6 Casestudie	22
3 Foranalyse	24
3.1 Planlægning og håndtering af etablering af VE-anlæg	24
3.2 Tilslutning til elnettet	27
3.3 Interessentanalyse	28
3.3.1 Interessentmatrix	33
4 Problemformulering	37
5 Hovedanalyse	40
5.1 Udvalgelse af cases	40

5.2	Idomlund	41
5.2.1	Kommunen	42
5.2.2	Borgerne	44
5.2.3	Aktører	48
5.2.4	Andet	50
5.2.5	Opsamling	50
5.3	Trige	51
5.3.1	Kommunen	52
5.3.2	Borgerne	57
5.3.3	Aktører	60
5.3.4	Andet	60
5.3.5	Opsamling	61
5.4	Lolland	61
5.4.1	Kommunen	63
5.4.2	Borgerne	63
5.4.3	Aktører	66
5.4.4	Andet	66
5.4.5	Opsamling	66
5.5	Sammenligning af cases	67
5.5.1	Energinet	67
5.5.2	Kommunerne	68
5.5.3	Borgerne	69
6	Diskussion	70
6.1	Balance mellem udbyggelse af vedvarende energi og borgerhensyn .	70
6.1.1	Udbygning er elnettet	71
6.1.2	Tiltag for at sikre borgerhensyn og skabe YIMBY	72
6.2	Magtens fordeling og implementeringen	74
6.2.1	Magten og indflydelsen i VE-planlægning	74
6.2.2	Lovgivningens formål	77
7	Konklusion	79

8 Perspektivering	82
8.1 Udnyttelse af arealer til flere formål	82
8.2 Valg af metode	83
Referenceliste	85
 Bilag	 94
A Interviewguide til interview 1	94
B Interview med planlægger i Holstebro Kommune	96
B.1 Transskription af interview	96
C Interview med lodsejerforhandler i Geopartner	116
C.1 Transskription af interview	116
D Interview med seniorkonsulent ved Energinet	126
E Interview med borger i Idomlund	129
E.1 Transskription af interview	129

1 | Indledning

Der er de seneste år kommet større fokus på den grønne omstilling, og derved også udbyggelse af vedvarende energi og etablering af flere vedvarende energianlæg (VE-anlæg). Særligt i forbindelse med Paris-aftalen fra 2015, kom der større fokus på klimatilpasning. Her blev der sat et generelt mål, der beskriver at den gennemsnitlige globale temperaturstigning skal holdes under 1,5°C (United Nations, 2016, Article 2). Som følge af denne aftale har EU sat som mål at udledning af drivhusgasser skal være reduceret med minimum 55% i 2030 og at EU skal være klimaneutrale i 2050.

Danmark vil gerne ses som frontnation i klimatilpasning, og har derfor sat mere ambitiøse mål. Disse er beskrevet i Bekendtgørelse af lov om klima (Klimaloven) § 1, der sætter som mål at Danmarks skal reducere udledning af drivhusgasser med 70% i 2030 og, som EU, være klimaneutrale i 2050, jf. Dog har regeringen udtrykt et ønske om at fremrykke dette til 2045 (Klima-, Energi- og forsyningsministeriet, 2023).

For at skabe et grønnere og mere sikkert Danmark har regeringen i 2022 præsenteret *"Danmark kan mere II"*. Dette udspil har fem fokuspunkter der skal føre til hurtigere udfasning af russisk gas, samt accelerere den grønne omstilling. Udspillet har også ledt til delfprogrammerne *"Klimaaftale om grøn strøm og varme 2022"* og *"Klimaaftale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023"*, der sætter rammevilkår på at udbygge den vedvarende energi ved at etablere flere VE-anlæg (Regeringen (Socialdemokratiet) m.fl., 2022; Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) m.fl., 2023).

"Klimaaftale om grøn strøm og varme 2022" sætter rammevilkår der skal muliggøre en firedobling af den samlede elproduktion fra solenergi og landvind frem mod 2030. Dette vil bl.a. gøres ved realisering af store energiparker med solceller, vindmøller og PtX. Disse energiparker skal være markedsdrevet og varetages af private udviklere, men staten vil hjælpe med realiseringen af dem. For at kunne firedoble den samlede elproduktion fra solenergi og landvind vil det kræve en omfattende

planlægning og arealforvaltning. Her vil staten bl.a. lempe de arealbegrænsninger der kan forekomme for nye VE-anlæg og bidrage til udbygning af elnettet. Derudover vil staten også bidrage til at styrke lokal forankring og understøtte hurtigere planlægningprocesser i kommunerne, da dette er afgørende for at realisere udbygningen af vedvarende energi på land. (Regeringen (Socialdemokratiet) m.fl., 2022) Denne firedobling af elproduktion fra solenergi og landvind beskriver "Klimaaftale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023" som første skridt på vejen mod mere vedvarende energi på land. I denne aftale sættes fokus på at staten skal spille en aktiv rolle i planlægning af de større energiparker og udbygningen af vedvarende energi på land generelt. Vedvarende energi på land udgør i dag ca. 0,5 % af Danmarks samlede areal, og der vurderes at det vil kræve op til 1,3 % af Danmarks samlede areal hvis firedoblingen skal realiseres. Kommunerne står overfor en stor opgave med planlægning af energiparkerne, og derfor skal regeringen understøtte de kommuner og anlægsopstillere der har et ønske om at få udpeget arealet til energiparker. Derudover skal staten helt eller delvist kunne overtage kommunernes planlægning for større energiparker. For at muliggøre etableringen af energiparker i flere dele af Danmark, vil Energinet, om nødvendigt, udarbejde et tillæg til deres langsigtede udviklingsplan om udvidelse af elnettet. (Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) m.fl., 2023).

I dette projekt defineres et VE-anlæg som et større anlæg på land bestående af vindmøller, solceller, Power-to-X eller en kombination af disse. Derved afgrænses der fra mindre vindmøller, solceller m.m. til privat brug samt anlæg på havet.

Det øgede fokus på den grønne omstilling og udbyggelsen af vedvarende energi, vil uundgåelig kræve flere arealer med VE-anlæg på land (Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) m.fl., 2023). Dette kan have flere konsekvenser, både for naboer, landskab og natur. Særligt naboer til VE-anlæg har haft en negativ holdning til etableringen af VE-anlæg i deres lokalområde, grundet de potentielle gener, usikkerheder og økonomiske konsekvenser det kan have for dem. Dette kan bidrage til nabomodstand, der kan have den konsekvens at et VE-projekt enten forsinkes eller helt bremses (DR og Gyldenkerne, 2023; L. N. Hansen, 2023). Derfor er det vigtigt at der både tages højde for arealforvaltning og disse forskellige hensyn,

særligt borgerhensyn, i planlægningen af vedvarende energi.

Der findes i dag flere ordninger med økonomiske kompensationer til naboer til VE-anlæg, men det er ikke nødvendigvis kun økonomiske hensyn der skal tages, når der planlægges for de borgere der bliver berørt af udbyggelsen af vedvarende energi.

Der vil i dette projekt derfor ses nærmere på hvordan vedvarende energi planlægges i Danmark, samt hvilke hensyn der tages til borgerne i denne planlægning. Derudover vil det undersøges hvilke faktorer der kan bidrage til at vedvarende energi udbygges i bestemte områder. Dette har ledt til følgende initierende problem og forskningsspørgsmål:

Hvilke faktorer er afgørende for at gøre et område attraktivt for udvidelse af vedvarende energi?

1. Hvordan bliver der planlagt for VE-anlæg i Danmark?
2. Hvilke interessenter er der ved planlægning og etablering af VE-anlæg?

2 | Teori og metode

I dette kapitel præsenteres de valgte teorier og metoder der er anvendt gennem udarbejdelsen af projektet, samt hvordan disse anvendes. Derudover vil kapitlet også indeholde et overblik over strukturen for projektet. Kapitlet er inddelt i to underafsnit - *Teori* og *Metode*.

2.1 Teori

I dette kapitel beskrives de teorier der anvendes gennem projektet. Gennem afsnittet beskrives teori om klimamål og vejen dertil, implementeringsteori, magtteori samt NIMBY og YIMBY.

2.1.1 Klimamål

I 1992 i Rio de Janeiro blev der afholdt en verdenskonference om miljø og udvikling. Til denne verdenskonference var der enighed om at klimaændringerne kunne skade jorden over tid og at der derfor skulle skabes en rammekonvention med fokus på klimaet. Klimakonventionen blev derfor vedtaget og trådte officielt i kraft i 1994 (Globalius, u.d.[a]). Bekendtgørelse af FN's rammekonvention af 9. juni 1992 om klimaændringer beskriver konventionens formål. Formålet siger at konventionen skal opnå "...en stabilisering af koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren på et niveau, som kan forhindre farlig antropogen indvirkning på klimasystemet. Dette niveau bør realiseres inden for en tidsramme, der er tilstrækkelig til at sikre, at økosystemerne kan tilpasse sig naturligt til klimaændringerne, til at fødevareproduktionen ikke trues, og til at den økonomiske udvikling kan fortsætte på et bæredygtigt grundlag.". Det øgede fokus på klimaet fra Klimakonventionen førte til at der i 1997 blev indgået en aftale. Denne aftale blev kaldt Kyoto-protokollen og blev den første aftale der var internationalt bindende og som havde fokus på at reducere udledningen af drivhusgasser (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, u.d.). Kyoto-protokollen fokuserede på de industrialiserede

lande og beskrev at der senest i 2012 skulle være sket en reduktion i udledningen af drivhusgasser som svarede til 5% i forhold til 1990. Der er flere udviklingslande som også har underskrevet Kyoto-protokollen, men som ikke vil være juridisk bundet af aftalen, da de ikke er et industrialiseret land. Hvis et industrialiseret land ikke var i stand til at nå målet på 5%, havde de to muligheder. Landet kunne vælge at betale andre industrialiserede lande for at overtage deres udslipkvoter. Derudover kunne et industrialiseret land betale for foranstaltninger i udviklingslande, og derved få ret til at udlede en større mængde drivhusgasser. Som det sidste ville et industrialiseret land blive straffet med renter hvis dette ikke var i stand til at nå målet på de 5%. Kyoto-protokollen blev generelt anset for at have kortsigtede og uambitiøse mål. Selvom Kyoto-protokollen ikke blev set som værende god nok, så var den stadig et af de første skridt i kampen om at reducere udledningen af drivhusgasser og kunne ligge grund for at diskutere nogle mere ambitiøse aftaler (Globalius, u.d.[b]).

Tilbage i december 2015 i Paris blev der indgået en ny klimaaftale, bedre kendt som Parisaftalen. Parisaftalen har et generelt mål som beskriver at den gennemsnitlige globale temperaturstigning skal holdes et godt stykke under 2°C og det tilstræbes at den gennemsnitlige globale temperaturstigning holdes under 1,5°C (United Nations, 2016, Article 2). For at sikre dette mål beskriver Parisaftalen tre emner; *bidragelse*, *ambitioner* og *gennemsigtighed*.

Bidragelse beskriver at alle lande som er indbefattet af aftalen skal bidrage til at nå målet. Dette gør landene ved at lave hver deres klimahandlingsplan som skal beskrive hvordan de kan bidrage til at nå målet. *Ambitioner* beskriver at hvert land altid skal blive mere ambitiøse med tiden og fastsætte mål der er bedre end de tidligere. Dette vil også kunne ses gennem klimahandlingsplanerne som skal opdateres hvert femte år. *Gennemsigtighed* beskriver at de inkluderede lande i Parisaftalen skal være åbne omkring deres mål, hvordan de håndterer det og hvordan det går med målene. På denne måde sikrer de at der ikke bliver holdt noget skjult som kan sabotere målet (Det Europæiske Råd, u.d.).

EU vil i hele situation om klimatilpasning gerne agere som frontfigur. Derfor beskriver klimamålene internt i EU at udledning af drivhusgasser i EU skal være nedsat med minimum 55% i 2030 i forhold til hvad niveauet var i 1990. I 2050 har

EU et ønske om at være de første deltagere i Parisaftalen til at blive klimaneutrale (Det Europæiske Råd, u.d.).

Danmark vil gerne ses som frontnation når det kommer til klimatilpasning og har derfor også sat mere ambitiøse mål. Klimaloven § 1 beskriver at Danmark i 2030 skal have nedsat udledning af drivhusgasser med 70% i forhold til hvad niveauet var i 1990. Målet for 2050 er, som beskrevet i klimaloven, det samme som EU, men er noget som regeringen har givet udtryk for gerne at ville rykke frem til 2045 (Klima-, Energi- og forsyningsministeriet, 2023).

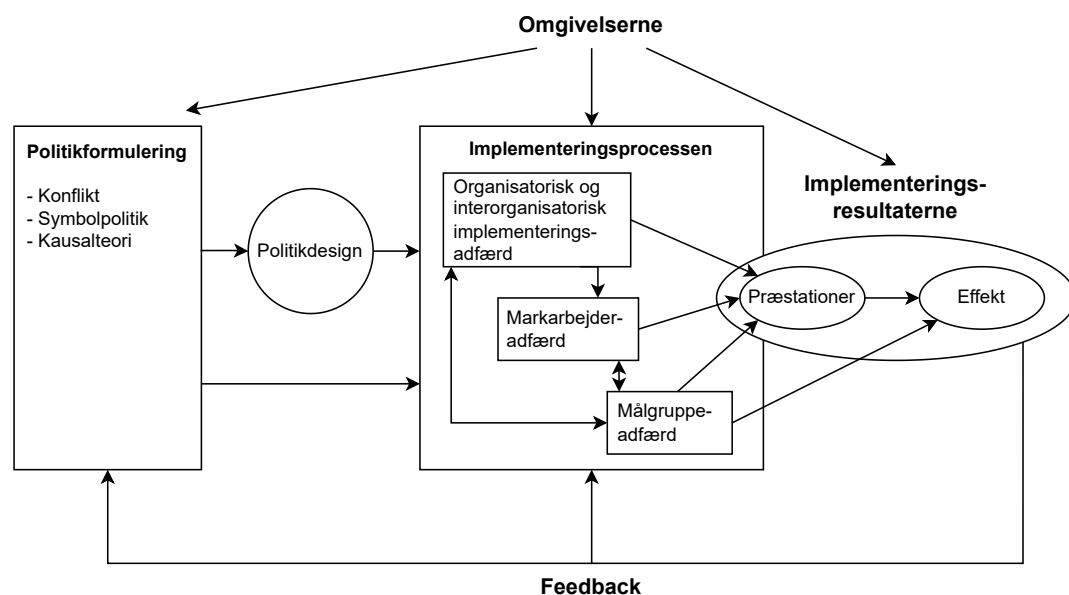
2.1.2 Implementeringsteori

For at nå klimamålene, jf. afsnit 2.1.1, er udbyggelsen af VE-anlæg nødt til at blive realiseret. Derfor vil der i dette afsnit undersøges, hvordan disse VE-anlæg bliver realiseret. Her har implementeringsteori en relevans, og det vil derfor blive undersøgt. Implementeringsteori er undersøgelsen i, hvordan metoder og strategier er med til at skabe evidens for, hvordan fremtidige projekter kan implementeres på bedst mulige vis, og hvordan det kan bruges af fagfolk og politiske beslutningstagere (Washington, 2024). Gennem afsnittet vil den generelle teori for implementering blive undersøgt, og til sidst vil der være en beskrivelse Danmarks mål for implementering af klimaindsatsen for at nå der klimamål.

Implementeringsteori stammer oprindeligt fra ønsket om, at gøre brug af en evidensbaseret praksis, for at forbedre og effektivisere processer (NCI, 2022). Forskning i implementering har fokus på de processer, som er med til at realisere den ønskede lovgivningen, hvor det efterfølgende er muligt at kigge på, hvordan lovgivning har bidraget til at realisere de ønsker og intentioner, der lå bag den. Det er altså en evaluering af hvilke effekter ny lovgivning, reformer, processer og lignende har på samfundet, med fokus på om det virker som tiltænkt. I Danmark har der generelt ikke været stort fokus på hvor målopfyldende ny lovgivning har været, men der er begyndt at komme større fokus på nogle områder. (Winther, 1994, s. 55–57).

Selvom implementeringsforskning har fokus på at evaluere processerne i ny lovgivning, betyder dette ikke, at alle dårlige resultater kan skyldes disse processer. Det er stadig muligt for processerne at gå som planlagt, men have lavere resultater

end forventet. Nogle problemer kan være svære og komplekse, uden nogle kendte løsninger der ikke samtidigt skaber nye problemer. Et andet problem kan også være den måde som lovgivningen er udformet og formuleret på, som derfor ikke skaber de bedste rammer for implementeringen. Det ses også, at den samfundsmæssige politiske udvikling hænger sammen med udviklingen inden for forskning og derfor vil implementeringen og lovgivningen også trinvist forbedres, som ny forskning indenfor relevante fagområder vil opstå. For yderligere at forstå hvilken rolle implementeringen spiller kan den integrerede implementeringsmodel ses på figur 2.1 (Winther, 1994, s. 57–59).

Figur 2.1: Her ses den integrerede implementeringsmodel. Modellen viser hvilken rolle implementering har ved ny lovgivning og processer. (Winther, 1994, s. 59)

I praksis vil det være kommunen som står for implementeringen. Derfor vil en top-down fremgangsmåde undersøges, som den integrerede implementeringsmodel er god at anvendes til, da den integrerer de forskellige aspekter, der er involveret før og efter implementeringen, i en samlet model (Winther, 1994, s. 58). Her tages der udgangspunkt i de officielle mål, der er givet i lovgivningen. Med officielle mål menes det, at der kan være forskel på de mål som er givet ud til borgerne gennem det skrevne i lovgivningen, og de mål som politikerne personligt kan have af mål

med den givne lovgivning. Da det kun er de officielle mål, der er blevet givet ud i offentligheden, vil de derfor bruges, selvom de i nogle lovgivninger kan have en utydelig formulering (Winther, 1994, s. 63–64).

Når der ses på modellen i figur 2.1, ses det også hvordan de forskellige elementer påvirker hinanden, samt hvordan de har indflydelse på implementeringen og derved også implementeringsresultaterne. *Politikformuleringen* beskriver hvordan ny politik og lovgivning bliver præsenteret og formuleret. Som tidligere nævnt kan lovgivning være med til at skabe nogle begrænsninger, der kan gøre implementeringen til en svær opgave med begrænset succes. Derfor vil det skabe nogle dårlige vilkår, for hvordan implementering kan udearbejdes. *Den Organisatoriske og interorganisatoriske adfærd*, *Markarbejderens adfærd* og *Målgruppens adfærd* beskriver hvordan de forskellige parter vil komme til at påvirke resultaterne. Efter en lovgivning er vedtaget, vil det ikke være regeringen der realiserer projekterne. Her vil der ofte være private aktører fra forskellige organisationer der investerer i projekter. Organisationerne, markarbejderes og målgruppen vil kunne misforstå, forvride eller på anden vis handle på en måde der overholder lovgivningen, men går imod dens intentioner. Til sidst vil *omgivelserne* have en indflydelse på det hele. Her vil den socioøkonomiske situation spille en rolle, samt den generelle mening i offentligheden. Efter effekten af det hele kan ses, vil det være muligt at kunne drage noget feedback til at forbedre processen eller komme med et nyt og forbedret lovforslag (Winther, 1994, s. 59–63).

I forbindelse med at nå klimamålene i Danmark, skal det ske gennem en implementering af nationens klimaprogram. Klimaprogrammet består af flere initiativer heriblandt forbedring af landbrugets udledning, PtX og carbon capture and storage (forkortet CCS). I klimaprogrammet skelnes der mellem den forvaltningsmæssige implementering, der skal udføres af staten og kommunerne, men samtidig er afhængig af en teknologisk udvikling, og den samfundsmæssige implementering der skal udføres af andre samfundsaktører. Ligesom det er beskrevet i Parisaftalen, som bliver beskrevet i afsnit 2.1.1, forsøger klimaprogrammet at vise hvordan Danmark bidrager til Parisaftalen, og hvilke ambitioner de har, samtidig med at der er gennemsigtighed da hele programmet er offentlig tilgængeligt. Klimaprogrammet beskriver derfor, hvor langt de er nået inden for hver sektor, der tilsammen skal

nå klimamålene. Det er dog begrænset, hvor konkret klimaprogrammet beskriver hver sektor, og det er derfor ikke muligt at finde specifikke planer for, hvordan VE-anlæg skal implementeres. (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2023) Gennem projektet og undersøgelsen af de forskellige cases, vil der blive kigget på implementeringen og effekten heraf, som kan sammenlignes med de officielle mål for lovgivning, samt de mål som regeringen har udtalt, nævnt i afsnit 2.1.1.

2.1.3 Magtteori

Begrebet magt er blevet fortolket på flere måder. I dette afsnit vil der komme en generel forklaring på magt som begreb samt de forskellige fortolkninger der er til magt. Selvom det er svært at komme med en entydig fortolkning af magt som begreb, vil det være vigtigt at have en forståelse for det når de forskellige casestudier skal undersøges, hvor der er forskellige parter involveret med hver deres interesse. Generelt når der skal anvendes magt kræver det at der er minimum to aktører som har en interessekonflikt. Her beskriver Merkelsen, 2010 at "Magt indebærer muligheden for at opnå målsætninger mod andres vilje og på tværs af interesser".

Et forsøg på at afgrænse begrebet er også muligt. Her kan det deles det op i *en autoritet, Indflydelse og Tvang* (Merkelsen, 2010, s. 23).

En autoritet beskriver folk, organisationer, myndighedsinstanser eller lignende der kan udøve magt på andre. Oftest kan der også være et element af legitimitet når en autoritet beskrives, men dette behøves ikke at være indblandet når der er tale om magt. *Indflydelse* beskriver nogen der er med til at påvirke magt i en bestemt retning. Her er der eksempelvis tale om interesseorganisationer der kan udøve indflydelse og på den måde få justeret på den magt der bliver udøvet. *Tvang* beskriver folk der bliver udøvet magt på, som ikke har nogen mulighed for at have indflydelse på magtudøvelsens retning. At omtale en part som værende fuldkommen udenfor indflydelse vil forekomme yderst sjældent (Merkelsen, 2010, s. 23–24). Den part som er mest sandsynlig til at opleve det, vil være borgerne, som ifølge ideologien om den parlamentariske styringskæde, som nævnt i kapitel 2.1.2, anses for passive modtagere. Her vil borgerne stadig have været med, gennem et demokratisk valg, til at beslutte hvem der skal være i den regering som har lavet den lov og forvaltning som planlægningen ligger til grund for. Alt efter hvordan

implementeringen af projektet er forgået, vil borgerne dog kunne opleve at de ikke føler sig hørt og vil derfor omtale det som tvang (Winther, 1994, s. 9).

Disse begreber er generelt med til at skabe en lettere forståelse for de konkrete magtforhold når de forskellige parter magtudøvelse skal beskrives. Dog skal der også passes på med at definere magtforholdene for tidligt, da situationen kan blive set på med et subjektivt syn, som kun beskriver, det der er forudsat af det givne begrebs betydning. Derfor skal der være en sikker begrundelse for, når en interessekonflikt beskrives som et bestemt magtforhold. Det er også vigtigt at forstå at alle ikke forstår begreberne ens. Derfor er en objektiv begrundelse, samt hvordan den begrundelse fortolkes, vigtig for at skabe forståelse for læseren, da flere af begreberne vil blive brugt når et magtforhold defineres (Merkelsen, 2010, s. 23–24).

Når magt beskrives er det også godt at have en forståelse for *synlig* og *usynlig besiddelsesmagt*. Set fra en magtudøvers perspektiv, er det generelt deres hensigt at få deres vilje på trods af andre modstridende interesser. Et eksempel kan være anvendelsen af ekspropriation, hvor en myndighed, trods modstridende interesser, får deres vilje. Her vil magten ske som *synlig besiddelsesmagt* hvor dem der bliver udøvet magt på, ikke er i tvivl om hvem der er udøveren. Som magtudøver er der interesse for at mindske modstanden mest muligt. Det kan også være til fordel for magtudøveren at mindske modstanden, før magtudøvelsen finder sted. Derfor er det oplagt som magtudøver at gøre brug af *usynlig besiddelsesmagt*. Her kan magtudøveren forsøge at tilsløre sine hensigter og sit projekt ved at få det til at fremstå som en naturlig del af samfundsudviklingen og på den måde få folk til at stille sig mindre kritisk overfor magtudøvelsen. Dette kan også ses som manipulation. En anden måde at udnytte *usynlig besiddelsesmagt* er ved at underspille sin egen magtposition og på den måde rette kritikken mod nogle mere højtstående instanser som eksempelvis regeringen (Merkelsen, 2010, s. 24–25).

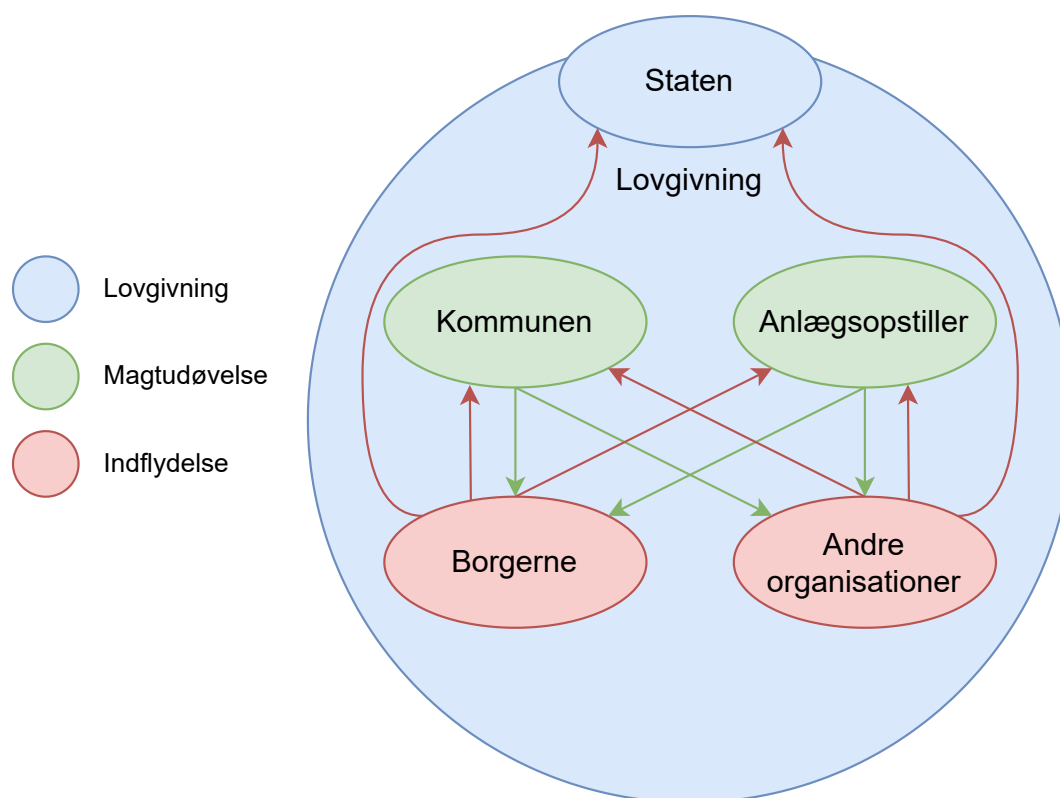
Som nævnt i starten af afsnittet kan magt fortolkes på forskellige måder. *Den første fortolkning*, er at se på magt som noget folk er i besiddelse af, altså en ressource de har til rådighed. Her vil der altid være en årsag forbundet med magtudøvelsen. Samtidig ses frihed som en direkte forbindelse til magtudøvelsen. Med dette menes der at mennesker har ret til en fri vilje, men når der sker et tab af frihed,

vil dette kunne forbindes til en magtudøvelse. Når magtudøvelse bliver anvendt vil magtudøverens intentioner samt modpartens tab af frihed derfor være godt at beskrive (Merkelsen, 2010, s. 28–29).

En anden fortolkning er, at se på magt som en relation mellem aktører. Her ses magt som en synlig og observerbar proces, hvor roden til magtudøvelsen kan identificeres ved at finde frem til hvilken aktør/aktører som har startet processen for magtudøvelsen. Dette vil sige at magtudøvelsen starter ved aktør A som får aktør B til at gøre noget de ellers ikke ville have gjort. Når magt fortolkes på denne måde, vil nogle af de aktører som ikke kommer først i processen, fremstå som havende mindre magt end hvad de i realiteten har. Selvom magt kan fortolkes på denne måde, skal det dog ikke ses som at nogle aktører har monopol på magten. Magtudøvelsen fra aktør A opstår i stedet for som en proces mellem flere aktørers relationer, der forsøger at udøve indflydelse på hinanden (Merkelsen, 2010, s. 29–30).

En tredje fortolkning er ved at se på magt som noget en person ikke kan erhverve sig eller miste. Magt beskrives i stedet som et fænomen der sker på alle aspekter af folks adfærd. Her ses magten også som noget uforudsigeligt, da udøvelsen af magt ikke blot kan knyttes til en specifik handling eller aktivitet, men er i stedet noget der sker gennem relationer og spændinger mellem flere individer og aktiviteter. (Dean, 2006, s. 41–51) (Merkelsen, 2010, s. 32–33).

Gennem projektet og undersøgelsen af de forskellige cases, vil der mest blive kigget på den generelle fortolkning af magt med nogle overvejelser om de to første fortolkninger for skabe en forståelse for magtforholdet mellem de forskellige parter samt hvilken indflydelse de hver især har på hinanden. Magtteorien vil være tæt knyttet med implementeringsteorien, hvor en generel magtstruktur kan kortlægges. Her vil staten som lovgiver være dem, der har mest magt, da de er med til at sætte rammerne, mens kommunen og anlægsopstilleren vil være udøver af den lovgivning der er lavet. Til sidst vil borgerne og andre organisationer være dem der oplever et tab af frihed, men vil stadig have mulighed for, at kunne indflyde effekten af implementeringsresultaterne. En kortlægning af magtstrukturen kan ses på figur 2.2.

Figur 2.2: Her ses en kortlægning af magtstrukturen i forbindelse med planlægning af VE-anlæg.

2.1.4 NIMBY og YIMBY

Når et udviklingsprojekt skal etableres, kan befolkningen i det område hvori det skal etableres have forskellige holdninger til dette. Begreberne NIMBY (Not in my backyard) og YIMBY (Yes in my backyard) beskriver en henholdsvis negativ og positiv holdning til nye udviklingsprojekter eller arealanvendelse i et lokalområde. Dette kan eksempelvis være etableringen af et nyt VE-anlæg. Holdningen er ofte bestemt efter hvilken påvirkning etableringen af dette menes at ville have på lokalbefolkningen. (Brown og Glanz, 2018)

NIMBY bliver brugt til at beskrive en lokal modstand til et udviklingsprojekt, hvor lokalbefolkningen mener at dette vil have en negativ påvirkning på deres liv, og vil derfor ikke have at dette skal etableres i deres lokalområde. Denne holdning er ofte baseret på egoisme, uvidenhed og irrationalitet, da projektet ofte vil have en positiv effekt i den større sammenhæng, men kan have en negativ indvirkning

på det omkringliggende område. Denne lokale modstand kan skyldes at projekterne opfattes som uattraktive, farlige, til gene eller fordi de kan have en negativ påvirkning på ejendomsværdien. (Brown og Glanz, 2018)

I kontrast til dette bliver YIMBY brugt til at beskrive en lokal støtte til et udviklingsprojekt. Her menes det at projektet har en positiv indvirkning på lokalområdet, og kan bidrage til at øge livskvaliteten eller give en økonomisk fordel. (Brown og Glanz, 2018)

Om lokalbefolkningen har en positiv eller negativ holdning til etableringen af et udviklingsprojekt i deres lokalområde kan have en stor betydning på etableringen af det endelige projekt. Derfor er det relevant at overveje NIMBY når der planlægges for etableringen af nye VE-anlæg, for at mindske de konflikter der kan opstå. Dette kan bl.a. gøres ved at inddrage borgerne i processen, skabe større gennemsigtighed omkring projektet og lave en miljøvurdering af projektet. Hvis dette gøres på en hensigtsmæssig måde, kan det bidrage til at borgerne får en mere positiv holdning til udviklingsprojektet, da det kan skabe en større viden omkring projektet og påvirkningen heraf, samt adressere eventuelle bekymringer hos lokalbefolkningen. (Sun m.fl., 2016)

2.2 Metode

I dette kapitel beskrives de metoder der anvendes gennem projektet. Derudover indeholder afsnittet også et overblik over projektstrukturen samt de metoder der anvendes til opbygning af denne og udarbejdelse af projektet.

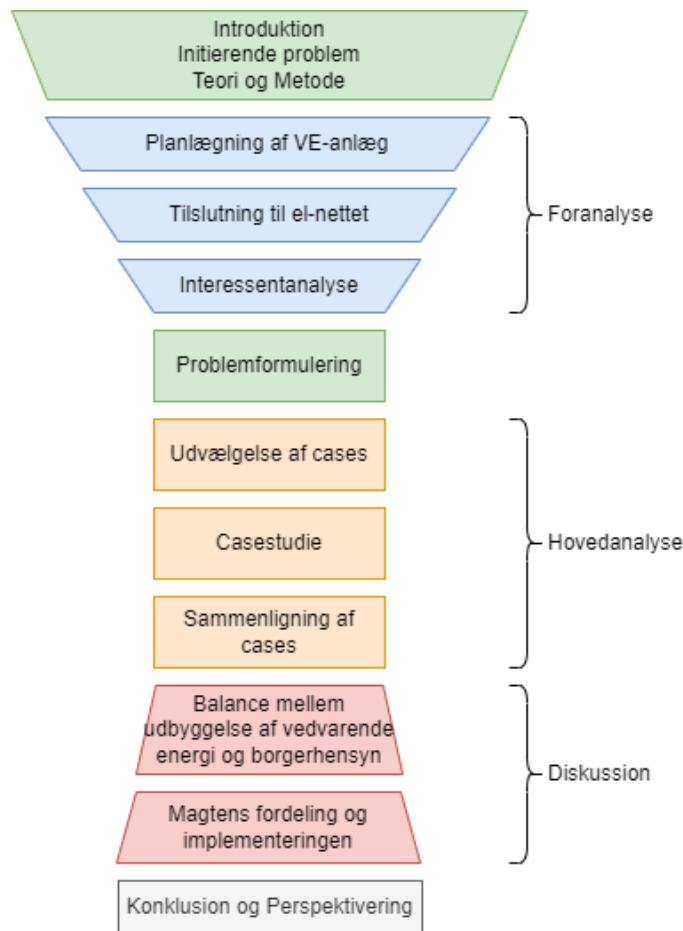
For at skabe en forståelse og viden indenfor emnet, samt at finde og anvende relevante kilder, er der gennem hele projektet anvendt dokumentanalyse. Derudover er der også anvendt juridisk metode til undersøgelse og fortolkning af lovgivning og lovtekster gennem projektets undersøgelser. Der er udført interviews til projektet, og metoden for hvordan dette er udført vil også beskrives. Projektets foranalyse indeholder en interessentanalyse, og projektets hovedanalyse indeholder et casestudie. Disse metoder vil også blive beskrevet i afsnittet.

2.2.1 Projektstruktur

For at identificere og afgrænse problemet i projektet, fra et bredt emne til et mere præcist problemfelt, tager projektets struktur udgangspunkt i tragten fra Problem-baseret Læring (PBL). Denne metode bidrager til at afgrænse og fokusere problemfeltet, ved først at identificere det der gerne vil undersøges, derefter behandle og analysere problemet og til slut diskutere og perspektivere de resultater der fremkommer. (Holgaard m.fl., 2020, s. 37–38)

Projektets videnskabelige tilgang er baseret på den hermeneutiske metode. Denne metode er baseret på at opnå forståelse for et emne, hvorefter emnet undersøges og fortolkes, og dette skaber en ny viden om emnet som kan undersøges og fortolkes. Derved vokser der nye forståelser ud fra en kontinuerlig fortolkningsproces. (Sunesen, 2020, s. 23–27)

Projektet er delt op i en foranalyse, en hovedanalyse og en diskussion, hvor foranalysen behandler det initierende problem og hovedanalysen og diskussionen behandler problemformuleringen. Foranalysen vil indeholde en undersøgelse af hvordan der planlægges for vedvarende energi, hvordan dette udføres og hvem det berører. Hovedanalysen vil bestå af et casestudie, hvor cases er udvalgt baseret på den viden, der genereres i foranalysen. Disse cases vil belyse situationer hvor et område er blevet attraktivt for VE-anlæg samt hvilke muligheder og konsekvenser dette har for området og dets lokalbefolkning. Disse cases vil blive sammenlignet, hvor det vil forsøges at drage nogle generelle konklusioner, omkring hvilke problemstillinger der kan være i områder der bliver attraktive for placering af VE-anlæg. Herefter vil balancen mellem udbyggelse af vedvarende energi og hensyn til borgerne diskuteres samt magtens fordeling og implementering i forbindelse med planlægning af vedvarende energi. Afslutningsvis følger en samlet konklusion og en perspektivering. Projektets struktur kan ses på figur 2.3.

Figur 2.3: Overblik over projektstrukturen.

2.2.2 Dokumentanalyse

For at undersøge projektets emne og eksisterende viden indenfor problemfeltet vil der i projektet anvendes dokumentanalyse. Denne metode anvendes til at finde relevant litteratur og dokumenter, samt til at knytte teori på emnet og skabe empiri, som kan anvendes til at danne analyser, vurderinger og lignende. I dette projekt vil dokumenter anvendes til først at afsøge eksisterende viden indenfor et bestemt problemfelt og herefter generere ny viden om emnet via analyse og fortolkning. Dokumenterne vil suppleres af interviews med relevante fagpersoner og interessenter for at skabe yderligere viden (Ingemann m.fl., 2022, s. 70–71).

Når der udvælges de dokumenter der skal anvendes som grundlag for projektets undersøgelser, er det afgørende at anvende kildekritik, for at sikre at der anvendes de bedste kilder til undersøgelsen. Kildekritik handler om at vurdere kvaliteten af de dokumenter der anvendes. De elementer der burde vurderes ved udvælgelse af dokumenter er: forfatteren, den sociale, historiske og samfundsmæssige kontekst, modtager og læser, autenticitet og pålidelighed, troværdighed og udsagnsevne, repræsentativitet og udsagnskraft samt dokumentets umiddelbare mening. Denne vurdering af kilder vil ske løbende og være en integreret del af undersøgelsesprocessen. Der vil tages højde for de kildekritiske elementer gennem hele undersøgelsesprocessen ved udvælgelse og tolkning af dokumenter. (Ingemann m.fl., 2022, s. 89–92)

For at finde dokumenter til at undersøge det valgte problemfelt, er der først undersøgt den gældende lovgivning indenfor emnet, og der er blevet søgt efter relevante kilder på google, biblioteket samt relevante rapporter og hjemmesider, f.eks. Energinet, som er ansvarlig for elnettet, og kommunerne for de valgte cases. Derudover er der også anvendt artikler, der belyser offentlige problemstillinger indenfor problemfeltet, og samtidens opfattelser og holdninger hertil. Her er det vigtigt at forholde sig kritisk til om artiklen afspejler generelle tendenser i samfundsgrupper eller blot vil levere en god historie. For at skabe et varieret billede af generelle tendenser i samfundsgrupper, vil der laves en bredere undersøgelse med flere artikler, og ud fra dette, vurdere generelle tendenser. (S. T. Hansen, 2001, s. 13–14)

Gennem projektudarbejdelsen er der også blevet gennemgået tidligere specialer og semesterprojekter med lignende emner for at finde inspiration til valg af teori, metode, emner og kilder. Disse projekter er blevet fundet gennem Aalborg Universitets projektbibliotek.

Et dokument kan enten være en primær kilde eller en sekundær kilde. Primære kilder indeholder ny og ikke før publiceret information, hvor sekundære kilder ofte henviser til de primære kilder og skaber oversigt. Der vil gennem projektet anvendes primære kilder hvor dette er muligt, som f.eks. lovgivning og rapporter, for at skabe størst mulig troværdighed, da det mindsker risikoen for fejlinformation, men der vil også anvendes sekundære kilder, som f.eks. lærebøger. Derudover vil der anvendes flere kilder omhandlende samme emne, for at øge troværdigheden af undersøgelserne. (Københavns Universitet, u.d.)

2.2.3 Juridisk metode

I dette projekt er der blevet henvist til diverse love. Med dette er den juridiske metode blevet anvendt til identificere hvilke regler der er gældende (Munk-Hansen, 2017, s. 11)

Den juridiske metode er forståelsen for den fremgangsmåde, der finder sted ved brug af retslige kilder og konkrete retslige problemer. Den juridiske metode består af 3 grundtrin, der anvendes til at skabe en forståelse mellem den juridiske og faktuelle situation. Det første trin beskriver *valg af regel*, hvor en retskilde med relevante regler til den givne situation bliver valgt. Det andet trin beskriver *valg af fakta*, hvor der bliver set på de faktiske forhold og omstændigheder, og derfra vælges hvad der skal ligges vægt på. Det tredje trin beskriver *valg af konklusion*, hvor det fastlægges, hvad der kan konkluderes ud fra fortolkningen af de retslige kilder og fakta (Evald, 2019, s. 3–7).

Når sådanne konklusioner drages gennem juridisk metode kan det fremkomme, at der er behov for en fortolkning af reglerne. Hertil kan der gøres brug af tre typer af fortolkning. *Ordlydsfortolkning* er den første type fortolkning, hvor der ses på den naturlige og sædvanlige forståelse af, hvad der menes med bestemte ord beskrevet i reglen. *Formålsfortolkning* er den anden type fortolkning, hvor forståelsen af en regel bliver støttet op af formålsbestemmelserne, der er beskrevet direkte og indirekte i loven. Den tredje type fortolkning er *modsætnings- og analogifortolkning*. Her kan en regel være beskrevet så udtømmende, at der også kan tolkes på modsætningen. Som eksempel kan en alder være beskrevet i en regel, hvor der nævnes, at den kun gælder for personer, der er 18 år eller ældre. På den måde kan der tolkes, at reglen derfor ikke er gældende for alle, der er yngre end 18 år. Hvis der i stedet kigges på analogien, ses der på regler, som ikke er beskrevet særligt udtømmende. Der kan derfor drages ligheder mellem ordlyden i reglen, og den fakta der bruges, som ellers ikke er beskrevet i ordlyden. (Evald, 2019, s. 34–42) Når love undersøges, vil der kunne opstå modsigelser mellem de forskellige love. Her er der tre principper, som kan anvendes, når der tolkes mellem forskellige love.

- *Lex superior* beskriver, at en regel af højere niveau vil gå forud for en regel af lavere niveau. Her vil grundloven være det højeste niveau, og alt der modstrider den vil være ugyldigt. På samme måde vil en lov også være på højere niveau end en bekendtgørelse.
- *Lex specialis* beskriver, at en speciel regel vil gå forud for en generel regel. Her vil en lov der er mere specifik inden for et givent fysisk eller samfundsmæssigt område vægtes højest.
- *Lex posterior* beskriver, at en yngre regel vil gå forud for en ældre regel. Her vil den nyeste lov være den gældende.

(Evald, 2019, s. 21–22)

Gennem projektet bliver lovene anvendt til at skabe en forståelse for, hvordan VE-anlæg bliver håndteret i planlægningen og opførelsen af dem. Hertil beskrives der også nogle økonomiske og sikkerhedsmæssige regler, som skal overholdes for VE-anlægene. Disse økonomiske og sikkerhedsmæssige regler kan være med til at skabe en forståelse for de valg der bliver taget af anlægsejere.

2.2.4 Interview

Gennem projektet vil interview blive brugt som et kvalitativt forskningsværktøj. Når der foretages et interview, skabes en forbindelse mellem interviewer og interviewede. Gennem denne forbindelse og interviewet er sammen med til at skabe en social konstruktion af hvordan virkeligheden er. Dette vil sige at der ikke fås en direkte afspejling af virkeligheden. Interviewet bruges til at skabe en forståelse af hvilke synspunkter samt hvilken forståelse af virkeligheden den interviewede har, men samtidig vil der gennem dialogen i interviewet, skabes en fælles forståelse for emnet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 19-21 og 70).

Gennem projektet er der blevet gennemført 4 interviews (oversigt kan ses i tabel 2.1). Disse interviews er blevet gennemført med forskellige parter der har hver sin indblanding i projektet. Der er blevet gennemført et interview med en planlægger fra Holstebro kommune, for at undersøge hvilken rolle kommunen har i planlægningen af VE-anlæg og elnettet. Derudover er en repræsentant fra Energinet blevet interviewet for at få en indsigt i hvilken rolle de, som ejer af elnettet, har når der

skal planlægges nye VE-anlæg. Der er også foretaget et interview med Thøger fra Geopartner, der er uddannet landinspektør, og er involveret som lodsejerforhandler i projektet ved Idomlund. Her ses der igen på deres rolle og forståelse af sammenhængen mellem de forskellige parter, når der planlægges for VE-anlæg samt udvidelse af elnettet. Til sidst er der blevet foretaget et interview med Torben, som er tidligere lodsejer i Holstebro kommune og nu bor til leje, på den grund han har solgt til Skovgaard Energy, der står for udbyggelsen af PtX-anlægget i Idomlund. Dette er blevet foretaget for at have en direkte kilde, der kan tale for borgernes holdning til den grønne omstilling, samt fortælle hvordan han oplever sin rolle, som lodsejer der får opkøbt sin grund. Dog er én borger ikke nok til at give en repræsentativt billede af borgerne i områdets generelle holdninger i området, men kan bidrage til at skabe indsigt i kombination med andre midler.

Gennem projektet har der været et ønske om at have flere interviews for at skabe mere empiri, og derfor kunne skabe et mere validt grundlag at basere iagttagelser og erfaringer på. De ønskede interviewpersoner har været kommuner, lodsejerforhandlere og lodsejer til andre cases end Idomlund. Dette har dog ikke været muligt grundet interviewpersonernes mangel på tid samt tidspres og anden prioritering for projektet.

For at få en dybere forståelse for interviewpersonernes relation til planlægning af VE-anlæg er der blevet udarbejdet en tabel. Tabellen viser hvilken betegnelse hver person er blevet givet i denne undersøgelse samt deres formelle position. Oveblikket kan ses i tabel 2.1

Interviewpersoner			
Interview	Bilag	Benyttet betegnelse	Formelle position
1	B	Kommuneplanlægger	Kommuneplanlægger for Holstebro kommune
2	D	Projektleder	Chief project manager for Energinets elnet
3	C	Lodsejerforhandler	Landinspektør for Geopartner
4	E	Lodsejer	Tidligere lodsejer i Idomlund

Tabel 2.1: Oversigt over de udførte interviews

Forud for de fem interviews blev der udarbejdet interviewguides som interviewpersonerne modtog inden interviewet (Se bilag A for eksempel på en interviewguide) (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 151–155) (Brinkmann og Tanggaard, 2020, s. 44–47). Disse interviewguides er blevet tilpasset hver interviewperson samt den ønskede information fra interviewet. I hver interviewguide har der været fokus på at skabe et tydeligt overblik for interviewpersonen samt at formulere spørgsmålene på en letforståelig måde. Hvert interview startede med at der blev indhentet samtykke til optagelse samt en forklaring på formålet med interviewet.

De forskellige interviews blev afholdt struktureret, hvor der kun blev stillet de spørgsmål der var forudsat af interviewguiden, med nogle få undtagelser hvor det virkede relevant at stille opfølgende spørgsmål indenfor emnet. Dette blev gjort for at fokusere emnet og ikke komme ud på et sidespor i interviewet. Interviewpersonerne blev dog ikke afbrudt hvis de gav yderligere information der ikke var spurgt ind til, så længe det overordnet virkede relevant for emnet.

Gennem interviewet blev der også stillet fortolkende spørgsmål for at være sikker på at svaret blevet fortolket på samme måde som interviewperson havde til hensigt. Dette kan være med til at sikre en gyldig tolkning af interviewpersonens forståelse (Brinkmann og Tanggaard, 2020, s. 48–50). Samtidig er det også med til at sikre at der opstår en fælles forståelse for emnet, som er essensen i forskningsinterview (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 278–282).

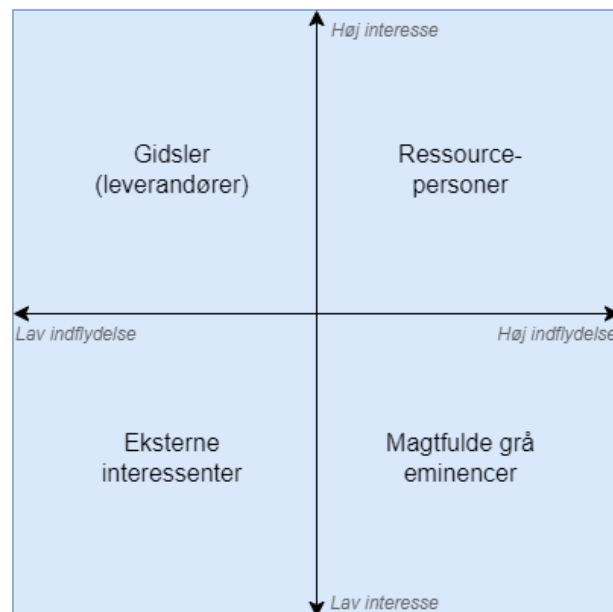
Alle interviews blev gennemført over Microsoft Teams. Dette blev valgt grundet den geografiske afstand. Dette vil betyde at noget af interviewpersonens mimik kan gå tabt, når interviewet foregår gennem en virtuel platform og at der derfor ikke er fysisk kontakt. Menneskelige relationer er noget af det vigtigste i et interview. Da det fysiske element manglede i de forskellige interviews, støtter dette om valget i at have et velforberedt og struktureret interview, som sikrer at alle parter går ind til interviewet med samme opfattelse med et fokus på at søge ny viden til projektet. (Brinkmann og Tanggaard, 2020, s. 37–45)

2.2.5 Interessentanalyse

Dette afsnit vil afdække hvad en interessentanalyse er og hvordan den anvendes i dette projekt. Formålet med interessentanalysen er at identificere hvilke interessenter der er ved planlægning og etablering af VE-anlæg, samt hvilken interesse de har i det og mængden af indflydelse de har på planlægningen og de enkelte projekter. Ved at gennemføre denne analyse, skabes der et overblik over hvem der påvirker og hvem der påvirkes af projektets gennemførelse, og derved hvordan disse skal håndteres. Dette kan bidrage til at forbedre planlægningen, gennemførelsen og succesen af projektet, og bidrage til at optimere kommunikationen til disse. (Olsson m.fl., 2019, s. 124, 125 og 133)

I analysen startes der med at identificere hvilke interessenter der findes ved planlægning og etablering af VE-anlæg på land. Dette gøres ved at anvende brainstorm, samt ved at gennemgå de forrige afsnit i foranalysen. Her er det vigtigt at tænke bredt, for at sikre at samtlige personer og grupper der påvirker eller påvirkes af projektets planlægning eller etablering inkluderes (Olsson m.fl., 2019, s. 135). Efter dette følger en beskrivelse af hvordan de forskellige interessenter påvirker og påvirkes af planlægning og etablering af VE-anlæg. Dette gøres for at kunne identificere hvilke interessenter der har den største indflydelse og hvilke interessenter der påvirkes mest af dette. Derudover kan det også bruges til at identificere eventuelle interessekonflikter eller -sammenfald der kunne opstå, samt eventuelle konsekvenser heraf. (Olsson m.fl., 2019, s. 137)

For at visualisere interessenternes indflydelse og interesse i planlægning og etablering af VE-anlæg på land, udarbejdes der en interessentmatrix der viser dette. Denne matrix viser de interessenter der har viden der skal bruges i projektet og de interessenter der har en magt over projektprocessen (Olsson m.fl., 2019, s. 136). Interessentmatrixens opbygning kan ses på figur 2.4.

Figur 2.4: Interessentmatrix der viser interessenternes mængde af indflydelse og hvor meget de påvirkes af projektet. Udarbejdet med inspiration fra Olsson m.fl., 2019, s. 136.

Interessentmatricen varierer fra lav til høj indflydelse og lav til høj interesse, og er inddelt i fire kategorier. Gidsler har lav indflydelse på projektet, men høj interesse i projektet. Ressourcepersoner har også høj interesse i projektet, men har derimod også en høj indflydelse på projektet. Magtfulde grå eminencer har en høj indflydelse på projektet, men en lav interesse i projektet. Eksterne interessenter har både en lav indflydelse på projektet, og en lav interesse i projektet.

2.2.6 Casestudie

Projektets hovedanalyse består af et casestudie. Dette er et komparativt multicasestudie og består af tre/fire udvalgte områder. At anvende resultater fra flere cases, bidrager til mere overbevisende resultater og styrker konklusionerne der drages ved sammenligning af casene (Ramian, 2012, s. 84–85). Casestudie er en kvalitativ metode der har en induktiv tilgang. Dette betyder at der laves flere enkelte observationer og herefter anvendes disse til at drage nogle konklusioner, fremfor en deduktiv tilgang hvor der tages en generel regel eller teori som anvendes på et specifikt tilfælde (Sunesen, 2020, s. 85–86). Dog er det ikke muligt at arbejde udelukkende induktivt, da der på forhånd er en forståelse for eksisterende plan-

lægning og viden, samt at der bliver etableret en strukturel tilgang til at analysere områderne. (Flyvbjerg, 1988, s. 5–7)

Ved udarbejdelsen af casene, vil det i første omgang forsøges at blive behandlet med en induktiv tilgang, for at belyse hvordan situationen rent faktisk er i området. Efter dette vil casene blive sammenlignet med hinanden, for at kunne udlede eventuelle fælles problemstillinger i disse områder og lignende situationer. Dette vil herefter sættes i sammenhæng med den eksisterende planlægning og viden omkring emnet, og det er derved muligt at vurdere hvilke problemstillinger der er relevante at diskutere nærmere. (Flyvbjerg, 1988, s. 7)(Ramian, 2012, s. 85)

Udarbejdelsen af hver enkelt case vil ske ved først at undersøge den aktuelle situation i området. Dette gøres ved at undersøge og beskrive området, samt hvilken ændring der sker i området, der gør det attraktivt at placere VE-anlæg i. Denne del vil hovedsageligt baseres på informationer fra Energinet, der er ved at udvide elnettet, og fra kommunerne, hvor casene er placeret. Disse informationer vil hovedsageligt komme fra Energinet og kommunernes hjemmesider, samt interviews med relevante personer i disse organisationer. Denne del vil hovedsageligt være beskrivende. Herefter vil der følge en beretning og analyse af casen, herunder hvordan kommunerne, borgerne og aktører forholder sig til situationen og hinanden (Flyvbjerg, 1988, s. 8). Herefter følger en sammenligning af casene, hvor det vil analyseres hvilke forskelle og ligheder der er i de forskellige områder. Dette vil bruges til at drage nogle generelle konklusioner omkring problemstillinger der kan opstå i områder der bliver attraktive for VE-anlæg. (Ramian, 2012, s. 85)

3 | Foranalyse

Denne foranalyse vil besvare det initierende problem. Dette vil gøres ved først at undersøge hvordan der planlægges for VE-anlæg og deres etablering på land. Herefter følger en undersøgelse af processen for at tilslutte et VE-anlæg til det kollektive elnet. Til sidst vil der følge en interessentanalyse, som vil belyse hvilke grupper der har en interesse og indflydelse på etableringen af VE-anlæg.

3.1 Planlægning og håndtering af etablering af VE-anlæg

For at kunne opføre VE-anlæg, i form af vindmøller, solceller og PtX, skal der foreligge et gyldigt plangrundlag. Det er kommunernes opgave at planlægge for anvendelse af kommunens arealer, og for at kunne opføre VE-anlæg skal der være udpeget et område hertil i kommunens retningslinjer. Til opførelsen af VE-anlæg skal der også tilvejebringes en lokalplan. Hvis VE-projektet kræver nyt eller opdateret plangrundlag, kan kommunen i dialog med opstiller udarbejde dette. (Energistyrelsen, 2024a; Energistyrelsen, 2024b; Energistyrelsen, 2023b)

PtX anlæg anses som udgangspunkt for at være et industrianlæg, og skal derfor typisk placeres inden for en byzone, i et område som kommunen har udlagt til erhvervsformål. I modsætning til vindmøller og solceller, anses PtX-anlæg som en risikovirksomhed, hvilket betyder at der er særlige krav til hvordan disse etableres og drives. (Energistyrelsen, 2023b)

Ved opførelse af VE-anlæg findes fire ordninger, administreret af Energistyrelsen, som har til formål at fremme lokalbefolkningens accept af placering af vindmøller og solceller i deres lokalområde. Disse ordninger er Værditabsordningen, Salgsoptionsordningen, VE-bonusordningen og Grøn pulje (Energistyrelsen, u.d.[a]). Det er muligt at gøre brug af disse ordninger ved bl.a. vindmøller over 25 m, forskellige former for solcelleanlæg og hybridanlæg (Energistyrelsen, u.d.[e]; Energistyrelsen, u.d.[b]; Energistyrelsen, u.d.[d]).

Værditabsordningen muliggør at naboer til kommende VE-anlæg kan få erstatning

for det værditab deres beboelsesejendom måtte lide ved opstillingen af anlægget, jf. Bekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi (VE-loven) § 6. Værditabet bliver, jf. VE-loven § 7, afgjort af Taksationsmyndigheden. (Energistyrelsen, u.d.[e]) Ved salgsoptionsordningen får naboer, der bor indenfor en afstand af op til 6 gange møllehøjde fra nærmeste vindmølle eller 200 meter fra et større solcelleanlæg, mulighed for at sælge deres beboelsesejendom til anlægsopstilleren, jf. VE-loven § 6 a. Dette kan gøres op til et år efter anlægget har produceret den første kWh. Alle beboelsesejendomme der har lidt et værditab på over 1 % af ejendommens værdi, efter afgørelse af Taksationsmyndigheden, kan gøre krav på salgsoptionen. (Energistyrelsen, u.d.[b])

Ve-bonusordningen giver beboere i en afstand op til 8 gange møllehøjde eller 200 meter afstand fra større solcelleanlæg ret til en årlig VE-bonus, jf. VE-loven § 13. VE-bonussen bliver baseret på anlæggets produktion og elprisen og vil variere i anlæggets levetid. (Energistyrelsen, u.d.[d])

Grøn pulje er en pulje hvor anlægsopstillerne er pålagt at indbetale et beløb til den kommune eller de kommuner hvori anlægget er opstillet, jf. VE-loven § 14. Det er kommunen der er ansvarlig for at administrere midlerne og det er hensigten at disse fortrinsvist skal støtte projekter ansøgt af nære naboer til VE-anlægget samt grønne tiltag i kommunen. (Energistyrelsen, u.d.[a])

Planlægningen af udbygningen af vedvarende energi er i dag fragmenteret og fyldt med udfordringer. (Energistyrelsen, u.d.[c])

Energiplanlægning foregår på flere forskellige myndighedsniveauer, der har forskellige tilgange til løsning af opgaver. Derudover har kommuner også forskellige tilgange til planlægning da de har forskellige geografi, energikilder, forbrugsmønstre, befolkning og erhverv. Dette kan skabe udfordringer i at skabe en sammenhængende energiplanlægning på tværs af instanser, og kommunerne imellem. (Danske regioner, u.d.).

For at skabe mere helhedsorienterede tiltag er der kommet fokus på strategisk energiplanlægning (SEP), der både omhandler energiproduktion- og anvendelse, og involverer regioner, kommuner samt lokale partnerselskaber. (Danske regioner, u.d. Energistyrelsen, u.d.[c])

SEP er et langsigtet planlægningsværktøj der skal understøtte kommuner i at fremme omstillingen til mere vedvarende energi og skabe et nyt fleksibelt system med et mindre energiforbrug. SEP har fokus på strategiske valg og større indsatser samt at skabe samarbejde mellem myndigheder, aktører og kommunerne imellem (Energistyrelsen, u.d.[c]). Her vil regionerne fungere som en neutral aktør med det formål at fastholde helhedshensyn, kontinuerligt fokus på de overordnede systemforandringer og sikre at igangsatte initiativer spiller sammen (Danske regioner, u.d.).

SEP er i dag ikke en lovbunden opgave, hvilket gør at indsatsen afhænger af lokalpolitisk prioritering og projektf finansiering, og dette kan medføre at samarbejdet for VE-planlægning varierer (Danske regioner, u.d.).

VE-anlæg kræver plads at opføre. I den forbindelse er SEP et vigtigt redskab at anvende for at tilgodese flere formål på de arealer der anvendes til VE-anlæg, samt til at sikre en langsigtet, bæredygtig og omkostningseffektiv omstilling. Eventuel lokal modstand kan også få betydning for om et projekt godkendes eller afskrives, og dette vil SEP sigte mod at undgå. SEP vil sørge for at projekter vurderes ift. overordnede systematiske behov. (Danske regioner, u.d.)

Som en del af at styrke den vedvarende energi, har Energistyrelsen, Miljøstyrelsen og Plan- og Landdistriktsstyrelsen oprettet et nyt rejsehold der skal styrke samarbejdet mellem stat og kommuner for at understøtte indsatsen for hurtig udbygning af vedvarende energi på land. Dette skal operere mellem 2023-2026 hvorefter indsatsen evalueres. VE-rejseholdets opgaver består bl.a. i rådgivning for kommunerne, faglig vejledning og sparring til kommunerne, facilitering og bidragelse til videndeling imellem kommunerne og mellem stat og kommuner og at understøtte kommunerne i deres borgerrettede dialog. (Plan- og Landdistriktsstyrelsen, 2023)

Der er generelt stor fokus på at udvide mængden af vedvarende energi, især i forbindelse med klimamålene nævnt i kapitel 1. For at gøre dette er der derved også stor fokus på at skabe en sammenhængende planlægning af dette på tværs af de forskellige involverede instanser, for at skabe større og mere strategiske indsatser (Energistyrelsen, u.d.[c]). Planlægningen for udbygning af vedvarende energi fokuserer på at mindske modstand fra lokalbefolkningen, for at disse projekter kan

lykkes. Dette gøres bl.a. ved at vejlede kommunerne omkring sparring med lokalbefolkning, og i form af forskellige ordninger der skal gøre det mere attraktivt for lokalbefolkningen at få placeret VE-anlæg i området.

3.2 Tilslutning til elnettet

Når et VE-anlæg er opført skal det tilsluttes til det kollektive elforsyningsnet, men inden dette, kan der via kapacitetskortet orienteres omkring de netmæssige muligheder og begrænsninger der er ved tilslutning af nye produktionsanlæg. Kapacitetskortet viser den aktuelle ledige kapacitet i elnettet for tilslutning af ny elproduktion, og kan bruges til at vise optimal placering af nye VE-anlæg i relation til elnettet (Energinet, 2022).

For at tilslutte et VE-anlæg til elnettet skal anlægsejer henvende sig til det berørte nettilslutningsselskab, der sikrer det videre forløb. Det videre forløb afhænger af hvilket spændingsniveau tilslutningen skal etableres på, og der skal indgås flere aftaler mellem anlægsejer og netselskabet. (Energistyrelsen, 2024a; Energistyrelsen, 2024b)

Tilslutning af VE-anlæg til elforsyningsnettet, og omkostningsberegninger hertil, følger reglerne fastsat i Bekendtgørelse om nettilslutning af vindmøller, solcelleanlæg, bølgekraftanlæg og vandkraftværker (Nettilslutningsbekendtgørelsen).

Nettilslutningsbekendtgørelsen § 2, stk. 2 foreskriver at net- og transmissionsvirksomheden har pligt til at tilslutte et VE-anlæg til det kollektive elforsyningsnet hvis anlægget opfylder betingelser for nettilslutning. Derudover kan anlægget kun tilsluttes hvis det overholder bestemmelserne i lov om fremme af vedvarende energi, lov om elforsyning, lov om planlægning og byggeloven samt regler udstedt med hjemmel i de nævnte love, jf. Nettilslutningsbekendtgørelsen § 2, stk. 1.

Nettilslutningsbekendtgørelsen § 6, stk. 1 beskriver at det er anlægsejeren der afholder omkostninger til nettilslutning frem til de betingelser der er nævnt i §§ 3-4. Disse §§ beskriver at det er net- eller transmissionsvirksomheden der er ansvarlig for omkostninger til udbygning og forstærkning af det kollektive elforsyningsnet, hvor dette er nødvendigt eller forpligtende (§ 3, stk. 3 og § 4).

Ud fra dette udledes det derved at det er anlægsejeren der er ansvarlig for omkostningerne af nettilslutningens almindelige omkostninger, som bl.a. kan bestå af kabler og infrastruktur til at forbinde anlægget til elnettet. Dette betyder at det er billigere og nemmere for anlægsejeren at lave nettilslutningen hvis anlægget er placeret i nærheden af tilslutningspunktet, da der derved er behov for en mindre mængde kabler og infrastruktur. Dette gør det attraktivt for udviklere at etablere et VE-anlæg tæt på et tilslutningspunkt.

3.3 Interessentanalyse

Denne analyse vil omhandle de interessenter der er ved planlægningen og etableringen af VE-anlæg på land, hvilken interesse de har i udbygningen af vedvarende energi og mængden af indflydelse de har på etableringen af VE-anlæg. Interessenterne vil blive identificeret på baggrund af litteraturstudiet og de foregående afsnit. Interessenterne medtaget i denne analyse begrænses til de interessenter der har en direkte indflydelse eller interesse på etableringen af VE-anlæg, og som har en betydelig påvirkning eller interesse heri.

Formålet med denne analyse er at få en bedre forståelse af de forskellige personer, grupper og organisationer der kan blive påvirket af eller have indflydelse på etableringen af et VE-anlæg, samt at identificere de muligheder, udfordringer og konflikter der kan opstå mellem interessenter ved etableringen af VE-anlæg.

De interessenter der er ved planlægning og etablering af VE-anlæg er:

- Staten
- Kommunerne
- Lodsejere
- Lokalbefolkningen
- Anlægsejere
- Net-/transmissionsselskab
- Andre organisationer

Staten

Staten har en stor interesse i at fremme den grønne omstilling i Danmark, som de også udtrykker ved de klimamål der er sat for 2030 og 2050, jf. kapitel 1. Denne interesse kommer også til udtryk i den lovgivning der er lavet indenfor området, der sætter reglerne for at udbygge vedvarende energi, hvor bl.a. klimalovens formål beskriver dette mål for reduktion af udledningen af drivhusgasser. Derudover har staten lavet forskellige retningslinjer og tiltag der skal hjælpe, bl.a. kommunerne, med at gennemføre etableringen af mere vedvarende energi, som bl.a. strategisk energiplanlægning, nævnt i afsnit 3.1. Som nævnt i afsnit 3.1 har staten også oprettet nogle tilskudsordninger, der leverer økonomisk kompensation til nærliggende naboer til VE-anlæg. Dette skal medvirke til at mindske modstand fra lokalbefolkningen om etableringen af VE-anlæg (Energistyrelsen, u.d.[a]). Staten har derved en stor rolle i at udbygge den vedvarende energi, da det er dem der er ansvarlig for at lave den lovgivning der regulerer etableringen af VE-anlæg. Staten har dog ikke direkte indflydelse på de enkelte VE-projekter eller hvad kommunerne er villige til at implementere, men de har ansvaret for den overordnede planlægning af anlæggene, jf. 3.1.

Kommunerne

Kommunerne er en vigtig interessent i etableringen af VE-anlæg. Som nævnt i afsnit 3.1, er det kommunernes opgave at planlægge for anvendelse af kommunens arealer, og for at kunne opføre VE-anlæg skal der være udpeget område hertil i kommunens retningslinjer. Derudover er der også kommunens ansvar at lave lokalplaner for kommunens områder, og derved også beslutte hvilke interesser kommunen har for de valgte områder. Hvis områderne i disse lokalplaner er udlagt til VE-anlæg, er de med til at skabe et gyldigt plangrundlag, som er nødvendigt for at kunne opføre et VE-anlæg. Lokalplanen kan også udvikles i samarbejde mellem kommune og anlægsopstillere. Det er kommunernes ansvar at sikre at deres forskellige interesser bliver overholdt, og det er derfor også dem der er ansvarlige for at godkende de projekter der ønskes realiseret af anlægsopstillere, og udstede relevante tilladelser som bl.a. byggetilladelse. (Energistyrelsen, 2024a; Energistyrelsen, 2024b; Energistyrelsen, 2023b)

Lodsejere

Lodsejere der ejer et stykke jord, hvor der er interesse i at opstille et VE-anlæg, kan have en økonomisk interesse i at dette opstilles. Lodsejer kan tjene penge på enten at udleje jordstykket, eller en del af dette, til anlægsopstillere, eller sælge det og tjene penge på den måde. Udlejning af jordstykket, eller en del heraf, kan dog ikke overstige 30 år såfremt arealet udgør en del af en samlet fast ejendom, jf. Bekendtgørelse af lov om udstykning og anden registrering i matriklen m.v. (Udstykningsloven) § 16. Ved udlejning eller salg laves en aftale mellem lodsejer og anlægsopstillere, for at finde en løsning der er favorabel for begge parter. Hvis dette ikke lykkes, kan det forhindre opstillingen af VE-anlægget i det ønskede område, og der skal findes et nyt område.

Lokalbefolkningen

Når et VE-anlæg opføres i et lokalområde, bliver lokalbefolkningen påvirket af dette i større eller mindre grad. Lokalbefolkning defineres som de personer der enten bor eller jævnligt opholder sig i det nærmeste geografiske område omkring et VE-anlæg. For lokalbefolkningen der bliver naboer til anlægget, kan der opstå støjproblemer og visuelle gener, eller ske et tab i ejendomsværdi grundet nærheden til VE-anlægget. Dette kan bidrage til at skabe modstand i lokalområdet omkring at etablere nye VE-anlæg. Dette kaldes også NIMBY, og beskriver en negativ holdning omkring udviklingsprojekter i lokalområder, jf. afsnit 2.1.4, som kan være en hindring for etableringen af nye VE-anlæg (Altinget m.fl., 2023). Lokalbefolkningens interesser er derved at forhindre eller mindske tab for dem selv, både i form af økonomiske tab, som tab i ejendomsværdi, og de auditive og visuelle gener etableringen af VE-anlæg måtte skabe for dem.

Det er de nærmeste naboer, indenfor 6-8 gange møllehøjde og 200 m fra et solcelle-anlæg, der kan gøre brug af de fire ordninger; Værditabsordningen, Salgsoptionsordningen, VE-bonusordningen og Grøn Pulje, nævnt i afsnit 3.1. Disse ordninger har til hensigt at fremme lokalbefolkningens accept af og engagement i udbygningen af vindmøller og solceller, og derved mindske den lokale modstand der kan stå i vejen for etableringen af et VE-anlæg (Energistyrelsen, u.d.[a]).

Anlægsejere

Anlægsejernes hovedinteresse er at skabe et profitabelt anlæg med størst muligt investeringsafkast og sikre langsigtede driftfordele. Det er derfor vigtigt for anlægsejeren at opstille VE-anlægget i et område med optimale forhold til anlægstypen, og et sted med ledig kapacitet i elnettet, som kan undesøges på kapacitetskortet nævnt i afsnit 3.2.

Det er anlægsejeren der tager initiativ til projektet, og er derfor også ansvarlig for at skaffe tilladelser og kontrakter fra kommunen, lodsejere m.m. For at skabe optimale forhold for anlægget, er det afgørende at forhandle en favorabel aftale med lodsejer, om enten at leje eller købe jorden til en pris der sikrer at anlægget vil skabe overskud. Hvis dette ikke er muligt, kan projektet ikke gennemføres og må enten sættes på pause eller aflyses. Derudover skal anlægsejerne også henvende sig til nettilslutningsselskabet, for at tilslutte VE-anlægget til det kollektive elnet, som nævnt i afsnit 3.2. Her skal der også laves en aftale mellem anlægsejer og netselskabet omkring tilslutningen, som afhænger af hvilket spændingsniveau tilslutningen skal etableres på (Energistyrelsen, 2024a; Energistyrelsen, 2024b). Det er anlægsejeren der betaler for udgifter til infrastrukturen fra anlægget til elnettet, jf. Nettilslutningsbekendtgørelsen § 6.

Anlægsejerne har derfor stor indflydelse på om projektet gennemføres, da det er dem der opstiller og betaler for dette. De har også en stor interesse i at det opføres, da det kan være en profitabel forretning for dem. Dog skal de stadig følge den lovgivning og de retningslinjer givet af staten og kommunen, samt tilpasse sig de muligheder og begrænsninger der er i området, fra lodsejere og lokalbefolkningen.

Transmissions- og netselskaber

Danmarks transmissionsvirksomhed er Energinet. Det er dem der er ansvarlig for at drive transmissionsnettet og elsystemet i Danmark. Energinet er også ansvarlig for at håndtere kommunikation og forretningsprocesserne mellem elleverandører og netvirksomheder. De skaber også rammerne for at sikre forbrugere og producenter fair priser og fremmer klimavenlige energiløsninger, som bl.a. kan være VE-anlæg. (Energinet, u.d.[g])

Netselskaberne ejer ledningsnettet fra transmissionsnettet og ud til forbrugeren, og er ansvarlig for at transportere strøm i et geografisk afgrænset område. VE-

anlægsejeren skal lave en tilslutningsaftale med det lokale netselskab, som fastlægger betingelser og vilkår for tilslutningen. Herefter kan VE-anlægget integreres i det eksisterende elnet. (Energinet, u.d.[g])

Andre organisationer

Andre organisationer består af organisationer der har en interesse i området, enten det der befinder sig i området, eller anvendelsen af området. Disse organisationer består bl.a. af natur-, miljø- og kulturbeskyttelsesorganisationer og lokale organisationer, som eksempelvis fritidsforeninger. Natur, miljø- og kulturbeskyttelsesorganisationer kan have en interesse, hvis der eksempelvis i området er en truet dyreart, et fortidsminde eller et fald i biodiversiteten. En lokal organisation kan have en interesse i områdets anvendelse, hvis de eksempelvis ønsker at anvende, eller allerede anvender, området til deres interesse, eksempelvis jagt.

Beskyttelse af natur, miljø og kultur er i høj grad beskyttet i lovgivningen, i bl.a. naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven og museumsloven. Inden et VE-anlæg kan opføres, skal der laves en miljøvurdering af projektets effekt på miljø og natur. Dette skal både gøres når der planlægges for området og når et specifikt projekt ønskes udført, jf. Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (Miljøvurderingsloven) §§ 8-10 og 15-16. Dette bidrager til at belyse eventuelle miljø- og naturinteresser i området. Overordnet set, er vedvarende energi godt for miljøet, da det reducerer afhængigheden af fossile brændstoffer og derved mindsker udledning af CO₂. Der kan dog også opstå nogle negative konsekvenser for det område VE-anlægget placeres i, som bl.a. tab af biodiversitet og økosystemer. Ifølge Bekendtgørelse af museumsloven (museumsloven) §§ 25-27, skal der foretages en arkæologisk undersøgelse hvis der findes, eller mistænkes, spor fra arkæologisk kulturarv. Herved beskyttes eventuelle kulturinteresser der kan findes på området.

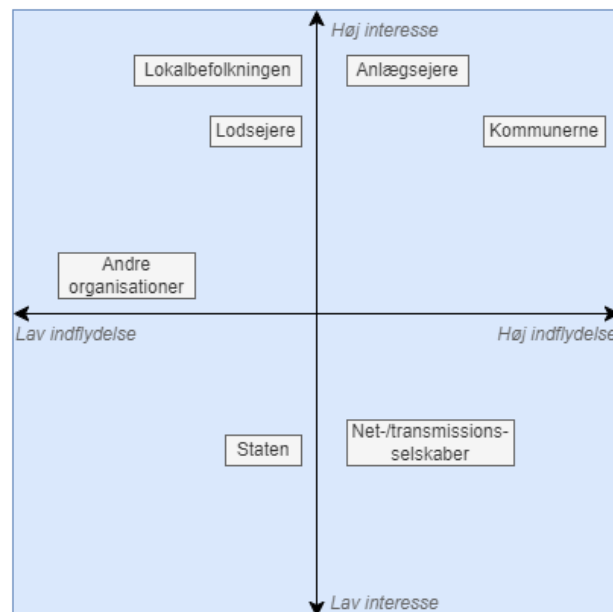
Organisationer i lokalområdet, som fritidsforeninger, kan bidrage til lokal modstand, også kaldet NIMBY som beskrevet i afsnit 2.1.4, da de interesser de har, ikke nødvendigvis er compatible med opstillingen af VE-anlæg. Dette kan bidrage til at forsinke eller aflyse et projekt (Altinget m.fl., 2023).

Ifølge Bekendtgørelse af forvaltningsloven (forvaltningsloven) § 19 må en myndighed ikke træffe afgørelse i en sag, før parterne er blevet gjort bekendt med sagens oplysninger og vurderinger, og fået mulighed for at udtale sig om dette. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse.

Det er organisationernes interesse at beskytte den interesse de har i et område, og forsøge at bevare den. Hvis denne interesse ikke er kompatibel med opstillingen af VE-anlæg, kan der opstå en konflikt omkring hvilken interesse, der skal tages hensyn til.

3.3.1 Interessentmatrix

Formålet med interessentmatricen er at identificere hvilken indflydelse og interesse interessenterne har i planlægningen og etableringen af VE-anlæg på land. Denne er baseret på ovenstående beskrivelser af interessenterne, og er lavet med udgangspunkt i etableringen af et VE-anlæg på land. Niveauet for indflydelse og interesse kan både variere fra projekt til projekt, og alt efter hvor i processen der tages udgangspunkt i. Denne interessentmatrix tager udgangspunkt i etableringen af et VE-anlæg, da det også er disse situationer der undersøges i det senere casestudie. Interessentmatricen kan ses på figur 3.1.

Figur 3.1: Interessentmatrix over interessenter i planlægning og etablering af VE-anlæg på land.

På interessentmatricen ses at lokalbefolkningen, lodsejere, anlægsejere og kommunerne har den højeste interesse i etableringen af VE-anlæg på land. Lokalbefolkningen bor i nærområdet af hvor VE-anlægget skal opføres, og skal derfor forholde sig til de fordele og ulemper der følger med dette. Lodsejer kan enten vælge at leje eller sælge deres grund til anlægsejerne, hvilket giver dem en betydelig økonomisk interesse i projektet. Anlægsejerne har en interesse i at skabe et økonomisk profitabelt projekt, og derved tjene penge på projektet. Kommunerne har planlagt for hvordan de ønsker den fremtidige udvikling skal være i deres geografiske område, og har derfor en høj interesse i at dette gennemføres.

Kommunerne hvori VE-anlæggene ønskes etableres har den højeste indflydelse på om dette gennemføres. Det er kommunerne der er ansvarlige for at planlægge for vedvarende energi på deres arealer og skabe et gældende plangrundlag. Derudover er det også dem der skal godkende etableringen af de enkelte VE-anlæg og godkende nødvendige tilladelser hertil. Anlægsejerne har også en betydelig indflydelse på om et VE-anlæg etableres, da det er dem der tager initiativ til at disse opføres. Dog skal de stadig følge den gældende lovgivning og plangrundlag.

Lokal modstand kan være grund til at et VE-projekt ikke gennemføres, og derfor har lokalbefolkningen en mellemhøj indflydelse på etableringen af VE-anlæg (DR og Gyldenkerne, 2023; Altinget m.fl., 2023). Derudover kan anlægget kun etableres på det ønskede stykke land hvis lodsejeren er villig til at leje eller sælge deres grund, eller ved ekspropriation. Dette kan dog kun ske hvis dette er for almenvellets bedste, jf. Grundloven § 73. Hvis lodsejeren ikke er villig til at udleje eller sælge, kan VE-anlægget dog eventuelt placeres på en anden lokation.

Andre organisationer har en mellemhøj interesse i etableringen af VE-anlæg. Organisationer har mest interesse i dette, hvis etableringen af et VE-anlæg på det ønskede område, har en negativ påvirkning på den interesse organisationen har. Berørte parter i disse projekter skal gøres bekendt med sagens omstændigheder og har mulighed for at komme med en udtalelse, jf. forvaltningsloven § 19, men udover dette har de ikke en betydelig indflydelse på om projektet gennemføres. Derudover beskyttes natur-, miljø og kulturinteresserne i lovgivningen, hvilket bliver udarbejdet af staten og derved ligger indflydelsen mere hos staten, hvis der findes en sådan interesse i området. Hvis lokale organisationer, som fritidsforeninger, er imod anvendelsen af arealet til VE-anlæg, kan dette skabe lokal modstand, beskrevet i afsnit 2.1.4, som kan bidrage til enten at forsinke eller aflyse opførelsen af VE-anlægget (Altinget m.fl., 2023).

Staten og Net-/transmissionsselskaberne har den mindste interesse i etableringen af VE-anlæg på land. Statens interesse indenfor dette er at fremme vedvarende energi, og derved har de et ønske om flere VE-anlæg der kan bidrage til at afhjælpe dette mål. Net-/transmissionsselskaber er ansvarlig for at tilslutte VE-anlæggene til elnettet, men deres interesse er at sikre at der er strøm til forbrugerne og transportere den strøm. Staten og net-/transmissionsselskaber har derved ikke en større interesse i hvert enkelt VE-anlæg, da det blot er en lille del af en større opgave for disse.

Staten er ansvarlig for at lave de politikker og den lovgivning der regulerer planlægningen og etableringen af VE-anlæg, og har derfor en indflydelse på dette. Dog er dette på et mere overordnet niveau, og hvis disse bliver overholdt, blander staten sig ikke i etableringen af hvert enkelt VE-anlæg. Derfor har de en mellemlav ind-

flydelse på dette. Net-/transmissionsselskaberne har en mellemhøj indflydelse på planlægning og etablering af VE-anlæg på land: For at et VE-anlæg kan etableres skal det kunne tilsluttes til elnettet. Dette bliver styret af net- og transmissionsselskaberne, hvilket gør at de har en mellemhøj indflydelse på VE-anlægget, da det kun kan etableres et sted hvor der er kapacitet i elnettet til denne tilslutning.

4 | Problemformulering

Der er stor fokus på at fremme vedvarende energi, og i den forbindelse etableres flere VE-anlæg, for at opnå klimamålene om 70 % reduktion af drivhusgasser i 2030 og klimaneutralitet i 2050, jf. afsnit 2.1.1. For at få dette til at lykkes er der, jf. afsnit 3.1, bl.a. blevet etableret et rejsehold og kommet fokus på strategisk energiplanlægning. Dette skal bidrage til at styrke samarbejdet mellem myndigheder, aktører og kommunerne imellem, for at skabe en mere helhedsorienteret planlægning og mindske den lokale modstand der kan stå i vejen for etableringen af VE-anlæg. (Danske regioner, u.d. Energistyrelsen, u.d.[c])

For at et VE-anlæg kan etableres skal der foreligge et gyldigt plangrundlag, og kommunen skal have planlagt anvendelsen af arealet til dette formål (Energistyrelsen, 2024a; Energistyrelsen, 2024b; Energistyrelsen, 2023b).

Den planlægning og de mål der er for dette, er også med til at bekræfte ønsket om at fremme vedvarende energi og mindske lokal modstand for at kunne gennemføre dette. Dog er der lavet nogle ordninger der gør det muligt for de nærmeste naboer at blive kompenseret økonomisk for de gener der medfølger etableringen af VE-anlægget, og i nogle tilfælde sælge deres grund til anlægsopstilleren (Energistyrelsen, u.d.[a]). Men det er ikke nødvendigvis kun økonomiske tab der bekymrer lokalbefolkningen ved etableringen af VE-anlæg i deres lokalområde. Det kan også være andre faktorer der gør at lokalbefolkningen ikke ønsker at der etableres VE-anlæg, eksempelvis visuelle og auditive gener eller sentimentale grunde, jf. afsnit 2.1.4.

Inden et VE-anlæg opstilles, kan anlægsopstiller orientere sig om i hvilke områder der er kapacitet i elnettet til at opstille et VE-anlæg, samt hvilke muligheder og begrænsninger der er i områderne (Energinet, 2022). Det er anlægsopstiller der tager kontakt til net-/transmissionsselskaber og laver en aftale om nettilslutning, og det er også anlægsopstiller, der afholder omkostninger til nettilslutningen, jf. Nettilslutningsbekendtgørelsen § 6, stk. 1. Dette er bl.a. kabler og infrastruktur fra anlægget til elnettet.

Hvis transmissionsselskabet udbygger elnettet, bidrager dette til at give mere kapacitet i elnettet i det område der udvides, og der kan derved tilsluttes flere strømproducerende anlæg. Da anlægsoptiller selv skal afholde omkostninger til nettilslutning, vil det være attraktivt for anlægsoptilleren at etablere deres VE-anlæg i nærheden af elnettet. Den øgede kapacitet i elnettet og lavere omkostninger for nettilslutning ved kortere afstand til elnettet, vil bidrage til at gøre området omkring udvidelsen af elnettet attraktivt for etablering af nye VE-anlæg. Dette kan dog have konsekvenser for beboerne i disse områder, der ikke nødvendigvis ønsker at der etableres VE-anlæg i deres lokalområde.

Det er lokalbefolkningen, lodsejere, anlægsejere og kommunerne der har den største interesse i etableringen af VE-anlæg, jf. afsnit 3.3. Anlægsejere og lodsejere har en økonomisk interesse i projektet, da anlægsejere ønsker at skabe et profitabelt projekt med overskud, og lodsejere kan tjene penge ved at udleje eller sælge deres grund til etablering af vedvarende energi, jf. afsnit 3.3. Kommunerne er ansvarlige for at planlægge for deres arealer, og hvad de ønsker udviklingen skal være på disse. Derved har kommunerne en interesse i at følge den udvikling de har planlagt for området. Derudover er det også kommunerne der skal godkende de forskellige projekter, hvilket giver dem en meget høj indflydelse på om projekterne bliver realiseret, jf. afsnit 3.3. Staten er ansvarlig for at lave de politikker og den lovgivning der regulerer planlægningen og etableringen af VE-anlæg. For at opnå klimamålene, jf. afsnit 2.1.1, har denne planlægning fokus på at udbygge den vedvarende energi, jf. afsnit 3.1. Dette er dog på et overordnet niveau og det er kommunerne der er ansvarlige for planlægningen af de enkelte VE-projekter, hvor de selvfølgelig skal følge den lovgivning der er på området. Lokalbefolkningen bor, eller opholder sig jævnligt, i nærområdet af hvor VE-anlægget skal opføres og skal derfor forholde sig til de fordele og ulemper dette medfølger, jf. afsnit 3.3. Lokal modstand kan opstå hvis lokalbefolkningen er utilfredse med det projekt der skal opføres, og mener at dette kan skabe et økonomisk tab eller andre gener for dem. Dette kan være grund til at et VE-projekt forsinkes eller ikke gennemføres (DR og Gyldenkerne, 2023; Altinget m.fl., 2023).

I et samfund hvor der planlægges for at fremme vedvarende energi, og i den forbindelse mindske lokal modstand af etableringen af VE-anlæg i lokalområder, må dette naturligt have nogle konsekvenser for lokalbefolkningen der bor i de områder der bliver attraktive for etableringen af VE-anlæg. Dette leder til følgende problemformulering og forskningsspørgsmål:

Hvordan kan den grønne omstilling fremmes effektivt og retfærdigt, samtidig med at hensyn til lokalbefolkningen, herunder samfundsmæssige faktorer og individuelle behov, tilgodeses?

1. Hvilke konsekvenser har det for lokalbefolkningen at deres område bliver attraktivt for etableringen af VE-anlæg?
2. Hvordan kan der både tages hensyn til lokalbefolkningen og fremme den vedvarende energi for at opnå klimamålene?

5 | Hovedanalyse

Hovedanalysen vil bestå af et casestudie. Dette casestudie vil indeholde tre cases. Formålet med casestudiet er at undersøge hvilken udvikling der sker i områder der bliver attraktive for etableringen af VE-anlæg, processen for at udvide elnettet, hvordan planlægning af vedvarende energi håndteres af kommunen og hvilke konsekvenser det har for lokalbefolkningen i områderne.

De tre cases vil bruges til senere at diskutere balancen mellem den grønne omstilling og hensyn til borgerne, og drage konklusioner omkring hvordan dette håndteres i planlægningen.

5.1 Udvælgelse af cases

Dette casestudie vil indeholde tre cases, som vælges ud fra foranalysen. Her blev det konkluderet, at en af de faktorer der spiller ind, i at gøre et område attraktivt for etablering af VE-anlæg, er hvis der i dette område er sket en udvidelse af elnettet. Dette medvirker til at skabe mere kapacitet i elnettet i dette område, og der er derfor mulighed for at tilslutte mere vedvarende energi. Derudover blev det også konkluderet at omkostninger er lavere for anlægsejeren, jo tættere VE-anlægget er placeret på tilslutningspunktet, da der derved skal etableres en mindre mængde kabler og infrastruktur fra anlægget til elnettet, jf. afsnit 3.2.

Derfor er de tre danske cases udvalgt i områder hvor der er sket en udvidelse af elnettet.

Som nævnt i afsnit 3.1 og 3.3, er det kommunerne der er ansvarlig for at planlægge anvendelsen af deres områder, og derved også om disse skal udlægges til vedvarende energi. Derudover er det også kommunerne der skal udarbejde det gældende plangrundlag, der er nødvendigt for at opstille VE-anlæg, og udstede nødvendige tilladelser for at dette kan opstilles.

Derfor vil der, ved de forskellige cases, undersøges hvilken udvidelse der sker i området og hvordan de specifikke kommuner planlægger for VE-anlæg i disse

områder. Derudover vil det undersøges hvordan lokalbefolkningen forholder sig til etableringen af VE-anlæg og om der allerede er nogle aktører der planlægger at etablere, eller har etableret, VE-anlæg i området, samt hvordan dette er blevet håndteret af kommunen, borgerne og anlægsejerne.

5.2 Idomlund

Dette afsnit vil omhandle det første caseområde, Idomlund. Indholdet i dette afsnit er baseret forskellige myndigheders hjemmesider, som Energinet, Miljøstyrelsen og Holstebro kommune. Der er blevet anvendt oplysninger fra en række interviews med relevante fagpersoner. Dette inkluderer Mads Tanderup Sørensen, planlægger og arealforvalter ved Holstebro Kommune (Bilag B), Thøger Reinholdt, Landsinspektør og partner for Geopartner (Bilag C) samt Torben Langer en tidligere lodsejer i Idomlund (Bilag E). Derudover er der også anvendt forskellige artikler, for at skabe et dybere indblik i lokalbefolkningens holdninger.

Idomlund er et lille område beliggende vest for Holstebro i Holstebro Kommune. Området består hovedsageligt af marker, men der findes også et par boliger.

I de seneste år er der sket en markant stigning i vedvarende energi i og omkring Vestjylland, særligt fra vindmøller i Nordsøen (Energinet, u.d.[a]). Af den grund er elnettet presset i området omkring Idomlund, og det kan være svært for store VE-anlæg at finde kapacitet til at koble sig på (Interview med Mads, se bilag B). Dette har ført til en udvidelse af elnettet i området, hvor den oprindelige 150 kV luftledning mellem Karlsgårde og Idomlund erstattes med en ny 400 kV luftledning mellem Endrup og Idomlund (Energinet, u.d.[b]). Dette medfører også en udvidelse af den eksisterende højspændingsstation ved Idomlund med i alt ca. 8,5 ha, således at det samlede fremtidige stationsareal udgør ca. 45 ha (Miljøministeriet, u.d.[b]). Denne udvidelse af elnettet sker for at forbedre forsyningssikkerheden og sikre bedre muligheder for at transportere strømmen fra den vedvarende energi (Miljøministeriet, u.d.[a]).

Området er beliggende i landzone og er delvist omfattet af en eksisterende lokalplan. En ny lokalplan udarbejdes, og skal vedtages før projektet kan igangsættes (Miljøministeriet, u.d.[b]).

Linjeføringen for udbygningen af elnettet mellem Endrup og Idomlund kan ses på figur 5.1 nedenfor.

Figur 5.1: Det endelige forslag til linjeføringen af udbygningen af elnettet mellem Endrup og Idomlund. (Energinet, u.d.[c])

5.2.1 Kommunen

Idomlund er placeret i Holstebro Kommune, der kategoriserer området som et knudepunkt for Danmarks grønne energi (Interview med Mads, se bilag B). Holstebro har længe været en af de førende kommuner indenfor opstilling af vindmøller og solceller, og dette har bidraget til at danne fundament for de store Power-to-X-anlæg (PtX-anlæg), som ønskes opført i området ved Idomlund. (Holstebro Kommune, u.d.[a]; Holstebro kommune, u.d.)

Holstebro Kommune har udarbejdet en klimahandlingsplan der bl.a. inkluderer et punkt som inkluderer '*Energi, forsyning og affald*'. Her beskriver de et ønske om at fremme den vedvarende energi i kommunen, herunder også etablering af PtX-anlæg i kommunen (Holstebro Kommune, 2023). Holstebro kommune oplever stigende interesse i at placere VE-anlæg indenfor deres område, og kommunen har et ønske om at sikre en sammenhængende planlægning for VE-anlæg i form af både vindmøller, solceller og PtX-anlæg. Kommunen har i den forbindelse indkaldt idéer og forslag og har modtaget 23 konkrete projektforslag og 8 forslag/bemærkninger vedrørende planlægningen. Derudover har kommunen også modtaget to ansøgninger om PtX-anlæg ved Idomlund. Disse behandles selvstændigt. (Holstebro Kommune, u.d.[d])

Som følge af udvidelsen af højspændingsstationen ved Idomlund og muligheder for at placere PtX-anlæg i området, udarbejder Holstebro Kommune en helhedsplan for området omkring Idomlund. Denne plan er dog blevet udskudt, da kommunen afventer Folketingets beslutninger omkring havvindudbud og brintinfrastruktur. Helhedsplanen vil indeholde en undersøgelse af de muligheder og udfordringer, som er forbundet med at planlægge for etableringen af PtX-anlæg. Her undersøges det hvor og hvordan anlæggene skal placeres, samt hvordan der sikres plads til følgeerhverv og fremtidige udviklingsmuligheder. Målet med helhedsplanen er at sikre at der tages hensyn til beboere, lodsejere, lokalsamfund, landskabet og naturen i området ved etablering af PtX-anlæg. Helhedsplanen er ikke bindende, og det er derfor ikke forpligtende at følge den, men den vil udgøre et væsentligt teknisk input til det kommende kommuneplanarbejde. Helhedsplanen vil også vurderes af politikere, der skal bedømme om den skal vedtages som et kommuneplantillæg. Derudover bruges helhedsplanen også til at undersøge om der skal søges til energiparkerne fra "Klimaaftale om grøn strøm og varme 2022", nævnt i kapitel 1. (Holstebro kommune, u.d.)(Interview med Mads, se bilag B)

Arealet hvor højspændingsstationen skal udvides, er delvist omfattet af lokalplan nr 1184. Holstebro Kommune udarbejder en ny lokalplan for området. Denne skal vedtages, før Miljøstyrelsen kan give tilladelse til projektet efter Miljøvurderingsloven. (Miljøministeriet, u.d.[b])

5.2.2 Borgerne

Her gennemgås hvilke hensyn der er taget til borgerne fra Energinet, der er ansvarlig for at udvide elnettet, og kommunen, der er ansvarlig for områdets planlægning og godkendelse af VE-anlæg. Derudover forsøges der også at skabe et indblik i hvad borgerne i området mener om udbyggelsen af elnettet og VE-anlæg i området.

Energinets hensyn til borgerne

Ved udvidelse af elnettet omkring Idomlund er hensynet til borgerne vægtet særligt tungt ved fastlæggelsen af linjeføringen. Der er undervejs i planlægningen afholdt flere borgermøder i forbindelse med linjeføringen og miljøvurderingen. Ved linjeføringen bliver borgerne hørt omkring ønsker til justeringer eller særlige forhold, som der prøves at tage hensyn til. Det er dog ikke altid, at dette kan lade sig gøre, men det forsøges at gøres så vidt muligt. Derudover er der også taget hensyn til borgerne ved at tilstræbe at afstanden fra luftledninger til byer, landsbyer, boliger og landbrugsbedrifter gøres så stor som muligt, og ved at nedgrave kablerne hvis den skal krydse bytætte områder. I den forbindelse vil der også, så vidt muligt, tages hensyn til muligheden for at udvide bymæssig bebyggelse og landbrugsbedrifter. (Energinet, u.d.[c])

Tilladelse til at opstille anlæg på en lodsejers ejendom, forsøges først at opnås ved en frivillig aftale med lodsejer. Her forhandler lodsejerforhandler og lodsejer om vilkår og erstatning og opnår enighed herom. Hvis der er enighed om at anlægget må placeres på ejendommen, men ikke om hvad erstatningsprisen skal være, kan denne fastsættes ved en voldgift. Hvis der ikke kan opnås enighed, kan Energinet søge om at ekspropriere arealet, hvor en ekspropriationskommission afgør hvor anlægget skal placeres og hvad erstatningen skal være. Dette kan afprøves ved taksationskommission hvis lodsejer ikke er tilfreds med beslutningen. (Energinet m.fl., 2024, s. 15–17)

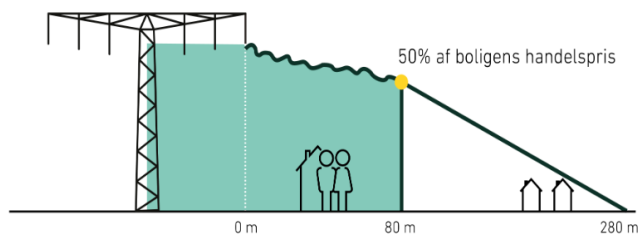
De lodsejeres ejendomme der er direkte berørt af opførelsen af luftledningerne eller nedgravning af kabler er berettiget til erstatning. Der findes flere typer af erstat-

ning, der tilbydes de berørte parter, herunder grundbeløb, nærføringserstatning, servituterstatning, masteerstatning og kabelerstatning. Disse er alle engangsbeløb, og er baseret på en aftale mellem Landbrug & Fødevarer, Green Power Denmark og Energinet (Energinet, u.d.[c]; Energinet m.fl., 2024).

Til alle erstatningsberettigede gives der et grundbeløb, som i 2024 ligger på 5.116 kr., dette gives for at dække omkostningerne til at mødes med forhandleren og til at kunne få bistand til at gennemse den forhandlede aftale (Energinet m.fl., 2024, s. 6).

Nærføringserstatning gives til de boliger der ligger indenfor 280 meter af luftledningerne, og landbrugsmæssige driftsbygninger indenfor 100 meter af luftledningerne. Boliger indenfor 80-280 meter fra ledningen får erstatning efter en fast procentsats af boligens handelsværdi, hvor boliger 80 meter fra ledningen får 50% erstatning og herefter falder den med en kvart procent for hver meter frem til 280 meter. Boliger nærmere end 80 meter bliver tilbudt at få opkøbt deres ejendom, dette tilbud gælder i op til et år efter anlægget er taget i drift. Hvis dette tilbud ikke tages i brug, vil lodsejeren få 50-75% af ejendommens handelsværdi i erstatning, hvor boligens placering i forhold til ledning er afgørende for hvad procentsatset bliver. Erstatningen gælder også naboejendomme, hvor anlægget ikke er placeret på ejendommen. (Energinet m.fl., 2024, s. 8–9)

Principper for nærføringserstatning er illustreret på figur 5.2.

Figur 5.2: Principper for nærføringserstatning til boligejere (Energinet, u.d.[h]).

Servituterstatning gives til de ejendomme der får pålagt en servitut som følge af opførelsen af anlæg, luftledninger eller kabler. Erstatningen giver et beløb pr. kvadratmeter af servitutarealet og kompenserer for de restriktioner servitutten giver på ejendommen, eksempelvis højdebegrænsninger. Masteerstatning gives for hver mast der placeres på ejendommen, for ulemper ved at have en mast stående på marken. Der findes tre typer takster for master, efter hvilken type mast der place-

res på ejendommen. Kablerstatning gives for nedgravede kabler på ejendommen, og gives som en løbende beløb pr. løbende meter kabel på ejendommen. Ved nedgravede kabler gives der ikke nærføringserstatning eller tilbud om opkøb. Derudover gives der også erstatning ved andre forhold der kan påvirker ejendommen og herlighedsværdien, eksempelvis påvirkning af skove eller jagtinteresser. (Energinet m.fl., 2024, s. 5-7 og 11)

Kommunens hensyn til borgerne

VE-anlæg på land har typisk en størrelse der vil medføre en relativ stor påvirkning på lokalområdet, og dette kan derfor bidrage til at skabe spørgsmål eller bekymringer hos borgerne. Hvis der er nogle borgere i lokalområdet der har spørgsmål eller bekymringer, snakker kommunen med dem og hjælper dem med den information de har brug for. Det er dog ikke alle bekymringer kommunen kan hjælpe med, hvis en borger eksempelvis er bekymret for effekten på boligprisen, da dette ikke ligger indenfor kommunens ekspertise. (Interview med Mads, se bilag B)

Der bliver løbende igennem planlægningsprocessen afholdt borgermøder, hvor borgerne i lokalområdet har mulighed for at blive hørt i deres meninger om etablering af et VE-anlæg i deres lokalområde. Det er dog ikke planlægningsafdelingen i kommunen der træffer beslutninger om hvorvidt der skal etableres VE-anlæg i kommunen. Denne beslutning foregår ofte på et politisk niveau. Det er også politikerne der kan kræve af VE-opstillere, at der eksempelvis skal laves nogle lokale fordele, for at de får lov at opstille deres anlæg. (Interview med Mads, se bilag B)

Kommunen vil løbende inddrage Idom-Råsted Borgerforening i forhold til de brede interesser og afholde møder med lodsejere, når der er konkret anledning til at informere om væsentlige forhold for denne særlige kreds (Holstebro Kommune, u.d.[b]). Torben Langer, der er tidligere lodsejer i Idomlund, mener dog at kommunen har været for dårlige til at informere borgerne om projekterne i kommunen. Han hørte først om udviklingen i hans lokalområde, da han blev kontaktet af en VE-udvikler der ønskede at købe hans jord. Her ville han have ønsket at kommunen havde informeret dem omkring planlægningen af vedvarende energi i området inden dette. (Interview med Torben, se bilag E)

Planlægningen ift. udviklingen af området ved Idomlund kan deles op i en helhedsplan, kommuneplanlægning og lokalplanlægning. De tre planlægningsspor vil forløbe delvist sideløbende. Det forventes, at helhedsplanen er klar i løbet af 2024. Herefter er detailplanlægningen, med dertil hørende offentlighedsfaser, for de første PtX-anlæg påbegyndt i 2024. Detailplanlægningen forventes afsluttet frem mod den sidste halvdel af 2025, hvorefter en række myndighedstilladelser også skal være på plads inden etablering. (Holstebro Kommune, u.d.[b])

Borgernes holdning

Lokalbefolkningen i og omkring Idomlund bliver både hørt af Energinet ved linjeføringen af de nye elkabler, og af kommunen ved etablering af VE-anlæg.

Ved Idomlund er der opkøbt ca. 60 ha jord til at etablere et PtX-anlæg. Det har været med til at skabe uro i lokalsamfundet, som nu føler en stor usikkerhed i deres område, grundet planlægningens og etableringens varighed. Hertil beskriver borgerne at deres område, ud fra deres perspektiv, bliver sat på pause i forhold til at fremme lokalsamfundets ønsker og at det også vil skabe mindre interesse for potentielle nye beboere. (Pedersen, 2020; Markussen, 2022; L. N. Hansen, 2023)

Planlægger og arealforvalter i Holstebro Kommune, Mads, beskriver at de i processen om at indsnævre hvilke VE-anlæg, fra deres ansøgningsrunde, der skal etableres, er der flere projekter der er valgt fra enten på baggrund af faglige grunde eller grundet stor lokal modstand. (Interview med Mads, se bilag B)

Det er dog ikke altid at borgerne har en negativ holdning til opførelsen af VE-anlæg, hvor planlægger og arealforvalter i Holstebro Kommune, Mads, fortæller om en situation hvor han har modtaget et brev fra folk i et lokalområde, der beskrev deres støtte til opførelsen af et VE-anlæg. (Interview med Mads, se bilag B)

Thøger Reinholdt, Landinspektør og partner for Geopartner, som har været ansvarlig for lodsejerforhandlinger i forbindelse med udvidelse af elnettet ved Idomlund, beskriver at han har et indtryk af at mindre lodsejere i periferien af et potentielt område til VE-anlæg, kan opleve at føle sig pressede til at sælge deres ejendom. Han beskriver også at ved området omkring nye transformerstationer, som derved bliver attraktive at placere VE-anlæg i, der kan det være sværere for lodsejerne at vælge at beholde deres ejendomme. Der kan være forskellige grunde til at borger-

ne har valgt at bosætte sig der hvor de gør, og forskellige holdninger til om de vil sælge eller ej. Det kan både ses som en god mulighed for at få en god pris for sin ejendom, som ellers er placeret i et område hvor det kan være svært at sælge. Det kan også ses som en gene, for de lodsejere der har bosat sig der, fordi det er lige der, og i de omgivelser, de ønsker at bo af forskellige grunde. (Interview med Thøger, se bilag C)

Torben Langer, tidligere lodsejer i Idomlund, har solgt sin jord til Skovgaard Energy til opstilling af et PtX-anlæg. Torben beskriver at han kunne se hvilken udvikling der ville ske i området, og hans jord lå lige midt i et stort område udlagt til vedvarende energi, og hans kone og ham valgte derfor at sælge deres grund. Han beskriver at han, og hans naboer, ikke nødvendigvis havde et ønske om at sælge inden denne udvikling, men at han var klar over at hvis han ikke gjorde det, ville han have svært ved at sælge sin ejendom om nogle år. Derfor følte han sig nødsaget til at sælge hans ejendom, men han har prøvet at forholde sig positiv og få det bedste ud af situationen. Derudover er han blevet kontaktet af flere udviklere undervejs, hvor nogle også kontaktede ham efter han havde afvist at sælge din jord til dem, hvilket var ubehageligt og fik ham til at føle sig presset. Han føler heller ikke at Holstebro kommune har været gode nok til at informere om projektet i området, og han og hans kone hørte først om det, da de blev kontaktet af en anlægsopstiller der ønskede at opkøbe deres jord. (Interview med Torben, se bilag E)

Etablering af flere VE-anlæg kan også medføre flere følgeerhverv, der kan bidrage til at sikre arbejdspladser og lokal udvikling i det område det etableres i.

5.2.3 Aktører

Holstebro kommune er et attraktivt sted af placere VE-anlæg. Der er allerede placeret vindmøller og solceller i kommunen, herunder også 5 vindmøller ved Idomlund, og der ønskes også at etablere flere af disse anlæg, som det også ses ved kommunens indkaldelse til idéer og forslag om VE-projekter nævnt i afsnit 5.2.1. Derudover er der også en betydelig mængde havvindmøller i Nordsøen ud for Holstebro Kommune. Denne energi fra vindmøller og solceller, gør også området attraktivt for opstilling af PtX-anlæg. (Interview med Mads, se bilag B)

Udvidelsen af elnettet ved Idomlund, og den derved øgede kapacitet til at tilslutte

flere strømproducerende anlæg, har gjort området omkring Idomlund endnu mere attraktivt og muligt at etablere VE-anlæg i.

PtX-anlæg kan omdanne elektricitet, bl.a. fra vindmøller og solceller, til noget andet. Elektriciteten kan bl.a. anvendes til at omdanne vand til brint, som bl.a. kan benyttes som klimavenlige brændstoffer, og det er derved muligt at lagre eventuelt overskydende energi produceret af vindmøller og solceller (Holstebro Kommune, u.d.[c]). Den energi der bliver produceret fra sol og vind i og omkring Holstebro Kommune, danner fundamentet for de store PtX-anlæg der ønskes opført omkring Idomlund (Holstebro Kommune, u.d.[a]).

Der er indgået en række privatretlige aftaler mellem lodsejere og PtX-udviklere for at sikre de nødvendige arealer, og kommunen har ingen forventninger om at der vil blive behov for at ekspropriere arealer til opførelsen af PtX. (Holstebro Kommune, u.d.[b])(Interview med Mads, se bilag B)

Holstebro Kommune har oplevet en stigende interesse fra private projektudviklere om at etablere større VE-anlæg i det åbne land. Kommunen har, som nævnt i afsnit 5.2.1, indkaldt til idéer og forslag til planlægningen af disse. Hertil har kommunen modtaget 23 projektforslag om VE-anlæg med Vindmøller/solceller og 2 projektforslag om PtX-anlæg. De to PtX-anlæg ansøgninger kom fra Skovgaard Energy og Plug Power. (Holstebro Kommune, u.d.[d])

Ørsted og Skovgaard Energy har underskrevet en hensigtserklæring om at udvikle et PtX-anlæg i Idomlund, og har opkøbt 60 ha jord i Idomlund til at opstille dette. Projektet bygges i flere faser og skal drives af landvindmøller og solcelleparker. (Skovgaard Energy, 2023; Markussen, 2022)

Plug Power havde planer om at opføre et PtX-anlæg ved Idomlund, men er blevet frataget bevillingen på 107 millioner kroner, da de ikke kunne stille den bankgaranti som Energistyrelsen, der er ansvarlige for udbuddet, kræver. (Energistyrelsen, 2023a)

Grundet den høje interesse i at etablere VE-anlæg i Holstebro Kommune, har kommunen også mulighed for at sætte krav til VE-opstillere, til bl.a. natur og hegn m.m., da der er mange projektansøgere at vælge mellem og ikke plads til dem alle. (Interview med Mads, se bilag B)

5.2.4 Andet

Ved fastlæggelse af linjeføringen af de nye elkabler mellem Endrup og Idomlund, vægter rekreative interesser og natur særligt tungt. (Energinet, u.d.[c])

Til etablering af højspændingsforbindelse mellem Endrup og Idomlund med tilhørende tekniske anlæg er der lavet en bekendtgørelse: Bekendtgørelse om land-splandidret for en 400 kV højspændingsforbindelse fra Endrup til Idomlund i Vestjylland med tilhørende tekniske anlæg (Endrup-Idomlund bekendtgørelsen) Denne bekendtgørelse har til formål at reservere og udlægge arealer til en 400 kV højspændingsforbindelse mellem Endrup og Idomlund, jf. Endrup-Idomlund bekendtgørelsen § 1. Derudover beskrives det at bestemmelserne i bekendtgørelsen tillægges retsvirkning som kommuneplan og at bygge- og anlægsarbejder kan iværksættes uden lokalplan og tilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, jf. Endrup-Idomlund bekendtgørelsen § 2.

5.2.5 Opsamling

Generelt er der stor fokus på at planlægge for mere vedvarende energi i Holstebro Kommune, både efter ønske fra staten, kommunen og anlægsopstillere. Udvidelsen af elnettet, og det faktum at Idomlund er et knudepunkt for grøn strøm, har bidraget til interessen for opførelse af PtX-anlæg i området, og kan bidrage positivt med muligheder for området, bl.a. i form af følgeindustri (Interview med Mads, se bilag B)

Gennem både linjeføringen i forbindelse med udvidelsen af elnettet og ved planlægning af de specifikke VE-anlæg, bliver borgerne i lokalområdet hørt om deres meninger og det forsøges så vidt muligt at tage hensyn til de ønsker og særlige forhold borgerne udtrykker, både fra Energinets og Holstebro Kommunes side.

Borgerne i Idomlund og Holstebro Kommune har blandede meninger omkring opførelsen af VE-anlæg i deres lokalområde. Nogle mener at det kan forværre herligheden i deres lokalområde, nogle mener det bremser udviklingen i området, nogle ser det som en god mulighed for at få en god pris for deres ejendom der måske ellers kunne være svær at sælge, og nogle ser det som en positiv ting for lokalsamfundet der kan bidrage med udviklingen.

5.3 Trige

Dette afsnit indeholder det andet caseområde, Trige. Indholdet i dette afsnit er baseret på myndigheders hjemmesider, som Energinet, Miljøstyrelsen og Aarhus Kommune. Som nævnt i afsnit 2.2.4, er der forsøgt på at få et interview med Aarhus Kommune, hvilket ikke har været muligt. Der vil dog blive anvendt oplysninger fra interviewet med Nils Nordholm, seniorkonsulent ved Energinet (Bilag D). Derudover vil der blive anvendt artikler, for at få et indblik i lokalbefolkningens holdninger.

Trige højspændingsstation befinder sig nord for Trige i Aarhus Kommune. (Aarhus kommune, 2023). Energinet er blevet pålagt at forbinde en kommende havvindmølepark i Kattegat til Trige, hvilket skaber et behov for at udvide højspændingsstationen. Dette vil samtidig fremtidssikre stationen og skabe mulighed for yderligere VE-produktion i området. Højspændingsstation bliver også set som et knudepunkt for transmissionsnettet i Østjylland. Energinet har derfor planlagt at Trige højspændingsstation skal udvides fra 15 ha til 25 ha og være i drift i 2028 (Energinet, 2023a). Samtidig med udvidelsen af Trige, er Energinet også i gang med at vedligeholde elmotorvejen fra Kassø til Trige, for at sikre en høj forsyningssikkerhed. Dette betyder, at der vil komme nye master på hele strækningen. Masterne vil være identiske til de nuværende (Energinet, u.d.[e]). Den nuværende højspændingsstation er beliggende i landzone og er omfattet af en lokalplan (Aarhus kommune, 1983). Udvidelsen af Trige højspændingsstation sker både i den nordlige og sydlige retning, da dette vil være bedst i forhold til at sikre stationens forsyningssikkerhed. Udvidelsen kan ses på figur 5.3 (Energinet, 2023a).

Figur 5.3: Overblik over den planlagte udvidelse af Trige højspændingsstation. Den sort- og hvidstribede afgrænsning viser det nuværende stationsareal, mens den gule stribe viser det fremtidige planlagte stationsareal. Det blå areal viser det midlertidige arbejdsareal, der skal bruges til bebyggelsen af udvidelsen (Energinet, 2023a).

5.3.1 Kommunen

Trige højspændingsstation er placeret i Aarhus Kommune og beskrives som et strategisk knudepunkt i elnettet, der lige nu står for at lede elektriciteten ud til forbrugere i Østjylland (Aarhus kommune, 2023).

Aarhus kommune er i gang med at lave en helhedsplan for området, der skal sikre en samlet udvikling for områdets by, natur, og VE-produktion. Dette skal laves, da Aarhus Kommune har observeret en stor interesse i området ved Trige og Spørring, samt en national interesse for udbyggelse af VE-produktion, og højspændingsstationen har derfor været i høring.

Helhedsplanen skal inkludere:

- 2 solcelleparker, som befinder sig ved Spørring og nord for Trige
- Trige højspændingsstation
- Bånlev biogas anlæg
- et boligområde nord for Spørring
- skovrejsning ved en grusgrav i nærområdet

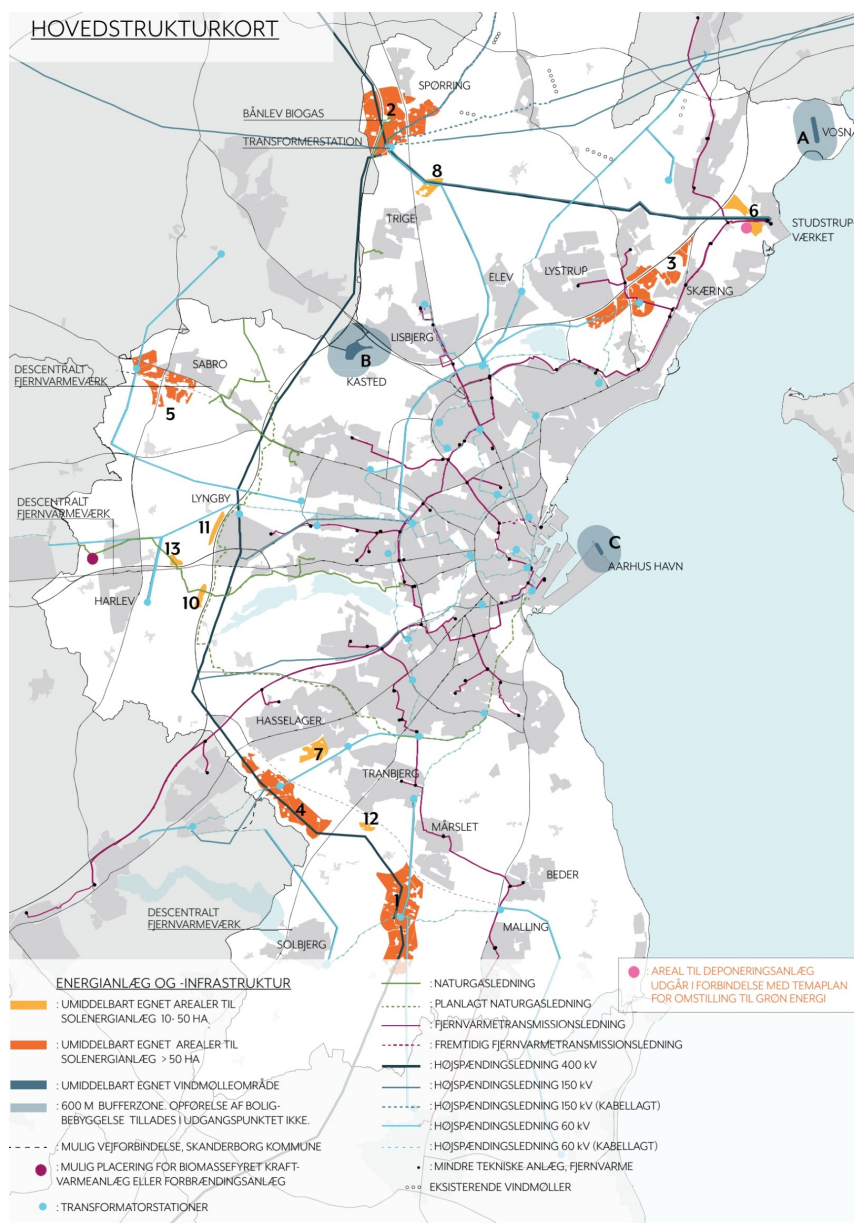
(Aarhus kommune, 2023)

Til Trige højspændingsstation skal der udarbejdes et lokalplanforslag, samt et forslag til et kommuneplantillæg. Disse forslag vil også skulle miljøvurderes, og Trige højspændingsstation skal derfor i høring igen i fremtiden (Aarhus kommune, 2023).

I øjeblikket er Aarhus Kommune ikke CO₂-neutrale, men har sat et mål om at være det i 2030. Kommunen har udarbejdet en klimahandlingsplan og en klimastrategi, hvor de har sat 4 fokuspunkter bestående af *energi, transport og mobilitet, byggeri og byudvikling* og *industri og landbrug*. Grundet projektets fokus undersøges der kun kommunens fokuspunkt om *energi* (Aarhus kommune, 2020a). Kommunen beskriver energiplanlægning, som et særligt fokusområde der kræver grundig planlægning, for en fremtidssikker energiinfrastruktur i kommunen. Kommunen beskriver meget begrænset om den daværende situation da klimahandlingsplanen blev skrevet, men fokuserer i stedet på, hvad der vil være i 2030. Her beskriver kommunen at de vil have en digital løsning der intelligent og effektiv kan styre elnettet i kommunen, og at de gennem strategisk planlægning vil finde en omkostningseffektiv løsning, som kan omstille deres elnet til at køre på 100% vedvarende energi. Til energisektoren nævner kommunen, at de særligt vil gøre brug af PtX-anlæg, som samtidig vil hjælpe transportsektoren med at levere bæredygtigt brændstof. (Aarhus kommune, 2021a).

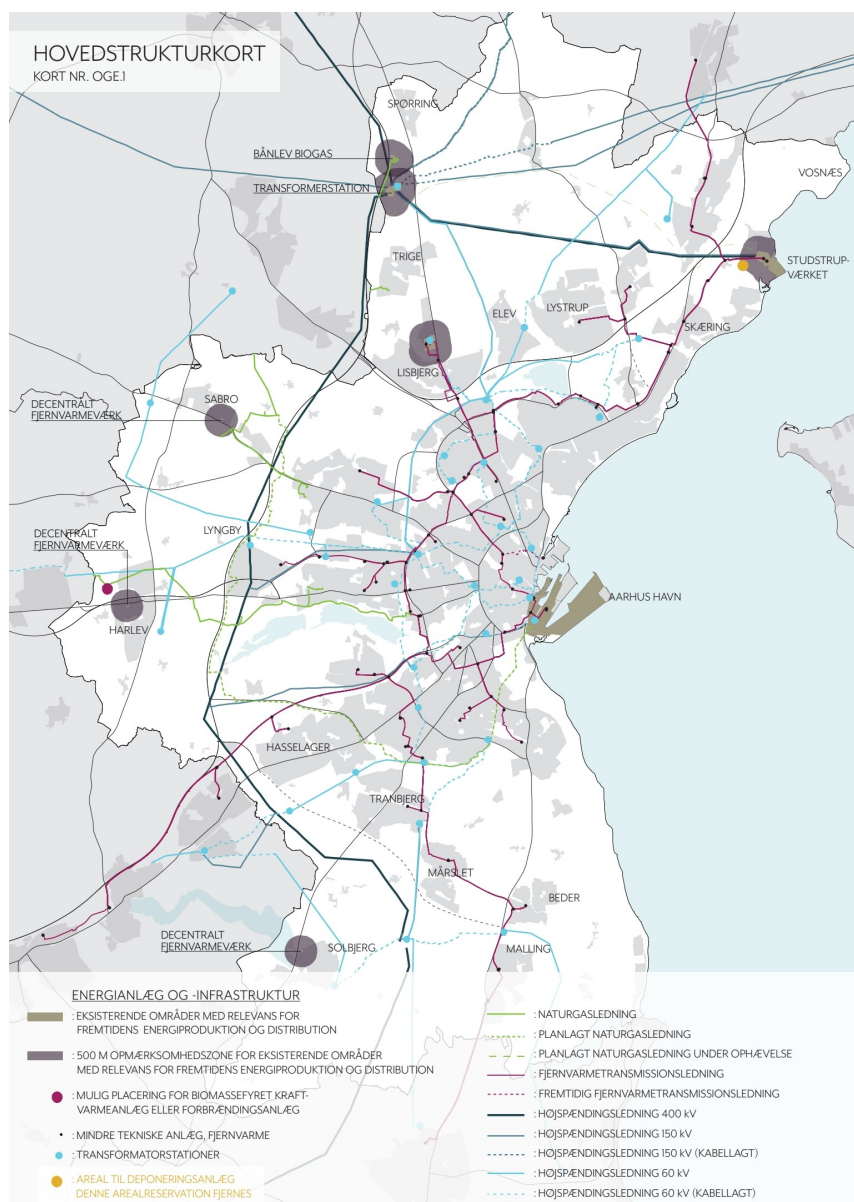
Aarhus Kommune har også to temaplaner med relevans for energiproduktionen i kommunen: *Temaplan om vedvarende energianlæg* og *Temaplan for omstilling til grøn energi* (Aarhus kommune, 2020b; Aarhus kommune, 2021b). *Temaplan om vedvarende energianlæg* blev tilføjet til kommuneplanen i november 2020 og fokuserer på

planlægningen af vindmøller og solceller i kommunen. Til temaplanen er der blevet produceret et kort som udpeger områder med interesse for solcelle anlæg og vindmøller. Kortet kan ses på figur 5.4. Temaplanen nævner dog ikke noget om mulige placeringer af PtX-anlæg (Aarhus kommune, 2020b).

Figur 5.4: Kort over arealer som er egnet til solcelleanlæg og vindmøller i Aarhus Kommune (Aarhus kommune, 2020b).

Temaplan for omstilling til grøn energi blev tilføjet til kommuneplanen i december 2021. Temaplanen beskrives som et helt nyt afsnit, der ikke før har været behov for at inkorporere i kommuneplanen. Temaplanen tager udgangspunkt i Aarhus Kommunes energistrategi og er udarbejdet i samarbejde med de fire største energiselskaber i Aarhus: NRGi, Ørsted, AURA Energi og AffaldVarme Aarhus. I temaplanen beskriver kommunen, at den fremtidige energiproduktion primært skal bestå af sol og vind, for at Aarhus kan blive CO₂-neutral. Samtidig sætter kommunen fokus på, at energisystemet skal indrettes, så forbruget vil blive spredt ud over hele døgnet frem for kortere perioder med høj intensitet. Kommunen har også et mål om, at nye boliger skal bruge mindst muligt strøm. Disse mål vil samlet være med til at sikre forsyningssikkerheden. Dette er med til at vise et incitament om, at kommunen forsøger at rette fokus andre steder, for at de til gengæld kan foretage et mindre indgreb, når der skal planlægges for VE-anlæg. Til temaplanen er der blevet produceret et kort som viser eksisterende områder til energiproduktion, samt potentielle fremtidige områder. (Aarhus kommune, 2021b)

Figur 5.5: Kort over transformerstationer og mindre tekniske anlæg i Aarhus Kommune, samt deres opmærksomhedzoner (Aarhus kommune, 2021b).

5.3.2 Borgerne

Her gennemgås hvilke hensyn der er taget til borgerne fra Energinet, der er ansvarlig for at udvide elnettet, og kommunen, der er ansvarlig for områdets planlægning og godkendelse af VE-anlæg. Derudover forsøges der også at skabe et indblik i hvad borgerne i området mener om udbyggelsen af elnettet og VE-anlæg i området.

Energinets hensyn til borgerne

Når Energinet skal vælge en linjeføring, forsøger de at vælge den bedst egnede strækning. For at finde den strækning tages der højde for naturen, bebyggelse, samt by- og erhvervsudvikling. Det skal ske uden for store omkostninger, som i sidste ende vil ramme forbrugeren (Energinet, u.d.[d]). For det mest af strækningen vil Energinet dog holde fast i den nuværende strækning. Her vil de aftale erstatning med den enkelte ejere på ledningsstrækningen, som består i erstatning for afgrødetab gennem arbejdsperioden, samt eventuelle skader der skulle ske på jorden. For de nye lodsejer der bliver berørt vil der blive forsøgt på at indgå en frivillig aftale (Energinet, u.d.[e]). Energinet deltager i borgermøder og indgår i dialoger med borgere, som har behov for hjælp eller lignende indenfor deres projekter. Samtidig nævnes det også, hvordan miljøkonsekvensvurdering er med til at vise det nødvendige hensyn til borgerne (Interview med Nils, se bilag D).

Kommunens hensyn til borgerne

Aarhus Kommune vil gerne involvere borgerne i, hvordan de ønsker at overgangen fra højspændingsstation til det åbne land skal være, om der skal være særlig beplantning rundt om højspændingsstationen, og om der er andre emner, der skal have et særligt fokus når det kommer til planlægning og miljøvurdering (Aarhus kommune, 2023). Udover dette beskriver Aarhus Kommune i deres klimahandlingsplan at deres strategi indenfor energi skal dække over initiativer, som skal minimere gener for borgerne i forbindelse med anlæg indenfor deres energinfrastruktur (Aarhus kommune, 2021a).

For alle projekter i kommunen er der et særligt fokus på borgerinddragelse. Kommunen sætter fokus på dette ved at have en dedikeret medborgerskabsafdeling,

som arbejder indenfor deres Teknik og Miljø afdeling. Afdeling skal eksempelvis være med til at inkludere flere målgrupper i borgerinddragelsen, samt være med til at specificere områder og emner i samtalerne. (Aarhus Kommune, 2022) Til dette har kommunen også fokuseret på, hvilke metoder de bruger til at indrage borgerne. En ny metode kommunen gør brug af, er at lave en samarbejdsaftale med de aarhusianske fællesråd og have mere fokus på at evaluere processer i borgerinddragelsen. Samtidig ønsker kommunen, at der skabes et særligt fokus på at skabe trygge og tilgængelige rammer for borgerne. Tilgængeligheden øges ved at skabe en digital platform, som kommunen håber på kan skabe dialoger, som kan være med til at fremhæve særlige hensyn og perspektiver. Den digitale platform vil være et sted, hvor borgerne altid kan starte en dialog og vil ikke være styret af igangværende høringer. Platformen vil derfor også kunne fungere som et sted, hvor der kan startes en tidligere borgerinddragelse, for at skabe en løbende dialog der langsomt kan forbedre hvert projekt (Aarhus kommune, 2024a; Aarhus kommune, 2024d).

Steder hvor der eksempelvis gøres brug af borgerinddragelsen, er i deres temaplan for vedvarende energi. Her beskriver kommunen, at der spiller flere faktorer ind i udpegelsen af potentielle områder til sol og vind. Kommunen fortæller, at de har afholdt borgermøder i forbindelse med temaplanen, hvor borgere i kommunen har haft mulighed for at komme med deres meninger. Samtidig beskrives det, at borgerne har støttet op om, de forslag der er medtaget i temaplanen. Disse forslag består af prioritering af store solcelleanlæg frem for flere små anlæg, og at flere tage skal udnyttes til solceller, specielt for store kontorbygninger og kommunens bygninger. Udover de forslag som borgerne støtter op om, er der nogle andre faktorer som kommunen også ser som vigtige, for udpegelsen af potentielle områder. Her beskrives afstanden mellem store solcelleanlæg eller vindmølleparker til transformestationer, som særlig vigtig grundet de økonomiske besparelser. Udover dette har kommunen vurderet afstanden fra de potentielle områder til boliger. Her er der blevet lagt forskellig vægt alt efter om det er byzone, landsby eller enkeltstående boliger, hvor byzone sætter den største begrænsning og enkeltstående boliger sætter den mindste begrænsning. Samtidig har det for kommunen også haft en betydning, om der allerede er tekniske anlæg i området, for at kunne samle anlægene (Aarhus kommune, 2020b). Kommunen vil dog holde fast i temaplanens udpegede

områder. Dette vil sige, at kommunen er villig til at tilpasse sig borgernes holdninger og hensyn i området, men da det er en fast del af kommuneplanen, vil der blive opsat VE-anlæg, hvis kommunen har besluttet det (Aarhus kommune, 2024c).

Borgernes holdning

I Trige er borgernes holdninger ikke tydelige i offentligheden. Det kan være svært at vurdere om det er grundet borgerne i Trige er tilfredse med kommunens planlægning af vedvarende energi eller om det er grundet at projektet ikke er blevet konkretiseret endnu, og borgerne derfor ikke har dannet en mening. Som kommunen har nævnt at der i forbindelse med deres fremtidige helhedsplan, skal etableres et solcelleanlæg ved Spørring (Aarhus kommune, 2023). Dette anlæg er dog stadig tidligt i planlægningen, og der vil først blive startet en tidlig borgerdialog efter sommerferien 2024 (Aarhus kommune, 2024b). Borgerne i området ved allerede, at området har været udpeget til solceller, men om de tilfredse med den beslutning er stadig for tidligt at sige. Ligeledes med transformerstationen nævnes der heller ikke utilfredsheder med denne. Dog er Energinet heller ikke gået i gang med køb af jord eller evt. ekspropriation, da det først vil ske i 2025, mens anlægsperioden først begynder i 2026 (Energinet, 2023a).

Der findes to andre VE-projekter i Aarhus Kommune, som er længere i processen, hvor borgere har udtalt sig om projekterne. Aarhus Kommune har oplyst borgerne om et solcelleanlæg ved Studstrup og et vindmølle projekt ved Vosnæs. Disse VE-projekter befinder sig i den nordøstlige del af kommunen tæt ved Syddjurs Kommune. Her har borgerne vist stor utilfredshed, som nu har ledt til, at solcelleanlægget er blevet lidt mindre og vindmølleparken er rykket med 100 meter (Aarhus kommune, 2024c). Dette viser at kommunen er villige til at tilpasse projektet og lytte til borgernes holdninger. Lodsejerne er dog fortsat ikke tilfredse og føler ikke de bliver hørt (Din Avis Aarhus, 2024). Projekterne bliver fortsat tilpasset og diskuteret gennem et samarbejde med kommuner, foreninger og lokalsamfundet (Aarhus kommune, 2024c). For lokalsamfundet har problemet mest omhandlet, at de føler et stort tab af herlighedsværdien i området, som har ledt til, at de i september 2023 var 332 borgere, som skrev under på en protest. Her beskrives landskabelige hensyn og visuelle gener, som nogle af argumenterne mod

projekterne (Aarhus kommune, 2024c; Madsen, 2023). Senere er der blevet oprettet en forening mod vindmøllerne ved Vosnæs, som har et medlemstal på 550 medlemmer (Adresseavisen Syddjurs, 2024). Udover at forening ser kritisk på, hvordan vindmøllerne påvirker det landskablige hensyn og de visuelle gener, har de også kritiseret kommunen, for ikke at involvere borgerne fra Syddjurs kommune, som ligger tæt på vindmøllerne. Vindmøllerne vil blive placeret ca. 1 km fra Syddjurs kommune (Din Avis Aarhus, 2024).

5.3.3 Aktører

Aktørerne bag VE-projekterne er European Energy, som er ansvarlige for solcelleanlægget, og NRGi Renewables, som er ansvarlige for vindmølleparken (Madsen, 2023). For solcelleparken er der blevet ansøgt om 63 hektar i Studstrup, og for vindmølleparken er der blevet ansøgt om tre vindmøller, som hver er 150 meter høje. I begge projekter er borgerne blevet tilbudt at købe en andel af projektet og på den måde give dem medejerskab, og de fordele der følger med det. (Aarhus kommune, 2024c) Solcelleanlægget vil kunne producere strøm til omkring 15000 husstande, mens vindmølleparken vil kunne producere til omkring 12000 husstande (Din Avis Aarhus, 2023).

5.3.4 Andet

Trige højspændingsstation og ledningsstrækningen fra Kassø til Trige er i skrivende stund sat på pause. Dette sket da det ønskes at revurdere kapaciteten af elnettet for at sikre at der kan være en høj forsyningssikkerhed i fremtiden (Energinet, u.d.[e]). Energinet vælger i forbindelse med renoveringen at revurdere ledningsstrækningen mellem Kassø og Trige. Derfor kan nye lodsejere blive berørt, hvor de vil blive involveret og Energinet vil gennemgå aftale og erstatning med den nye lodsejer (Energinet, 2023b). På 5,2 km af strækningen fra Kassø til Trige vil luftledningen blive skiftet ud med en jordledning (Energinet, u.d.[e]).

5.3.5 Opsamling

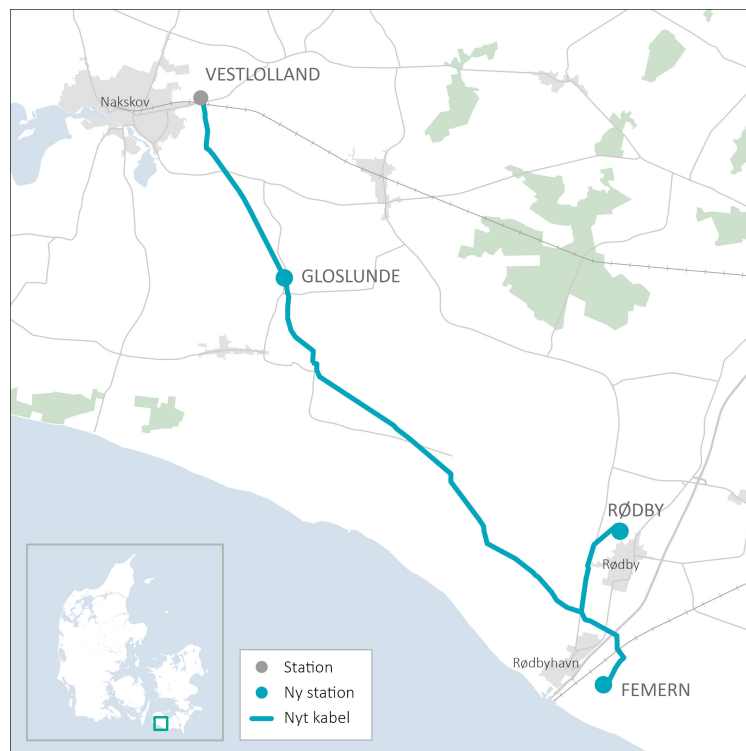
Aarhus Kommune har siden 2020 vist et større fokus på den grønne omstilling gennem deres temaplaner. Trige højspændingsstation beskrives som et knudepunkt i Østjyllands elnet, og dette støttes op om gennem kommunens planlægning af VE-anlæg og Energinets tilslutning af havvindmølleparken i Kattegat. PtX bliver også nævnt i kommunens klimahandlingsplan, som anlæg der skal have en særlig betydning i 2030. Dog findes der ikke nogen konkret planlægning på nuværende tidspunkt af PtX-anlæg.

Kommunen viser et særligt fokus i inddragelsen af borgerne, når de fysiske omgivelser i kommunen skal planlægges. På trods af at have inddraget borgerne tidligt i processen og at have udpeget områderne i deres temaplan om vedvarende energianlæg, som potentielle områder til sol og vind, oplever kommunen stadig stor modstand i Vosnæs og Studstrup, hvor et solcelleanlæg og en vindmøllepark er ved at blive planlagt. Her føler borgerne et stort tab af herligheden i området, som ikke kan erstattes med et tilbud om medejerskab og anden erstatning. Projekterne vil uanset borgernes mening blive opsat, men der er fortsat en dialog mellem lokalsamfundet, foreninger, aktører, kommunen og andre relevante parter, for at forsøge på at tilpasse projekter, så borgerne ikke føler et lige så stort tab, samtidig med at effekten af projekterne forbliver det samme.

5.4 Lolland

Dette afsnit vil omhandle det tredje caseområde, Lolland. Indholdet i dette afsnit er baseret forskellige myndigheders hjemmesider, som Energinet og Lolland Kommune. Der er blevet anvendt oplysninger fra Interview med Nils Nordholm, seniorkonsulent ved Energinet (Bilag D). Lolland Kommune er blevet kontaktet for et interview, men dette har ikke været muligt at få. Derudover har vi også kontaktet REn Energi Lolland (REEL), der er et partnerskab for grøn handling på Lolland, men her har vi heller ikke hørt tilbage. Derudover er der blevet søgt i forskellige artikler, relevante hjemmesider m.m., for at skabe et dybere indblik i lokalbefolkningens holdninger.

Som følge af den stigende mængde grønne strøm fra nye vindmøller og solceller på Lolland, forstærkes elnettet i området fra Vestlolland ved Nakskov til Femern og Rødby for at kunne transportere dette. Dette sker også i forbindelse med Femern-forbindelsen, hvor tunnelen skal forsynes med strøm. Specifikt etableres der ca. 30 km 132 kV-jordkabler og tre nye højspændingsstationer, placeringen af disse kan ses på figur 5.6. (Energinet, u.d.[f])

Figur 5.6: Oversigtskort over udvidelsen af elnettet mellem Vestlolland, Femern og Rødby. (Energinet, u.d.[f])

På Lolland produceres der på årsbasis otte gange mere elektricitet, end det lokale forbrug, og dette forventes at stige betydeligt (Green Power Denmark, 2022). I den forbindelse er det vigtigt at kunne transportere den forventede store produktion af grøn el fra Lolland/Falster og Sydsjælland videre til de forbrugstunge områder i København og Nordsjælland, og derfor udbygges elnettet også mellem disse områder (Energinet, 2023c). Begge udbyggelser af elnettet sker for at skabe et robust og fremtidssikret elnet på Lolland og til transport væk fra Lolland, der kan rumme den øgede mængde VE-anlæg.

5.4.1 Kommunen

Lolland Kommune har stor fokus på den grønne omstilling og har haft det i mange år. Lolland har et mål om at få en CO₂-neutral energiforsyning i 2030, som bl.a. også skal opnås ved en øget produktion af vedvarende energi (Lolland kommune, 2021, s. 12). Lolland kommune har en stor produktion af grøn strøm, hvor produktionen er otte gange større end Lollands eget forbrug (Lolland kommune, 2023, s. 13).

Lolland Kommune ser også den grønne omstilling som en mulighed for at skabe nye forretningsområder med mange nye arbejdspladser. Her ønsker kommunen at tiltrække virksomheder indenfor den grønne omstilling og kan se en fordel i at producere og udnytte den grønne energi, herunder også PtX. Ved at gøre dette vil de skabe flere arbejdspladser for at fastholde og tiltrække ressourcestærke borgere, og derved skabe en udvikling i befolkningssammensætningen, der ellers består af en stor del ældre, der snart forlader arbejdsmarkedet. (Lolland Kommune, u.d.)

Lolland Kommune har indgået i et partnerskab for grøn handling i samarbejde med Andel, European Energy og Gate 21, der hedder REn Energi Lolland (REEL). REEL arbejder for at styrke Lollands grønne udvikling. (REEL, u.d.[a])

5.4.2 Borgerne

I dette afsnit undersøges hvilke hensyn der tages til borgerne i planlægningen af elnettet og etablering af VE-anlæg, herunder både fra Energinet og Lolland Kommune. Derudover undersøges lokalbefolkningens holdning til vedvarende energi i deres område.

Energinets hensyn til borgerne

Energinet er inden fastlæggelsen af jordkablerne gået i dialog med lodsejere, da de ønsker at lægge kabler og bygge de nye højspændingsstationer, med størst mulige hensyn til borgerne. Energinet holder også møde med berørte lodsejere for at informere nærmere om arbejdet, adgangsveje og erstatningsforhold. (Energinet, u.d.[f])

Energinet forsøger først at indgå frivillige aftaler med berørte lodsejere, disse tager udgangspunkt i en aftale mellem Landbrug & Fødevarer, Green Power Denmark

og Energinet, der indeholder standardiserede principper og takster for erstatning for elanlæg (også anvendt i projektet i Idomlund, jf. afsnit 5.2.2). For jordkabler gælder det at lodsejer får erstatning pr. løbende meter jordkabelanlæg afhængig af kabelbredden, efter følgende principper på tabel 5.1.

Anlæggets bredde	Erstatning pr. løbende m	Grundbeløb pr. ejendom
20 cm og mindre	17,52 kr.	5.116 kr.
Over 20 cm og til og med 50 cm	23,39 kr.	5.116 kr.
Over 50 cm og til og med 100 cm	32,13 kr.	5.116 kr.
Over 100 cm og til og med 250 cm	41,42 kr.	5.116 kr.
Over 250 cm pr. enkeltleder	17,52 kr.	5.116 kr.

Tabel 5.1: Principper for erstatning for jordkabler. Udarbejdet ud fra Energinet m.fl., 2024, s. 5.

Erstatning pr. løbende meter for de første 100 meter jordkabelanlæg er indeholdt i grundbeløbet, når anlæggets bredde er 20 cm eller mindre. Efter etableringen af jordkablerne vil de berørte lodsejere også modtage erstatning for afgrødetab og eventuelle skader på jorden (Energinet, u.d.[f]). Hvis der derudover pålægges et deklarationsareal, ydes en erstatning på 3,66 kr. pr. kvadratmeter (Energinet m.fl., 2024, s. 5).

Der er dog sket det, at det ikke har været muligt for Energinet at indgå frivillige aftaler med ca. halvdelen af de lodsejere, der skal lægge jord til udbyggelsen af elnettet. Dette har resulteret i at Energinet har søgt om tilladelse til at ekspropriere retten til at etablere elanlægget på ejendommene, hvilket de ifølge Bekendtgørelse af lov om sikkerhed ved elektriske anlæg, elektriske installationer og elektrisk materiel (elsikkerhedsloven) § 27 kan, når hensynet til almenvellet kræver det. (Energinet, 2024)

Dette viser at selvom Energinet forsøger at tage hensyn og indgå frivillige aftaler med lodsejerne, kan lodsejerne stadig blive tvunget til at afstå en del af deres jord til kabellægningen.

Kommunens hensyn til borgerne

Med Lolland Kommunes ønske om at øge produktionen af vedvarende energi, vil kommunen understøtte processen som myndighed og facilitere dialog med interessenter, herunder landbruget og borgere (Lolland kommune, 2021, s. 39). For at

skabe en markant udbygning af VE-produktionen kræver det fokus på planlægning og dialog med de borgere, hvis hverdag påvirkes af dette (Lolland kommune, 2023, s. 14).

Ved etablering af VE-anlæg skal der udarbejdes en lokalplan for området, der tillader opstilling af disse. Til denne lokalplan følger en offentlig høring og borgermøde, hvor interessenter har mulighed for at blive hørt, jf. Bekendtgørelse af lov om planlægning (Planloven) § 24 (Interview med Nils, se bilag D).

REEL, partnerskabet mellem Lolland Kommune, Andel, European Energy og Gate 21, har fokus på at gøre den grønne omstilling borgernær, skabe lokal forankring og sikre dialog mellem borger, virksomhed og politiker (REEL, u.d.[b]).

Der bliver fra kommunens side ikke nævnt nogle specifikke tiltag, de vil anvende, for at sikre hensyn til borgerne, blot at de vil indgå i dialog og forsøge at skabe lokal forankring.

Borgernes holdning

Som nævnt tidligere, er det kun ca. halvdelen af de lodsejere der skal lægge jord til udbyggelsen af elnettet der har indgået en frivillig aftale med Energinet. Dette viser at ca. halvdelen af borgerne der bliver berørt af dette, ikke vil have placeret jordkabler på deres grund, eller ikke har kunne forhandle en ordentlig aftale med Energinet omkring det. Dette betyder at borgerne kan blive tvunget til at få placeret jordkabler på deres jord alligevel, selvom de ikke ønsker dette. (Energinet, 2024)

Den grønne omstilling, og udbyggelsen af vedvarende energi, har været i fokus på Lolland i mange år. Det har ikke været muligt at finde information om Lollands lokalbefolknings holdning til VE-anlæg i deres nærområde, hverken en positiv eller negativ holdning. Sådan nogle holdninger bliver som regel omtalt når nogle brokker sig og har en negativ holdning til det, eller en rigtig positiv holdning. Derfor vurderes det at borgerne på Lolland har en neutral holdning til etableringen af mere vedvarende energi og ikke er imod det.

5.4.3 Aktører

Den store produktion af el fra sol og vind gør Lolland attraktiv for opførelse af PtX-anlæg, der kan bruge den overskudende el til at producere brint.

Copenhagen Energy har planer om at opføre to PtX-anlæg på Lolland, ved henholdsvis Rødby og Nakskov. De to anlæg kan være på op til 500 MW hver. Bestyrelsesformand og projektudvikler i Copenhagen Energy beskriver om valget om at placere anlæggene på Lolland at der her findes en unik kombination af geografisk placering, areal, passende infrastruktur og politisk vilje til den grønne omstilling. (Business Lolland-Falster, 2023)

European Energy bygger et stort PtX-anlæg i Nakskov, og har købt 12 ha jord til etableringen af dette, i et område hvor der i dag er bar mark. Her beskriver Head of Power-to-X i European Energy at valget faldt på Nakskov, da der produceres meget grøn strøm på Lolland og dette giver mulighed for at opstille yderligere anlæg der kan producere grøn strøm. Derudover har Lolland Kommune også stor interesse i den grønne omstilling og VE-produktion. (Business Lolland-Falster, 2024)

Både Rødby og Nakskov, hvor disse tre anlæg placeres, er også her hvor elnettet udbygges.

Udover disse anlæg, etableres der også et solcelleanlæg ved Rødby, på 229 hektar (Lokalplan 360-157 fra Lolland Kommune)

5.4.4 Andet

Ved udbyggelsen af elnettet ønsker Energinet at lægge kablerne og bygge de nye højspændingsstationer med størst mulige hensyn til natur, miljø og landskab (Energinet, u.d.[f]).

5.4.5 Opsamling

Energinet forsøger at tage hensyn til borgerne ved fastlæggelsen af kabelføringen og indgå frivillige aftaler med lodsejerne, men da dette ikke var muligt ved ca. halvdelen af lodsejerne, har Energinet søgt om tilladelse til ekspropriation af retten til at etablere elanlægget på ejendommene. Dette kan betyde at lodsejerne, der ikke har ville indgå en frivillig aftale, kan blive tvunget til at skulle afstå deres jord alligevel.

Lolland Kommune har stor fokus på at fremme den vedvarende energi og vil i den forbindelse indgå i dialog og forsøge at skabe lokal forankring. Dog bliver der ikke nævnt nogle specifikke tiltag for at sikre dette.

Den vedvarende energi på Lolland udbygges, med bl.a. tre nye PtX-anlæg og solceller. Der har ikke været nogle tydelige indvendinger herpå, derfor vurderes det at borgerne på Lolland ikke finder dette problematisk eller har en negativ holdning hertil.

5.5 Sammenligning af cases

I dette afsnit vil de tre cases, Idomlund, Trige og Lolland, sammenholdes og der vil forsøges at finde ligheder og forskelle på Energinets og kommunernes planlægning og hensyn til borgerne i området, samt lokalbefolkningens holdninger til vedvarende energi i deres lokalområde. Ud fra dette vil det forsøges at drage nogle konklusioner omkring borgernes indstilling og myndigheders behandling heraf. Dette vil senere bruges til at diskutere hvilke tiltag der fungerer og ikke fungerer for at udbygge vedvarende energi, hvor der stadig tages hensyn til borgerne.

Områderne i de tre cases har det til fælles at de er blevet attraktive for vedvarende energi, da elnettet i området er blevet udvidet og har derved fået en højere kapacitet til at tilslutte flere VE-anlæg. Fælles for områderne er også at der i forvejen er en betydelig mængde vedvarende energi i form af solceller og vindmøller. Derudover er der også, ud fra alle tre caseområder, en betydelig mængde havvindmøller, som har bidraget til at skabe behovet for at udvide elnettet i områderne.

5.5.1 Energinet

Det er Energinet der udvider elnettet i alle tre cases, da de er ansvarlige for dette i Danmark. Ved Idomlund udvides elnettet fra en 150 kV luftledning til en 400 kV luftledning, samt udvides højspændingsstationen ved Idomlund. I Trige udvides højspændingsstationen og elnettet mellem Trige og Kassø renoveres og revurderes, dog med samme kV. I Lolland udbygges elnettet med ca. 30 km 132 kV-jordkabler og tre nye højspændingsstationer.

Ved udvidelse af elnettet har Energinet den samme fremgangsmåde og principper

for hvordan dette gøres. Energinet vægter hensynet til borgere, rekreative interesser og natur særligt tungt ved fastlæggelse af linjeføringen. Det forsøges først, at indgå frivillige aftaler med lodsejerne der ejer det jord, der berøres af linjeføringen, men hvis dette ikke er muligt, har Energinet mulighed for at søge om retten til at ekspropriere. I Idomlund er det lykkedes at indgå frivillige aftaler, i Trige er projektet sat på pause og processen omkring arealerhvervelse er derfor ikke færdig, og på Lolland har det været nødvendigt at søge om ekspropriation af ca. halvdelen af det jord, hvorpå elnettet ønskes placeret. Dette kan tolkes som at Energinet forsøger at tage hensyn til borgerne, men hvis dette ikke kan lykkes, gennemføres placeringen af linjeføringen stadig som planlagt, hvis de får retten til at ekspropriere, på trods af borgernes modvilje.

5.5.2 Kommunerne

Kommunerne hvori de tre cases er beliggende, har alle stor fokus på at udbygge den vedvarende energi i deres kommune. Dette ses også i deres planlægning hvor de tre kommuner alle har vedtaget en klimahandlingsplan, hvori fokus bl.a. er på at udbygge vedvarende energi. Derudover er Holstebro Kommune ved at udarbejde en helhedsplan omkring området ved Idomlund. Aarhus Kommune er også ved at udarbejde en helhedsplan for området omkring Trige samt har de vedtaget to temaplaner omhandlende vedvarende energi. Lolland Kommune er indgået i et samarbejde, REn Energi Lolland (REEL), der arbejder for den grønne omstilling. Ved alle kommunerne, afholdes der borgermøder når nogle planer skal gennemføres. Særligt Aarhus Kommune har fokus på at sikre borgernes tilfredshed, hvor kommunen har oprettet en medborgerskabsafdeling, der bl.a. skal bidrage til at inkludere flere målgrupper i borgerinddragelsen, samt være med til at specificere områder og emner i samtalerne. Holstebro Kommune vil også inkludere borgerne omkring Idomlund, hvor borgerne i lokalområdet har mulighed for at blive hørt i deres meninger om etablering af et VE-anlæg i deres lokalområde. Dette mener tidligere lodsejer Torben Langer dog ikke er sket i hans tilfælde, hvor han mener at han har fundet det ærgerligt at han har fået minimal oplysninger fra kommunen, og derimod først hørte om områdets udviklingen fra VE-udviklere der ønskede at købe hans jord. På Lolland nævner kommunen at de vil forsøge at sikre hensyn til borgerne ved at indgå i dialog og forsøge at skabe lokal forankring, men disse til-

tag bliver ikke nærmere specificeret med konkrete forslag til hvordan dette gøres. Trige og Lolland har fokus på at placere få store anlæg frem for flere små, for at disse er til mindst gene for borgerne i kommunen.

5.5.3 Borgerne

Det kan være svært at vurdere hvad lokalbefolkningens holding er til udbyggelsen af vedvarende energi i deres lokalområde. I Idomlund nævner nogle at de føler deres område er blevet sat på pause, og udviklingen skaber en usikkerhed i området. Derudover fortæller Torben Langer, tidligere lodsejer i Idomlund, at han ikke havde set sig selv sælge hans jord, men at han kunne se hvor udviklingen i området var på vej hen, og kunne derfor ikke se hvad han ellers skulle gøre på sigt. Da udvidelsen af højspændingsstationen i Trige er sat på pause, er der derfor heller ikke nogle specifikke VE-projekter der er langt nok i planlægningsprocessen til at borgerne har haft mulighed for at kommentere på det endnu. Dog er der et område i Aarhus Kommune, hvor borgerne har været utilfredse med etableringen af VE-anlæg, da de mener det skader herlighedsværdien i området, på trods af tilbud om medejerskab. Det er svært at vurdere hvad borgerne på Lolland mener omkring udbyggelsen af vedvarende energi, da der ikke har været noget at finde omkring dette. Dette vurderes til at skyldes at lokalbefolkningen ikke har stærkt negative holdninger omkring dette, og derfor har en neutral holdning til etableringen af dette.

6 | Diskussion

Dette kapitel vil indeholde en diskussion baseret på de konklusioner der blev draget igennem casestudiet. Dette inkluderer en diskussion omkring balancen mellem udbyggelsen af vedvarende energi og hensyn til borgerne i denne proces, samt en diskussion af magt og implementering. Disse vil indeholde nogle tiltag der kan implementeres i planlægningen af vedvarende energi, for at forsøge at skabe en positiv holdning fra borgerne omkring dette, for at kunne udvide den vedvarende energi, samt nogle forslag til lovgivningen for at sikre de officielle mål i denne.

6.1 Balance mellem udbygelse af vedvarende energi og borgerhensyn

Dette afsnit vil omhandle balancen mellem at udbygge den vedvarende energi på land, for at opfylde de klimamål, nævnt i afsnit 2.1.1, hvordan dette påvirker lokalbefolkningen i de områder hvor dette skal ske og hvilke tiltag der kan implementeres for at skabe en positiv holdning fra lokalbefolkningen omkring etableringen af vedvarende energi i deres område, samt at hensyn til borgerne sikres.

Når der skal planlægges for et område, er der ofte mange interesser der skal tages højde for, og det kan være svært at opfylde alle interesser. Der planlægges i dag betydeligt for at udbygge den vedvarende energi, for at opnå klimamålene om 70% reduktion af drivhusgasser i 2030 og klimaneutralitet i 2050.

Balancen mellem at udbygge vedvarende energi og samtidig tage hensyn til borgerne er en kompleks udfordring, da disse interesser ikke altid stemmer overens. På den ene side er der et presserende behov for at øge produktionen af vedvarende energi, for at opfylde de mål der er sat af EU og staten omkring reduktion af udledning af drivhusgasser. Derved er der både en national og international interesse for at dette opnås. På den anden side, er det også vigtigt at tage hensyn til borgerne, da dette kan have betydelige konsekvenser for lokalsamfundene hvor VE-anlæggene etableres. Ved etablering eller udbygelse af VE-anlæg i et område, kan der nogle

gange opstå lokal modstand, også kaldet NIMBY, jf. afsnit 2.1.4. Dette kan have den konsekvens at et VE-projekt forsinkes eller aflyses helt. En af de primære bekymringer for borgerne i nærområdet er tab af ejendomsværdi, som etableringen af vindmøller, solceller eller lignende kan medvirke. Der findes i dag fire ordninger, der bidrager til at kompensere de nærmeste naboer til VE-anlæg økonomisk, jf. afsnit 3.1, dog kan der også være andre grunde til, at lokalbefolkningen modsætter sig opstilling af VE-anlæg. Dette kan bl.a. være støjgener, visuelle gener eller andre herlighedsværdier. Ved NIMBY er borgerne ikke nødvendigvis imod vedvarende energi generelt, men de vil blot ikke have det placeret i deres nærområde. Modsat kan lokalbefolkningen også have en positiv holdning til etablering af VE-anlæg i deres område, også kaldet YIMBY, jf. afsnit 2.1.4, som beskriver at følelse af accept og støtte til placering af VE-anlæg i deres nærområde.

Meget af den diskussion og planlægning der findes i dag, omhandler at mindske lokal modstand for at kunne gennemføre etableringen af vedvarende energi, da dette er nødvendigt for at fremme den grønne omstilling og opnå klimamålene.

6.1.1 Udbygning er elnettet

Det er ikke kun etablering af nye VE-anlæg der kan påvirke borgere ved udbyggesen af vedvarende energi. Den øgede produktion af el, kan også kræve at elnettet bliver udbygget i nogle områder. Dette kræver også plads og kan derved påvirke lodsejere og naboer, da der enten skal opsættes nye luftledninger med tilhørende master, nedgraves elkabler eller udvides/bygges nye højspændingsstationer.

Casestudiet viser tre forskellige situationer af dette, hvor der i Idomlund udvides en højspændingsstation og luftledninger erstattes med nye ledninger med højere kapacitet, i Trige udvides en højspændingsstation og luftledninger erstattes med nogle tilsvarende (dette er dog til revurdering) og ved Lolland skal der nedgraves nye elkabler samt etableres tre nye højspændingsstationer for at udbygge elnettet. Luftledninger er som udgangspunkt tydeligere i landskabet end nedgravede elkabler, og det kan derfor tænkes at etablering af luftledninger kan bidrage til at skabe en større lokal modstand. Dog kan både luftledninger og jordkabler skabe begrænsninger for brugen af det nærliggende område, hvor luftledninger kan skabe begrænsninger eller gener i et større område end jordkabler, der kun begrænser området lige omkring hvor de er nedgravet. Derfor ville det give mening at der

var større modstand ved etablering af luftledninger end ved nedgravning af elkabler i jorden. Ved situationen i Lolland er der dog større modstand mod udvidelsen af elnettet end der gives udtryk for i Idomlund og Trige. Her har ca. halvdelen af de berørtelodsejere på Lolland, ikke ville indgå en frivillig aftale med Energinet om nedgravning af disse. Dette omhandler dog kun de lodsejere hvorpå jordkablerne skal nedgraves, og det ville derfor virke plausibelt at det ikke vil have en større påvirkning for de omkringliggende naboer.

6.1.2 Tiltag for at sikre borgerhensyn og skabe YIMBY

Dette afsnit vil omhandle tiltag der kan implementeres for at forsøge at skabe en mere positiv holdning fra borgerne til etablering af VE-anlæg i deres nærområde. Dog er det ikke altid muligt at skabe en positiv holdning fra lokalbefolkningen omkring etablering af VE-anlæg, da det kan være svært at tage højde for herlighedsværdier og lignende, da dette er subjektive meninger. Disse er de tiltag der med fordel kan implementeres for at forsøge at skabe YIMBY:

Overordnet planlægning fra staten. Dette er allerede påbegyndt ved Strategisk Energiplanlægning (SEP) og et VE-rejsehold, hvor staten vil fremme den vedvarende energi, ved at understøtte kommunerne ved rådgivning og vejledning, hjælp til samarbejde mellem myndigheder, aktører og kommunerne imellem samt hjælp til kommunernes borgerrettede dialog, jf. afsnit 3.1. SEP er dog ikke et krav, hvilket kan resultere i at samarbejdet for VE-planlægning varierer. Hvis SEP blev en lovbundet opgave, kunne dette bidrage til større samarbejde på tværs af kommunegrænserne, og derved en mere helhedsorienteret VE-planlægning. Dette kunne også have været behjælpelig i Trige, hvor der er etableret solceller og vindmøller nær kommunegrænsen, hvor borgerne i den nærliggende kommune ikke har følt at de er blevet hørt i forbindelse med opstilling af vindmøllerne.

Giv mulighed for at kræve tilbud om medejerskab til lokalbefolkningen. En metode til at skabe en positiv holdning hos lokalbefolkningen er ved at tilbyde medejerskab i VE-anlægget. Dette kan bidrage til at lokalbefolkningen føler et større engagement i anlægget og også føler at de får noget ud af det, og derved ikke føler den samme modstand. Flere VE-opstillere tilbyder lokalbefolkningen mulighed for medejerskab, men det er ikke et krav at VE-opstillere skal tilbyde de nærmeste borgere medejerskab. Hvis kommunen kunne kræve dette fra VE-opstilleren ved godken-

delse af projektet, ville det sandsynligvis ske oftere og derved øge den lokale støtte. *Specificer grøn pulje og skab gennemsigtighed omkring hvad den anvendes til.* Grøn pulje er en af de fire ordninger der findes for etablering af VE-anlæg, og det er hensigten at puljen fortrinsvist skal støtte projekter ansøgt af nære naboer til VE-anlægget samt grønne tiltag i kommunen, jf. afsnit 3.1. Der findes dog ikke klare retningslinjer omkring hvad disse skal anvendes til. Det er beskrevet at "Midlerne kan som udgangspunkt anvendes frit til kommunale tiltag", hvilket betyder at kommunen kan anvende midler som de vil, og at de ikke nødvendigvis kommer til gavn for de nærmeste borgere der påvirkes af VE-anlægget (Energistyrelsen, 2019, s. 4). Ved at specificere hvad Grøn pulje skal anvendes til og skabe mere gennemsigtighed, kan man sikre at puljen kommer til at gavne de borgere der bliver berørt af VE-anlægget.

Åben og tidlig kommunikation med borgerne og lyt til deres bekymringer. Ved at gøre dette, føler borgerne sig hørt og har mulighed for at komme med deres bekymringer tidligt i planlægningen, så de ikke føler at projektet bliver presset ned over hovedet på dem. På den måde kan borgerne på den nødvendige information og føler sig ikke ført bag lyset, og det kan bidrage til at skabe mere tillid og accept af projektet. Derudover kan det også bidrage til at planlægningen kan ændres tidligere i processen hvis dette er nødvendigt.

Langsigtet kommuneplan. Ved at lave en langsigtet kommuneplan der også fungerer som et planlægningsværktøj for VE-projekter, . Dette ville kunne skabe mere sikre rammer for de lokale og aktører i området, ved at lave specifikke projektområder i kommuneplanen til etablering af VE-anlæg. Dette vil også kræve at den langsigtede kommuneplan bliver overholdt, og ikke bliver ændret på den korte bane. Ved Idomlund, jf. afsnit 5.2.2, har lokalbefolkningen følt en usikkerhed omkring udviklingen af deres område under planlægningen af VE-anlæg. Hvis dette var indført i en langsigtet kommuneplan, ville det skabe mere sikkerhed for lokalbefolkningen omkring hvad der ville ske i deres område.

Undgå at anvende standardiserede processer. For at et VE-projekt kan tilpasses det område, det skal etableres i, er det vigtigt at undgå at anvende standardiserede processer. I stedet bør man se på hver enkelt situation og overveje, hvad der passer bedst til projektet. Dette kan indebære tilpasninger og tilretninger for at imødekomme de specifikke forhold og behov i området. Ved at tage hensyn til de lokale

forhold og omstændigheder kan man sikre, at VE-projektet bliver optimalt tilpasset og effektivt i forhold til det område, det skal implementeres i samt at der tages hensyn til de faktorer der påvirke lokalbefolkningen i området.

6.2 Magtens fordeling og implementeringen

I dette afsnit vil det gennemgås, hvordan magtfordelingen ved planlægning af vedvarende energi er, baseret på casestudiet. Derudover vil implementeringresultaterne i de forskellige cases undersøges, samt hvordan lovgivningens officielle mål bliver opnået.

6.2.1 Magten og indflydelsen i VE-planlægning

Først vurderes staten. Som nævnt i afsnit 2.1.3, er staten ansvarlig for lovgivningen. Udover dette har politiske beslutninger også ledt til udvidelser af elnettet i caseområderne. Klimaprogrammet er udarbejdet af staten, og er derfor grunden til at kommunen er nødt til at planlægge for vedvarende energi i kommunen. Staten står derfor som den højest rangerede autoritet. Det er staten som har flest ressourcer, giver ressourcer til kommunen og Energinet, men det vil aldrig være staten som skal udøve magten. Staten er også med til at sikre, at alle parter kan blive hørt til offentlige høringer, og at der bliver taget hensyn til de forskellige faktorer i området. Dette bliver gjort gennem den nuværende lovgivning, som er vedtaget af staten.

Kommunen og Energinet er, som før nævnt, dem der skal udøve magten for staten og bliver derfor også set som en autoritet. For Energinet er processen forholdsvist fastsat, da de kan blive pålagt opgaver af Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (KEFM) samt rapportere og søge godkendelse af KEFM jf. interview med Nils (se bilag D) og Bekendtgørelse af lov om Energinet (Energinetsloven) § 4 stk. 1-9. Aftalegrundlaget og linjeføring er også fastsat ud fra lovgivning, og der er derfor ikke så meget de kan gøre udover at sikre en god dialog med lodsejere og borgere. For kommunen er grundlaget mere frit til at tage nogle beslutninger. Kommunen skal dog stadig følge klimaprogrammet og bidrage til, at Danmark når deres klimamål. Kommunen vil derfor ikke kunne undgå at planlægge for vedvarende energi og er nødsaget til at tage nogle beslutninger, som fører til magtudøvelse i et lokalområde.

de. Kommunen har lavet nogle tiltag, som har til henblik at skabe mere indflydelse for borgerne. Kommunens primære tiltag for at give borgerne indflydelse, er fastsat ud fra lovgivning, men i Holstebro Kommune er der fokus på, at der skal være nogle lokale fordele, når de godkender projekter, jf. afsnit 5.2, og i Aarhus kommune er der fokus på at forbedre og evaluere borgerinddragelse, samt starte en tidligere dialog, jf. afsnit 5.3. Ud fra casestudiet vurderes det, at borgerne stadig ikke er fuldkommen tilfredse i alle situationer. Det kan derfor være gavnligt for kommunerne at tilføje flere tiltag eller forbedre nuværende tiltag. Mulige forslag til tiltag er nævnt i afsnit 6.1.2.

Anlægsopstillere kan blive set som en autoritet, men også som en indflydelse. Et eksempel på dette beskrives i Idomlund, hvor en lodsejer solgte sin grund til en betydeligt billigere pris end flere andre lodsejere (Interview med Torben, se bilag E). Den præcise grund til at lodsejeren valgte at sælge sin grund til 3 millioner vides ikke. En grund kunne være at lodsejeren følte et pres til at sælge sin grund. Presset kom af flere grunde. Her kunne han føle et pres til at sælge, når han fik muligheden, da han vidste, at Skovgaard Energy havde planer om at opkøbe flere grunde, havde store planer om et PtX-anlæg, at Skovgaard Energy havde startet dialog med flere borgere, og at kommunen ville støtte op om projektet. Samtidig havde Skovgaard Energy deres kort tæt inde til kroppen. Dette betyder, at de ikke vil afsløre, hvor meget de er villige til at give for grunden, for ikke at betale mere end hvad der er nødvendigt, og samtidig vil lodsejeren ikke vide, hvor lang tid Skovgaard Energy vil bruge på at forhandle med ham. Presset kombineret med at Skovgaard Energy havde deres kort tæt ind til kroppen kunne medvirke til at skabe en frygt for lodsejeren. Frygten ville bestå i at han kunne stå tilbage med hans grund, mens alle andre fik solgt deres grund. Selvom Skovgaard Energy ikke ville have taget noget af lodsejerens grund, og derfor ikke har taget noget der tilhører ham, vil Skovgaard Energy stadig have udarbejdet noget for lokalområdet som går imod lodsejerens interesser. På den måde har anlægsopstillerne opfyldt definitionen på magt nævnt i afsnit 2.1.3 og kan derfor ses som en autoritet. På den anden side kan man se på anlægsopstillere som en indflydelse, da de ikke har nogle særlige redskaber som eksempelvis ekspropriation at gøre brug af. De bidrager dog til at influere områdets skæbne, ved at købe grunde og fortælle om

deres plan for området. Hvis anlægsopstillerne bliver set som en indflydelse, vil kommunen dog stå alene som den magtudøvende autoritet ved etablering af VE-anlæg. Dette er dog svært at argumentere for, da magtudøvelsen først vil ske når et område er udpeget af kommunen og der er nogle anlægsopstillere der vil bygge et VE-anlæg. Anlægsopstillerne ses derfor som en autoritet. For at forbedre processen om at etablere vedvarende energi, er anlægsopstillerne også nødt til at tage ansvar for borgerne, da kommunen ikke kan stå alene med ansvaret for dette. Her er det observeret, at anlægsopstillere særligt ved solcelleparker forsøger at starte en tidlig dialog (Interview med Mads, se bilag B). Specifikt for Idomlund kunne nogle gnidninger med borgerne være undgået ved at være mere gennemsigtig med projektets detaljer samt have en mere fastsat købsprisen af ejendomme.

Lodsejere og borgere står tilbage, som dem der bliver udøvet magt på. De er dog stadig en indflydelse gennem høringer, som tidligere nævnt i afsnittet. Særligt for borgerne er der mere på spil end økonomi og klimamål. Borgerne har en personlig andel i forhandlingerne, som er subjektiv og forskellig for hver borger. For at finde en løsning på hvordan borgerne er tilfredse med at give afkald på deres personlige andel, vil nok ikke kunne løses blot med et ekstra tiltag, og det samme tiltag vil nok ikke fungere for alle borgere. For at borgerne kan have den mest effektive indflydelse, kan det derfor give mening for dem at investere i rådgivning. Dette bliver også nævnt i interviewet med Torben (se bilag E), hvor han beskriver den hjælp det har været for ham, og hvordan det var med til at sikre, at han kunne gå tilfreds fra forhandlingerne. Udover at borgerne er med til at influere projektet, vil de også være med til at influere hinanden. Her kan de dele indtryk af deres oplevelser med anlægsopstillere og kommunen og på den måde være med til at skabe en mere ensartet holdning til et projekt. Samtidig kan naboer der sælger deres ejendom, også være med til at påvirke andre borgers valg, om hvad de skal gøre.

6.2.2 Lovgivningens formål

Her vil formålene for *planloven*, *klimaloven*, *miljøvurderingsloven* og *VE-loven* undersøges.

Først undersøges *planlovens* formål. Planloven dækker over mere end blot planlægning af vedvarende energi og det fulde omfang vil derfor ikke kunne vurderes her. Det eneste som bliver nævnt om planloven gennem projektet er § 24 i planloven, som sikrer at der følger en offentlig høring før en lokalplan kan blive vedtaget. Det vurderes derfor, at der ikke er nok evidens til at vurdere planlovens formål.

Klimalovens formål beskriver at det skal sikres at Danmarks klimamål bliver nået. Her nævnes det at erhvervsudviklingen skal ske på en omkostningseffektiv måde. Klimaloven beskriver ikke konkret hvordan planlægning skal ske, men i stedet klimarådet, deres opgaver og hvad deres klimaprogram skal indeholde. Klimaprogrammet bidrager til at ligge grund for alle planer der vedrører forbedringer af klimaet og samt en redegørelse for hvordan det går. I projektet har der kun været fokus på energiplanlægningen. Ifølge casestudiet, er alle kommuner, som er undersøgt, i gang med at planlægge for vedvarende energi og beskriver at de har mål om at være klimaneutrale. Det kan derfor siges at klimaloven har den ønskede effekt på kommunerne. Den endelige effekt er dog svær at forudsige, da hele klimaprogrammet ikke er undersøgt.

Miljøvurderingslovens formål er, at sikre miljøbeskyttelse når der skal vedtages nye planer og projekter. Dette sker gennem en offentlig høring, hvor der natur, sundhed, befolkning mm. undersøges. Miljøvurdering sker også for mange andre planer end blot ved planlægning af vedvarende energi. Det kan dog observeres, at miljøvurdering samt offentlig høring i forbindelse med alle cases er blevet udført. På denne måde er lovens formål blevet overholdt og de forskellige faktorer er blevet afvejet i de undersøgte områder. Dette ses eksempelvis i Aarhus Kommune, hvor vindmøller blev rykket, og nogle solceller blev fjernet fra projektet af hensyn til borgerne, naturen og herligheden i området.

VE-lovens formål er at fremme udbyggelsen af VE-anlæg. Dette formål kan vurderes på flere aspekter. Det observeres, at der bliver bygget flere VE-anlæg i de undersøgte cases, og lovens formål har derfor en effekt. Loven er med til at sikre lodsejerne en økonomisk gevinst for deres tab i området. Her kan de få muligheden for sælge deres grund til anlægsopstilleren, få penge til deres tab af ejendomsværdi, få en årlig økonomisk bonus og få penge til at fremme lokal udvikling. Samtidig er loven med til at sætte konkrete regler for sikkerheden, når der skal laves nye VE-anlæg. Ud fra de undersøgte cases, vurderes effekt til at kunne forbedres, da nogle borgere stadig er utilfredse, og derfor bremser projekter i områderne. I Idomlund blev det observeret, at flere borgere følte sig usikre for deres lokalområdes fremtid, og samtidig følte de, at informationen kom for sent. En borger følte sig også snydt, da han solgte sin bolig til en betydelig billigere pris end andre i lokalområdet. Dette er også et eksempel på hvordan anlægsopstillers adfærd, kan være med til at påvirke effekten af lovgivningen. I Aarhus blev det observeret, at særligt herligheden havde en stor betydning for borgerne, hvor de ikke følte at den økonomiske kompensation gjorde op for det.

For at forbedre effekten af VE-lovens formål, foreslås det derfor, at kommunen og anlægsopstillere fortager et tidligere samarbejde og giver tidligere information til borgerne med fokus på mere gennemsigtighed. Dette vil være med til at sikre, at borgerne føler sig informeret af alle parter, og at usikkerheden blandt borgerne kan mindskes. Derudover kan der sættes regler for forhandlingsprocessen, som anlægsopstillerne skal igennem med lodsejerne, hvor der skal sikres en mere lige behandling af borgerne. At mindske borgernes tab af herlighed, er svært at klare gennem lovgivning, da vindmøller og solceller ikke kan skjules. En mulighed er at give en højere kompensation, men pengene skal betales af nogen, og kompensationen skal også være fair for anlægsopstilleren. Om en højere kompensation er det rigtige svar er ikke sikkert, da der er tale om noget der ikke kun har økonomisk værdi for borgerne, men også en personlig værdi som ikke kan måles. Der kan også argumenteres for, at planlægningen af vedvarende energi kun øges, hvilket betyder at Danmarks befolkning fortsat er i gang med en tilvendingsproces. Denne tilvendingsproces er noget befolkningen må acceptere, da det er nødvendigt for at sikre en mindre udledning af CO₂ ved det nuværende forbrug, medmindre de kollektivt vil ændre deres daglige vaner.

7 | Konklusion

I dette kapitel følger en konklusion af projektet, ud fra den indsamlede viden fundet gennem projektets analyser og diskussion. Projektet blev initieret med en interesse i at undersøge planlægningsprocessen for VE-anlæg og elnettet samt de konsekvenser, denne planlægning har for områder hvori dette etableres. Dette ledte til det initierende problem:

Hvilke faktorer er afgørende for at gøre et område attraktivt for udvidelse af vedvarende energi?

For at undersøge dette, fulgte en undersøgelse af hvordan der planlægges for VE-anlæg på land, processen for nettilslutning samt hvilke interessenter der er ved planlægning af VE-anlæg. Ud fra dette blev det konkluderet at der er stor fokus på at fremme den vedvarende energi i Danmark og opnå klimamålene, jf. afsnit 2.1.1, og der er flere tiltag for at få dette til at lykkes, jf. afsnit 3.1. Derudover findes der også mange interessenter ved planlægning af VE-anlæg, som enten har indflydelse på eller bliver påvirket af dette, bl.a staten, kommunerne og lokalbefolkningen i de områder hvor VE-anlægget opføres. For at sikre udbygningen af vedvarende energi, planlægges der for at mindske lokal modstand, da dette kan være en faktor, der kan forsinke eller forhindre et VE-projekt. For at mindske den lokale modstand er der etableret fire ordninger som tilbyder økonomisk compensation til de nærmeste naboer til et nyt VE-anlæg. Det blev også konkluderet at et område kan blive attraktivt at placere VE-anlæg i, hvis der sker en udvidelse af elnettet i området. Dette medvirker at der kommer mere kapacitet i elnettet i området, og derved mulighed for at tilslutte flere anlæg.

Dette ledte videre til projektets problemformulering:

Hvordan kan den grønne omstilling fremmes effektivt og retfærdigt, samtidig med at hensyn til lokalbefolkningen, herunder samfundsmæssige faktorer og individuelle behov, tilgodeses?

For at kunne besvare dette, er der udarbejdet et casestudie med tre cases for henholdsvis Idomlund, Trige og Lolland, da dette alle er områder hvori elnettet udvides og derfor er attraktive for placering af VE-anlæg. Her blev det undersøgt hvordan kommunerne planlagde for vedvarende energi, hvordan Energinet planlagde udvidelsen af elnettet samt hvilke aktører der var i områderne. Derudover blev borgernes holdning til VE-anlæg i deres område undersøgt samt hvordan kommunerne, Energinet og aktører i området forholdt sig til borgerne. Casestudiet blev støttet op af interviews fra relevante interessenter. Her var der et ønske om at have flere interviewpersoner involveret, for at skabe mere empiri omkring kommunens planlægning og borgernes holdning, men dette var desværre ikke muligt.

Dette ledte videre til en sammenligning af de tre cases, hvor der drages konklusioner ud fra de forskellige situationer og informationer. Det kunne konkluderes at Energinets proces for nye ledninger og anlæg er meget fastlagt. De forsøger derfor at tage hensyn til borgerne ved linjeføringen ved at forsøge at indgå frivillige aftaler, men hvis det ikke er muligt indenfor deres rammer, søger de om retten til at ekspropriere arealet. Derved vægter opførelsen af elnettet højere end hensynet til borgerne i et område, da dette er til fordel for almenvellet. Kommuner tager også hensyn til borgerne ved at afholde borgermøder omkring planlægningen af området, som det er forudsat i lovgivningen. Derudover har Idomlund Kommune og Aarhus Kommune implementeret et ekstra tiltag omkring borgerhensyn. Det observeres at borgerne kan opleve en usikkerhed omkring udviklingen af deres område og et tab af herlighedsværdier, ved etablering af VE-anlæg og planlægning heraf, grundet mangel på tidlig kommunikation og mængden af informationer omkring dette. Dog var der også en betydelig mængde borgere der havde en neutral holdning til etablering af VE-anlæg i området.

Den indsamlede viden ledte videre til en diskussion med henblik på at henholde viden til teori om implementering, magt samt NIMBY og YIMBY. Her blev der fundet frem til nogle tiltag kommunerne kan implementere for at sikre et større borgerhensyn, samt hvordan de kan engagere borgerne mere i projekter og på den måde skabe YIMBY. Dette inkluderer bl.a. en tidlig og åben kommunikation med borgerne for at sikre at deres bekymringer bliver hørt og derved skaber en større accept af projektet og planlægningen. Ændringer til planlægning fra staten og

kommunerne ville også kunne bidrage, hvor denne skal være mere langsigtet og helhedsorienteret, for at kunne skabe mere sikre rammer for de lokale og aktører i området. Her er det også nødvendigt at der ikke anvendes standardiserede processer ved planlægning af VE-anlæg, og disse skal tilpasses til de specifikke omgivelser de placeres i. Derudover er der også specifikke tiltag omkring tilbud om medejerskab til borgerne og specifikation af grøn pulje, som skal bidrage til at sikre en større involvering og engagement fra borgerne ved at sørge for at de også får noget ud af etablering af VE-anlæg i deres område.

Udover dette blev de forskellige interessenters magtforhold diskuteret, samt hvordan de påvirker hinanden og implementeringen. Til sidst blev de officielle formål for relevant lovgivningen undersøgt og sammenlignet, med hvad der er observeret fra casestudiet. Her blev der fremsat, nogle forbedringer der kan implementeres i lovgivningen, for at opnå en bedre effekt af de ønskede mål.

Målet ved specialet var at undersøge om planlægningen af VE-anlæg og elnettet sker effektivt, retfærdigt og med hensyn til de relevante faktorer og forskellige interessenter. Dette er blevet opnået, hvor der ud fra den indsamlede viden kan observeres, at der planlægges betydeligt for at fremme vedvarende energi og i den forbindelse bliver det forsøgt at tage hensyn til relevante faktorer samt et særligt hensyn til borgerne. Flere borgere er dog stadig utilfredse, hvor nogle nye tiltag er blevet fremlagt og kan implementeres til at forbedre processen og resultatet heraf, for at opnå klimamålene omkring 70% reduktion af drivhusgasser i 2030 og klimaneutralitet i 2050.

8 | Perspektivering

Dette kapitel inderholder en perspektivering af projektet, hvor der vil fremgå et eksempel på en situation som kunne give inspiration til dansk planlægning, samt en refleksion over de valgte metoder.

8.1 Udnyttelse af arealer til flere formål

I kampen for at nå klimamålene, er der brug for alt det vedvarende energi, som er muligt. VE-anlægene vil optage plads i kommunen, og vil som alle andre bygninger påvirke det omkringliggende område. Denne problemstilling nævnes også af Mads (se bilag B), som nævner, at de i Holstebro kommune skal bruge 140% af deres areal for at opfylde alle interesser. Matematisk set vil det ikke være muligt at udnytte mere end 100%, og derfor forsøger de også i kommunen at undersøge, om det er muligt at udnytte arealer til mere end ét formål. Denne problemstilling forsøger Aarhus kommune også at håndtere ved at udnytte flere tage til solceller, jf. afsnit 5.3.

I Tyskland har der også været et ønske om at udnytte arealer til flere formål. Her sigter nationen efter at hæve produktionen af strøm fra solceller fra 59 GW til 200 GW i 2030. I starten af 2022 begyndte staten Baden-Württemberg derfor at implementere krav om solceller på nybyggede kommercielle bygninger, som senere også blev krav for nybyggede boliger, samt eksisterende boliger der fik renoveret tag (Appunn, 2022). Disse krav er blevet adopteret af flere stater i Tyskland i mindre eller samme grad i løbet af 2023. Her har nogle stater valgt kun at stille krav til større parkeringshuse, mens andre også har sat krav for kommercielle bygninger eller mere (Ivanova, 2022).

Dette har været med til at inspirere EU til fremtidig planlægning af solenergi. I led med at skulle gøre EU fri for russisk gas, er der derfor blevet lavet en solenergi strategi, for at EU kan nå et mål om at producere 600 GW strøm i 2030. Solenergi strategien vil indholde et initiativ om solceller på tage. Dette initiativ vil stille krav om solceller på nye kommercielle bygninger i EU over 250 kvadratmeter i

2026, og vil stille samme krav for eksisterende kommercielle bygninger over 250 kvadratmeter i 2027. Kravet vil blive spredt ud til nye private boliger i 2029 (Lai, 2022; Europa parlamentet, 2024).

8.2 Valg af metode

I dette afsnit reflekteres der over valget af metoder, der er anvendt gennem projektet og en vurdering heraf, samt hvilke alternative metoder der kunne have været anvendt.

Projektets foranalyse indeholder en interessentanalyse. Dette er et godt værktøj til at skabe et overblik over hvilke interessenter der findes ved planlægning og etablering af VE-anlæg. Den bidrager også til at skabe et overblik over hvilke interessenter der påvirkes mest af dette samt hvilke interessenter der har den største indflydelse, og derved også magt. Et overblik over interessenterne samt deres rolle i et projekt, kan bidrage til at skabe et overblik over magtforholdet i denne situation og tage højde for dette undervejs.

Det vurderes at et casestudie har kunne give et godt billede i forskellige situationer, hvor områder bliver attraktive for placering af VE-anlæg, og har kunne bidrage til at drage generelle konklusioner omkring planlægningen af sådanne områder og de hensyn der bliver taget til borgerne. For at kunne drage flere og mere generelle konklusioner, kunne der med fordel have været inddraget flere cases, for at skabe et bredere billede af planlægning, hensyn og holdninger og forstærke de konklusioner der drages. Derudover kunne der også være inkluderet cases fra udlandet, for at kunne sammenholde den danske lovgivning og planlægning, med den i andre lande, og på baggrund af dette skabe inspiration til tiltag der enten kan implementeres eller bør undgås. Dette har dog ikke været muligt indenfor tidsrammen.

Til casestudiet blev det valgt at foretage interviews, for at supplere den viden der fandtes på officielle myndigheders hjemmesider og i diverse artikler. Dette skulle bidrage til at skabe en dybere forståelse for de valgte cases, herunder Energinets planlægning af elnettets udvidelse, kommuners planlægning af vedvarende energi

samt hensyn til borgere i dette. Derudover skulle det også bidrage til at skabe et indblik i holdningerne fra borgere i områder der blev attraktive for placering af VE-anlæg.

Der var et ønske om at få svar fra alle kommunerne i caseområderne, for at skabe bedst muligt grundlag for at konkludere på deres planlægning. Dette var dog ikke muligt, da flere af kommunerne ikke havde tid, eller stoppede med at svare. Derudover er det også forsøgt at skabe kontakt til andre relevante fagfolk, men dette har også været uden svar. Det har hovedsageligt været muligt at få interviews med interessenter relateret til casen i Idomlund, hvilket har medvirket at informationerne og perspektiverne fra denne case, er mere dybdegående end ved casene omhandlende Trige og Lolland.

For at skabe et bredere billede af både lodsejeres og lokalbefolkningens holdninger til etablering af VE-anlæg i deres lokalområde, kunne der med fordel være udarbejdet et spørgeskema, for at sikre besvarelse fra flere borgerne, og derved skabe et mere repræsentativt billede af deres holdninger.

Referenceliste

- Adresseavisen Syddjurs (2024). *Proteststorm mod vindmøller: Har Aarhus Kommune svigtet borgerne? Hvad siger de tavse Syddjurs politikere?* URL: <https://syddjurs.lokalavisen.dk/samfund/ECE17101800/proteststorm-mod-vindmoeller-har-aarhus-kommune-svigtet-borgerne-hvad-siger-de-tavse-syddjurs-politikere/>. 27-05-2024.
- Altinget, Peter Mogensen og Frederik Læssø Nielsen (2023). *Kraka Advisory: Naboer til solceller og vindmøller skal have større kompensationer*. URL: <https://www.altinget.dk/forsyning/artikel/kraka-vi-kan-ikke-vente-paa-at-politikerne-indser-at-udbygningen-af-vedvarende-energi-er-en-lokal-vindersag>. 25-03-2024.
- Appunn, Kerstine (2022). *Solar module installations up 10% in Germany 2021, mandatory solar roofs in two states*. URL: <https://www.cleanenergywire.org/news/solar-module-installations-10-germany-2021-mandatory-solar-roofs-two-states>. 04-06-2024.
- Brinkmann, Svend og Lene Tanggaard (2020). *Kvalitative metoder - En grundbog*. Hans Reitzels Forlag. ISBN: 978-87-412-7726-4.
- Brown, Greg og Hunter Glanz (2018). *Identifying potential NIMBY and YIMBY effects in general land use planning and zoning*. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0143622818300493?ref=pdf_download&fr=RR-2&rr=869eb59c3f6c930f. 25-03-2024.
- Business Lolland-Falster (2023). *Dansk energi-komet vil bygge to brintanlæg på Lolland-Falster*. URL: <https://businesslf.dk/copenhagen-energy-vil-bygge-to-brintanlaeg-pa-lolland-falster/>. 28-05-2024.
- (2024). *PtX anlæg bliver en af DKs største elforbrugere*. URL: <https://businesslf.dk/european-energy-i-nakskov/>. 28-05-2024.
- Danske regioner (u.d.). *Energiomstilling og -planlægning*. URL: <https://www.regioner.dk/regional-udvikling/klima-og-baeredygtighed/energiomstilling-og-planlaegning/>. 09-02-2024.

- Dean, Mitchell (2006). *Governmentality - Magt & styring i det moderne samfund*. Sociologi. ISBN: 87-87811-83-9.
- Det Europæiske Råd (u.d.). *Parisaftalen om klimaændringer*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/climate-change/paris-agreement/#:~:text=EU%20og%20Parisaftalen,-Infografik%20%E2%80%93%20Parisaftalen%3A%20EU's&text=If%C3%B8lge%20aftalen%20fremlagde%20EU%20sin,ajourf%C3%B8rte%20EU's%20klimaplaner%20i%202023..26-02-2024>.
- Din Avis Aarhus (2023). *Vosnæs og Studstrup: Vindmøller og solceller er på vej*. URL: <https://aarhus.lokalavisen.dk/samfund/ECE16380511/vosnaes-og-studstrup-vindmoeller-og-solceller-er-paa-vej/>. 28-05-2024.
- (2024). *Ny forening i kamp mod vindmøller: »Man sætter ikke sin skraldespand i naboens indkørsel«*. URL: <https://aarhus.lokalavisen.dk/samfund/ECE16913174/ny-forening-i-kamp-mod-vindmoeller-man-saetter-ikke-sin-skraldespand-i-naboens-indkoersel/>. 28-05-2024.
- DR og Per Gade Gyldenkerne (2023). *Nabo-modstand kan bremse energiparker*. URL: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/nabo-modstand-kan-bremse-energiparker>. 25-03-2024.
- Energinet (2022). *Opdateret kapacitetskort viser flere steder med ledig kapacitet*. URL: <https://energinet.dk/0m-nyheder/Nyheder/2022/04/11/Kapacitetskort-er-opdateret/>. 21-02-2024.
- (2023a). *Ansøgning om tilladelse til udvidelse af 400 kV station Trige*. Tekn. rapp. URL: <https://mst.dk/media/ymclh1qv/ansoegning-om-tilladelse-til-udvidelse-af-400-kv-station-trige-vers2-rev-17-10-23.pdf>.
- (2023b). *Gennemgribende renovering af højspændingsforbindelse mellem Aabenraa og Aarhus er midlertidig sat på pause*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/projektliste/kasso-trige/nyheder-kassoe-trige/gennemgribende-renovering-af-hojspaendingsforbindelse-mellem-aabenraa-og-aarhus-er-midlertidig-sat-pa-pause/>. 28-05-2024.
- (2023c). *Ny samlet plan for sjællandsk elnet skal give plads til store mængder sol- og vindenergi*. URL: <https://energinet.dk/om-nyheder/nyheder/2023/05/11/gront-elnet-til-sjaelland-og-lolland-falster/>. 22-05-2024.
- (2024). *Kabelprojektet bliver forsinket – afventer ekspropriation hos lodsejere*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/projektliste/lolland-femern->

- 132-kv/nyheder-lolland-femern-132-kv/kabelprojektet-bliver-forsinket/. 22-05-2024.
- Energinet (u.d.[a]). *Hvorfor forstærke elnettet?* URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/vestkysten-naboinformation/idoamlund-hvorfor-forstaerke-elnettet/>. 16-04-2024.
- (u.d.[b]). *Information om projektet Endrup-Idomlund*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/projektliste/endorup-idoamlund/>. 15-04-2024.
- (u.d.[c]). *Information om projektet Endrup-Idomlund*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/vestkysten-naboinformation/information-om-projektet-endorup-idoamlund/>. 15-04-2024.
- (u.d.[d]). *Kabellægning Århus V*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/projektliste/kabellægning-aarhus-v/>. 28-05-2024.
- (u.d.[e]). *Kassø-Trige: Energinet vedligeholder elmotorvejen fra Aabenraa til Aarhus*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/projektliste/kasso-trige/>. 05-05-2024.
- (u.d.[f]). *Nye kabler til transport af Lollands grønne strøm*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/projektliste/lolland-femern-132-kv/>. 14-05-2024.
- (u.d.[g]). *Roller og opgaver på elmarkedet*. URL: <https://energinet.dk/el/elmarkedet/roller-pa-elmarkedet/>. 26-02-2024.
- (u.d.[h]). *Sådan kompenserer vi naboer til nye luftledninger*. URL: <https://energinet.dk/anlaegsprojekter/aftaler-og-erstatninger/kompensationluftledninger/>. 30-04-2024.
- Energinet, SEGES - Landbrug & Fødevarer og Green Power Denmark (2024). *Landsaftale for el- og fiberanlæg på landbrugsjord 2024*. Tekn. rapp. URL: https://energinet.dk/media/s5nl1xii/landsaftale_for_el_2024.pdf.
- Energistyrelsen (2019). *Notat om Grøn Pulje*. Tekn. rapp.
- (2023a). *Energistyrelsen træffer ny afgørelse i PtX-udbuddet: Plug Power er ikke længere blandt vinderne af udbuddet*. URL: <https://ens.dk/presse/energistyrelsen-traeffe-ny-afgoerelse-i-ptx-udbuddet-plug-power-er-ikke-laengere-blandt>. 06-06-2024.
- (2023b). *Etablering af PtX-anlæg på land*. URL: <https://veprojekter.dk/anlaeg/ptxanlaeg>. 19-02-2024.

- Energistyrelsen (2024a). *Etablering og drift af landvindmøller*. URL: <https://veprojekter.dk/anlaeg/landvindmoeller>. 19-02-2024.
- (2024b). *Etablering og drift af solcelleanlæg*. URL: <https://veprojekter.dk/anlaeg/solcelleanlaeg>. 19-02-2024.
- (u.d.[a]). *Fremme af udbygning med vindmøller og solceller*. URL: <https://ens.dk/ansvarsomraader/stoette-til-vedvarende-energi/fremme-af-udbygning-med-vindmoeller>. 21-02-2024.
- (u.d.[b]). *Salgsoptionsordningen*. URL: <https://ens.dk/ansvarsomraader/stoette-til-vedvarende-energi/fremme-af-udbygning-med-vindmoeller-2>. 21-02-2024.
- (u.d.[c]). *Strategisk energiplanlægning i kommunerne*. URL: <https://ens.dk/ansvarsomraader/varme/strategisk-energiplanlaegning-i-kommunerne>. 09-02-2024.
- (u.d.[d]). *VE-bonusordningen*. URL: <https://ens.dk/ansvarsomraader/stoette-til-vedvarende-energi/fremme-af-udbygning-med-vindmoeller/ve-bonusordningen>. 21-02-2024.
- (u.d.[e]). *Værditabsordningen (nye regler)*. URL: <https://ens.dk/ansvarsomraader/stoette-til-vedvarende-energi/fremme-af-udbygning-med-vindmoeller-1>. 21-02-2024.
- Europa parlamentet (2024). *EU Solar Energy Strategy*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/package-repowereu-plan/file-eu-solar-strategy>. 04-06-2024.
- Evald, Jens (2019). *At tænke juridisk - Juridisk metode for begyndere*. Djøf Forlag. ISBN: 978-87-574-4624-1.
- Flyvbjerg, Bent (1988). *Case studiet som forskningsmetode*. Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitetscenter. ISBN: 87-982063-8-9.
- Globalius (u.d.[a]). *Klimakonventionen*. URL: <https://globalis.dk/konventioner/miljoe-og-klima/klimakonventionen>. 19-02-2024.
- (u.d.[b]). *Kyoto-protokollen*. URL: <https://globalis.dk/konventioner/miljoe-og-klima/kyoto-protokollen>. 19-02-2024.
- Green Power Denmark (2022). *Energivisioner kan give Lolland frisk luft under vingerne*. URL: <https://greenpowerdenmark.dk/nyheder/energivisioner-kan-give-lolland-frisk-luft-under-vingerne>. 22-05-2024.

- Hansen, Lærke Nord (2023). *Frygter store energianlæg: - Vores område er sat på pause*. URL: <https://www.tvmidtvest.dk/holstebro/frygter-store-energianlaeg-vores-omraade-er-sat-paa-pause>. 27-02-2024.
- Hansen, Søren Toft (2001). *Det stod i avisen... - kildekritiske overvejelser ved brug af aviser*. URL: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/40508130/No3Historieskrifitserie_S_renToftHansen_.pdf. 22-03-2024.
- Holgaard, Jette Egelund m.fl. (2020). *PBL - Problembaseret læring og projektarbejde ved de videregående uddannelser*. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-3396-9.
- Holstebro Kommune (2023). *Energi, forsyning og affald*. URL: <https://www.holstebro.dk/klima-energi-forsyning-og-affald>. 06-06-2024.
- (u.d.[a]). *Et knudepunkt for grøn brint*. URL: <https://www.holstebro.dk/ptx-idomlund>. 30-04-2024.
- (u.d.[b]). *Ofte stillede spørgsmål*. URL: <https://www.holstebro.dk/ptx-idomlund/ofte-stillede-spoergsmaal>. 30-04-2024.
- (u.d.[c]). *Power-to-X*. URL: <https://www.holstebro.dk/power-to-x>. 07-05-2024.
- (u.d.[d]). *VE i Holstebro Kommune*. URL: <https://www.holstebro.dk/ve>. 30-04-2024.
- Holstebro kommune (u.d.). *Helhedsplan*. URL: <https://www.holstebro.dk/ptx-idomlund/helhedsplan>. 16-04-2024.
- Ingemann, Jan Holm m.fl. (2022). *Kvalitative undersøgelser i praksis: Viden om mennesker og samfund*. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-4117-9.
- Ivanova, Anna (2022). *OVERVIEW - Rooftop solar to become mandatory in several German states in 2023*. URL: <https://renewablesnow.com/news/overview-rooftop-solar-to-become-mandatory-in-several-german-states-in-2023-809103/>. 04-06-2024.
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2023). *Klimaprogram 2023*. Tekn. rapp.
- (u.d.). *Parisaftalen*. URL: <https://kefm.dk/eu-og-globalt-samarbejde/parisaftalen>. 21-02-2024.
- Klima-, Energi- og forsyningsministeriet (2023). *Sådan hjælper Danmark andre lande til at nå deres klimamål*. URL: <https://kefm.dk/aktuelt/nyheder/2023/apr/saadan-hjaelper-danmark-andre-lande-til-at-naa-deres-klimamaal>. 27-02-2024.

- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag. ISBN: 978-87-412-6377-9.
- Københavns Universitet (u.d.). *Kildekritik*. URL: <https://kub.ku.dk/biblioteker/frederiksberg/vejledninger/kildekritik/>. 22-03-2024.
- Lai, Olivia (2022). *EU Set to Make Solar Panels Mandatory on All New Buildings*. URL: <https://earth.org/eu-set-to-make-solar-panels-mandatory-on-all-new-buildings/>. 04-06-2024.
- Lolland Kommune (u.d.). *Byrådets indsatsområder*. URL: <https://www.lolland.dk/politik/byraadets-indsatsomraader>. 21-05-2024.
- Lolland kommune (2021). *Klima- og energiplan 2020-2050*. Tekn. rapp.
- (2023). *Plan- og Udviklingsstrategi 2023-2033*. Tekn. rapp.
- Madsen, Henrik Havbæk (2023). *Omstridte kæmpe-vindmøller et skridt nærmere*. URL: <https://stiften.dk/aarhus/omstridte-kaempe-vindmoeller-et-skridt-naermere>. 27-05-2024.
- Markussen, Jesper (2022). *Vil investere mere end to milliarder i bar mark ved Idomlund: Og investeringen kan blive mange gange større*. URL: <https://dagbladet-holstebro-struer.dk/holstebro/vil-investere-mere-end-to-milliarder-i-bar-mark-ved-idomlund-og-investeringen-kan-blive-mange-gange-stoerre>. 27-02-2024.
- Merkelsen, Henrik (2010). *Magt og medier - En introduktion*. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-1211-7.
- Miljøministeriet (u.d.[a]). *Endrup-Idomlund - Forstærkning af elnettet*. URL: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/miljoevurdering/afsluttede-miljoevurderinger/endrup-idomlund-forstaerkning-af-elnettet>. 23-04-2024.
- (u.d.[b]). *Udvidelse af 400 kV højspejlingsstation Idomlund*. URL: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/miljoevurdering/igangvaerende-miljoevurderinger/udvidelse-af-400-kv-hoejspejlingsstation-idomlund>. 23-04-2024.
- Munk-Hansen, Carsten (2017). *Den juridiske løsning - Introduktion til den juridiske metode*. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag. ISBN: 978-87-574-3918-2.
- NCI (2022). *About implementation science*. URL: <https://cancercontrol.cancer.gov/is/about>. 02-04-2024.
- Olsson, John Ryding, Niels Ahrengot og Mette Lindegaard Attrup (2019). *Power i projekter og portefølje*. Djøf Forlag. ISBN: 978-87-574-4396-7.

- Pedersen, Jens Kirk (2020). *Syv gange større: Kæmpe udvidelse på vej af stor transformerstation*. URL: <https://dagbladet-holstebro-struer.dk/holstebro/syv-gange-stoerre-kaempe-udvidelse-paa-vej-af-stor-transformerstation>. 27-02-2024.
- Plan- og Landdistriktsstyrelsen (2023). *Nyt tværministerielt rejsehold skal understøtte kommuner med udbygningen af vedvarende energi på land*. URL: <https://planinfo.dk/nyheder/2023/jun/nyt-tvaerministerielt-rejsehold-skal-understoette-kommuner-med-udbygningen-af-vedvarende-energi-paa-land->. 09-02-2024.
- Ramian, Knud (2012). *Casestudiet i praksis*. Hans Reitzels Forlag. ISBN: 978-87-412-5487-4.
- REEL (u.d.[a]). *Et partnerskab for grøn handling*. URL: <https://reel-lolland.dk/workshop-satte-fokus-pa-lokal-vaerdiskabelse-gennem-power-to-x/>. 29-05-2024.
- (u.d.[b]). *Vision*. URL: <https://reel-lolland.dk/visionen/>. 29-05-2024.
- Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) m.fl. (2023). *Klimaaftale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023*. Tekn. rapp.
- Regeringen (Socialdemokratiet) m.fl. (2022). *Klimaaftale om grøn strøm og varme 2022*. Tekn. rapp.
- Skovgaard Energy (2023). *Stort Power-to-X-anlæg på vej til Nordvestjylland: Det betyder det for dig i området*. URL: <https://www.holstebro.dk/klima-energi-forsyning-og-affald>. 06-06-2024.
- Sun, Linlin m.fl. (2016). *Issues of NIMBY conflict management from the perspective of stakeholders: A case study in Shanghai*. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0197397515002520?ref=pdf_download&fr=RR-2&rr=869ef981fce6930f. 25-03-2024.
- Sunesen, Micki Sonne Kaa (2020). *Sådan laver du undersøgelser*. Hans Reitzels Forlag. ISBN: 978-87-412-8027-1.
- United Nations (2016). *The Paris Agreement*. Tekn. rapp. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/parisagreement_publication.pdf.
- Washington, University of (2024). *What is implementation science*. URL: <https://impsciuw.org/implementation-science/learn/implementation-science-overview/>. 28-03-2024.
- Winther, Søren (1994). *Implementering og effektivitet*. Systime. ISBN: 87-77832-02-7.

- Aarhus Kommune (2022). *Ny afdeling skal styrke borgerinddragelsen*. URL: <https://aarhus.dk/nyt/teknik-og-miljoe/2022/november-2022/ny-afdeling-skal-styrke-borgerinddragelsen>. 27-05-2024.
- Aarhus kommune (1983). *Lokalplan nr. 179 - 400/150 kV højspændingsledning Studstrup-Trige og 400/150 kV transformerstation Trige*. Tekn. rapp. URL: https://dokument.plandata.dk/20_1081852_APPROVED_1210859555308.pdf.
- (2020a). *På vejen mod fossilfrihed - Klimastrategi 2020-2030*. Tekn. rapp. URL: <https://endelafloesningen.aarhus.dk/media/f2pfze3p/klimastrategi-2030.pdf>.
- (2020b). *Temaplan om vedvarende energianlæg - Tillæg nr. 54 til kommuneplan 2017*. Tekn. rapp. URL: https://dokument.plandata.dk/12_9689275_1608557552507.pdf.
- (2021a). *Grøn genstart af Aarhus - Klimahandlingsplan 2021-2024*. Tekn. rapp. URL: <https://endelafloesningen.aarhus.dk/media/m2kfyig5/klimahandlingsplan-2021-2024.pdf>.
- (2021b). *Temaplan for omstilling til grøn energi - Tillæg nr. 81 til kommuneplan 2017*. Tekn. rapp. URL: https://dokument.plandata.dk/12_10272669_1639138446318.pdf.
- (2023). *Udvidelse af Trige Højspændingsstation*. Tekn. rapp. URL: <https://aarhus.sharefile.com/d-sb004a9191679447480161c636bba72fb>.
- (2024a). *Ny Aarhusmodel for borgerinddragelse*. URL: <https://aarhus.dk/demokrati/projekter-og-samarbejder/borgerinddragelse/ny-aarhusmodel-for-borgerinddragelse>. 27-05-2024.
- (2024b). *Solceller ved Spørring*. URL: <https://aarhus.dk/demokrati/projekter-og-samarbejder/natur-og-miljoe/vindmoeller-og-solceller-i-aarhus/solceller-ved-spoerring#hvorfor-denne-placering--8a>. 27-05-2024.
- (2024c). *To VE-projekter er klar til videre behandling*. URL: <https://aarhus.dk/nyt/teknik-og-miljoe/2024/marts-2024/to-ve-projekter-er-klar-til-videre-behandling>. 27-05-2024.
- (2024d). *Udvikling af nye inddragelsesmetoder*. URL: <https://aarhus.dk/demokrati/projekter-og-samarbejder/borgerinddragelse/ny-aarhusmodel-for-borgerinddragelse/udvikling-af-nye-inddragelsesmetoder>. 27-05-2024.

Bilag

A | Interviewguide til interview 1

Interview med Holstebro kommune d. 3/4 kl. 13

Indledende

Emne	Spørgsmål
Formål med interviewet	Som skrevet i vores mail vil vi gerne snakke om udbyggelsen af vedvarende energi, hensyn til borgerne samt balancen mellem disse punkter med fokus på Idomlund
Samtykke af optagelse	Inden vi starter vil vi høre om det er i orden at vi optager interviewet?
Tidsestimat	Vi vil gerne lige sikre os hvor meget tid vi har så vi ikke går over tid

Interviewet

Emne	Spørgsmål
Planlægning af VE-anlæg	Hvilken betydning har udvidelsen af elnettet omkring Idomlund haft for jer? Hvordan planlægges der for VE-anlæg i kommunen? Hvilken lovgivning anvendes i forbindelse med planlægning af VE og hvor stor en rolle har regeringen i denne planlægning? Hvordan finder i udviklere til de forskellige VE-anlæg
Hensyn til borgerne	Hvordan opfatter du borgernes generelle indstilling til VE-anlæg i kommunen? Hvordan tages der hensyn til borgerne når der planlægges for VE-anlæg? I hvilke dele af projektet bliver borgerne inddraget?

Generelle problematikker	Har i generelt oplevet kontroverser mellem jer og udviklere? Har i generelt oplevet kontroverser mellem jer og borgerne? Hvis ja, hvordan har i så håndteret disse?
Succes	Har nogle erfaringer fra tidligere VE-anlæg som har fungeret godt og kan bruges ved Idomlund og fremtidige projekter? Hvad kommer i til at få ud af Idomlund projektet?

Afsluttende

Emne	Spørgsmål
Evt. spørgsmål eller feedback	Har du nogle spørgsmål til os eller noget generelt feedback du ønsker at dele?
Tak for i dag	Tak for i dag. Vi sætter pris på at du har brugt din tid på os.

B | Interview med planlægger i Holstebro Kommune

Interview med Mads Tanderup Sørensen, planlægger og arealforvalter ved Holstebro Kommune.

B.1 Transskription af interview

[Mia] Vi er jo ved at skrive et projekt omkring vedvarende energi, udvidelsen af det og balancen mellem det og så hensyn til borgerne og ja, alle de interesser, der er der og kigger jo så på Idomlund og planlægning i Holstebro Kommune. Så der er vi jo glade for, at du vil snakke med os, så vi kan få lidt indblik i det.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, det vil jeg gerne. Det var speciale, I var i gang med på landsinspektøren?

[Mia] Ja. Der er det nemlig.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, så er I jo færdige lige om lidt.

[Stefan] Ja det glæder vi os til.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det kan jeg godt forstå. Så, jeg kan jo lige starte med en kort præsentation og sige, at jeg har taget en bachelor som skov- og landskabsingeniør og så har jeg læst den samme kandidat, som I er i gang med nu. Men min titel er jo så arealforvalter og planlægger eftersom jeg har taget en anden bachelor.

[Stefan] Ja.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Så har jeg arbejdet i en 7-8 år nu, med planlægning i det åbne land og i høj grad med vindmøller og solceller. Og har været i Holstebro Kommune i to år nu. Jeg havde en tilsvarende stilling i en anden kommune tidligere.

[Stefan] Jamen, den er da meget god, lige at have med.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, det er det. Jeg er jo lidt ramt af at min chef også er landinspektør, så vi svarer altid gerne på spørgsmål oppe fra jer. Men

i skyder bare løs, så tager vi det ligeså stille.

[Mia] Ja. Elnettet er jo ved at blive udvidet mellem Idomlund og Endrup. Og vi tænkte på, hvilken betydning det har haft for jeres kommune.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Nu skal jeg lige tænke mig godt om. Endrup det er jo den der 400 kV, der går ned til Tyskland. Den linje der.

Jamen, det tør jeg sgu ikke helt svare på lige helt præcist. Man kan ikke se det helt så snævert. Altså, man kan jo sige, at Idomlund er jo et knudepunkt.

Til dels er det jo en del af den overordnede energi-infrastruktur. Du har en linje ned til Endrup, til Tyskland. Europæiske energimotorvej, eller hvad man kan kalde det.

Det gør jo, at Idomlund er et knudepunkt, hvor du kan koble rigtig mange ting på. Herunder er jo også havvind.

[Stefan] Ja.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Så en ting er jo den landbaserede vind, hvor man jo stadig har et presset net. Det er i hvert fald det, vi hører VE-udviklerne sige. Det er, at de skal lave store projekter i forhold til de tariffer, de skal betale for at blive koblet på.

Nu er vi jo ude i noget, der ikke har med planlægning at gøre, og ikke er noget kommunens opgave. Så det er ikke noget, jeg ved ret meget om, eller har en viden om. Men vi hører jo, at de siger, at vi skal op i ret store solcelleprojekter.

De snakker jo plus 100 hektar, for at der er en god økonomi i de projekter. Jeg kender ikke rigtigheden af det. Det skal jeg ikke kunne sige.

Men der er i hvert fald en overbelastning af nettet herude. Det er jo et generelt problem i den her del af landet, hvor der er en stor energiproduktion. Og mit indtryk er, at den stadigvæk er der.

Og så kan man sige, at udviklingen, udbygningen af Idomlund foregår i høj grad også i forhold til havvind. Der er jo udviklerne af stationen derude, vi sidder med flere lokalplaner på den derude også, sammen med Energinet, i forhold til "Mere havvind 2030", hedder det og "Nordsøen 1", ej det kan jeg ikke huske hvad den hedder, A eller B, det er heller ikke så vigtigt, men en udvidelse af stationen derude, en konditionsvinder af et kommende havvindudbud, som også skal bygge nogle stationer, mulighed for at koble en gigawatt strøm op på nettet.

Så derfor kan man jo sige, at det er især der, det påvirker noget i forhold til os, og

i forhold til udbygningen derude. Det er jo et endnu kraftigere knudepunkt, hvor der er mange, der er interesseret i at kunne levere strøm ind, og når du så har en meget stor mængde strøm, så er der også nogle potentialer for at kunne udnytte den strøm. Og derfor er vi jo i Holstebro kommune ved at kigge på en helhedsplan for området derude, i forhold til PtX, og eventuelt også en følgeindustri til det.

Det er jo noget, der er under udvikling, det er jo ikke en beslutning om det endnu, når vi kigger på, og nu kalder jeg det jo en helhedsplan, og det er jo, når vi snakker fagtermer, og så er der jo ikke noget, der hedder en helhedsplan, det er jo ikke en kommuneplan, det er jo ikke en lokalplan, men det er jo en forvaltning, der kigger på det lige nu, men på sigt skal det jo også videre til politikerne, hvor de kigger på, om det skal vedtages som et kommuneplantillæg, men det er jo en vision for området, hvordan kan man bruge det på sigt, og også ved at undersøge om statens energiparker, om det skal søges i den forbindelse.

Som I kan se, den her udvikling og knudepunktet derude, den gør en hel masse i forhold til PtX, med følgeindustri, og de muligheder, der ligger i det. Det er også mit indtryk, at VE-udviklerne på land, de er også interesserede i det, fordi de kan komme af med strømmen derude, selvom de skal op og lave ret store anlæg, og betale nogle høje beløb, så er det mit indtryk, at de er interesserede også herude.

[Stefan] Bare lige for at være helt med på det, det er ikke fordi, at den her udvidelse har været med til at starte nogle diskussioner hos jer om, hvad I kan bruge det til?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Jo, man kan jo sige, at det er måske i højere grad det, at havvinden kommer ind. Når der lige pludselig kommer en gigawatt strøm ind, det er ret meget, og så er der nogle udviklere af det, som er interesserede i, om man kan overplante ud på havet, det vil sige, at dit udbud går på, at de skal lave den her gigawatt, men i må ikke hænge mig helt op på tallene, men jeg mener, at de må sætte op til 3 gigawatt, møller op derude, så er der lige pludselig 2 gigawatt strøm, de ikke kan afsætte på nettet, men som de så kan bruge til for eksempel PtX. Så er der jo lige pludselig nogle interesser i området, så er der jo noget mere, så er det ikke bare et knudepunkt med strøm, der er jo ikke så mange penge i, at der er strøm, der kører igennem en kommune, det er der jo ikke noget i, eller arbejdsplads, eller noget som helst, men hvis man så kan bruge noget af den strøm, til PtX, til noget mere, så er der jo noget i det, og det er det vi ligesom er ved at kigge ind i. Så det er jo så lidt, altså det kan jo ikke

blive en hel hønen og ægget diskussion, men man kan sige, at knudepunktet gør, at det bliver interessant i forhold til havvind, man kan koble havvinden ind på det, og havvinden er interessant i forhold til PtX, og herunder kan sol, og ofte også landvind, men i høj grad sol være et supplement til det, som også kan være interessant, i den lange bane for de her VE-udviklere.

Det er jo ikke noget, der er træffet nogle beslutninger om i kommunen, noget af det er staten, noget er kommunalt, og en hel masse afventer jo, at der også skal være nogen, der byder på de her havvindparker.

[Mia] Fedt. Ja, som du selv siger, så er det jo et knudepunkt for den her grønne strøm og sådan noget, og ja, der er jo også havvind og sådan noget, og flere ve-anlæg, som for eksempel PtX, så hvordan planligger I i kommunen for de her VE-anlæg, også måske i forhold til andre anlæg, når det er det, i fokuserer på?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det er delt lidt op. Ude omkring Idomlund området derude, der er der ikke, altså der står fem vindmøller derude, men der er ikke søgt om og der er heller ikke kigge på nogle egentlige vindmøller eller solceller derude. Der er der en del projektudviklere inde på PtX-industrien, som har opkøbt arealer, som har købt optioner på området derude, som efterspørger mulighed efter planlægning, for at kunne virkelig gøre de her projekter i forskellige faser.

Så det kan man sige, at det er en konkret planlægningsopgave, vi er ved at håndtere derude. Der er simpelthen nogle projektudviklere, der har opkøbt arealer og siger, jamen her ønsker vi at opføre et så og så stort PtX-anlæg. Og der arbejder man så i kommunen på at forsøge at lave det som en overordnet planlægning, hvor man kan håndtere hele området i en større skala end bare på et enkelt projektniveau, men håndtere det i en fælles planlægning af et større område.

[Mia] Ja så det er efter at anlægsejerne eller anlægsopstillerne de sørger først for at købe grunden og så bagefter vil de gerne have gyldigt plangrundlag fra jer

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det er i hvert fald det, der er sket. Altså nogen har købt, nogen har nogle købsoptioner og forskellige ting derude. Det er slet ikke noget, jeg er inde i, hvordan de har købt aftaler på det. Men det er det, der foregår derude lige nu. Det er, at de har nogle muligheder for at bruge de her arealer og så ønsker at udvikle det til PtX.

[Mia] Ja, og så kan det være, hvis der kommer en helhedsplan, der muliggør mere

vedværende energi, at der så kommer nogen flere på grund af det?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det kan jeg jo ikke svare på. Det er jo et politisk spørgsmål, om man ønsker at opstille VE-anlæg derude. Vi har jo store arealer i kommunen, men PtX fylder jo en del, hvis der skal have plads til følgeindustri. Så fra et planlægningsmæssigt synspunkt, er det bedre at trække nogle kabler, de kilometer, der er skal til, end at placere dem i området derude. Det kan godt være, at du har et område på 500-1200 hektar, eller hvor stort det nu er, men det forsvinder alligevel hurtigt, hvis du skal have nogle PtX-anlæg og noget følgeindustri. Så er det ikke sikkert, at det er derude, der skal være solceller.

[Stefan] Nej.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Så kan de ligge længere væk. Ja. Altså man skal jo passe på, at man ikke får lukket et område.

Et af vores fokuspunkter, i forbindelse med opstilling af solceller, er, at der er nogle korridorer, så vi på sigt kan få kabler igennem områderne. Når vi stiller solceller op, så er det jo plus 30 år, de står der. Hvis du lige pludselig skal til at grave el-kabler ind igennem dem, så giver det jo en udfordring.

Derfor skal vi også passe på, at vi ikke pakker de her knudepunkter ind i nogle anlæg, som ikke behøver være der. PtX, der kan være nogle grunde til at sige, at den skal ligge relativt tæt på det her, og noget fælles infrastruktur, både i forhold til brint og vand og strøm, og alt muligt. Men selve energiproduktion, og sol og landvind, jamen den kan jo godt ligge flere kilometer væk, mange kilometer for den sags skyld.

[Stefan] Ja.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Og uagtet om det så er, altså hvis det er en direkte ledning, eller om det er en ind til knudepunkter og videre på nettet, så er det jo, eller fra vores synspunkt, så er det nemmere at gøre det på den måde, end at placere det tæt på.

[Stefan] Ja, okay.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Og det er jo lidt ud fra, at vi er i en skala, også med solceller, hvor man kan sige, jamen, nu har du her 1.200 hektar, der kan anvendes til nogle af de her ting, og der skal være grønne korridorer og det ene og det andet, så skal der ikke være 200 hektar solceller, der spærrer i det område. Så skal de ligge længere væk.

I hvert fald sådan et planlægningsmæssigt perspektiv på det, så er det ikke en optimalt placering af solceller. Altså man kan sige, landvind, det fylder jo ikke det samme i landskabet. Der er det nogle andre hensyn, hvor vi skulle diskutere om, om de skulle være derude eller ej.

[Mia] Ja, det giver god mening. Ja, det er måske også lidt...

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Jamen, nu må vi fange det med, hvordan vi planlægger for det, for nu svarede jeg jo så på det, i forhold til PtX derude, og sagde, jamen, der er nogen, der har købt de arealer, der er en interesse i Idomlund området, og vi skulle sige, jamen, det er der, vi har fokus på det. I forhold til VE, altså Sol og Vind, så havde vi i vinteren 2022-2023, en indkaldelsesrunde, hvor byrådet besluttede, at man ville indkalde projektforslag, det har man tradition for i Holstebro Kommune, at man tager dem ikke løbende, vi har så attraktive vind- og solarealer, at det er ikke først til mølle, det er en udvælgelse, som byrådet laver. Så der kom 23 projektforslag, og så kiggede vi på dem, gennem foråret, og så sidste år i sommeren, så besluttede byrådet sig for, hvad for nogen man skulle arbejde videre med, de har ikke igangsat planlægningen af nogen af dem endnu, men man gik videre med 10 projekter, som man så sagde, der er nogle forskellige forhold, der skal afklares, undersøges, og så er vi ved at kigge på, og begynder at starte planlægningen, på de første af dem her, i løbet af ikke så lang tid. I den indkaldelsesrunde, der var der foruden, at vi havde opstillet en række kriterier, hvad er det vi skal bruge i forvaltningen, vi skal bruge placering og højde, og antal hektarer, det ene og det andet, landskabelige forhold, natur, alt det der er i lovgivningen. Derudover så sagde politikerne, at vi ville have nogle lokale fordele, man har meldt ud, at man ønsker ikke at være et grønt stikkontakt, der skal være noget lokalt, i det også.

Nu hører man jo en del om, at der ikke er nogen lovgivningsmæssigt... Lovgivningen giver ikke, hverken forvaltningen eller politikerne, mulighed for at sige, at VE-udviklerne skal give x kroner, per megawatt, eller kilowatt time, eller noget som helst, det er der ikke nogen lovgivning til, men politikerne kan godt forlange, at der er en lokal opbakning, og nogle lokale fordele, med de her projekter, som gør, at projekterne har en lokal forankring, af en slags, det er et kriterie i det, det er ikke noget, vi går ind i i forvaltningen, det er ikke noget vi kan sige, hvad man skal gøre, men vi kan sige til projektudviklerne, at de skal redegøre for de lokale

fordele, ved det her projekt. Der er en masse forskellige, der er salg af andele, der er penge til lokalområdet, der er opkøb og støt af forskellige ting, der er mange forskellige bud på, hvad lokale fordele kan være, men det er jo ikke noget, der er knyttet op på noget lovgivning, det er heller ikke noget vægt i det, eller noget som helst, det er jo ganske brugt rum til landet, men det er ikke noget, vi i forvaltningen kan styre, eller forholde os til. Vi kan alene forholde os til Planloven, og Naturbeskyttelsesloven, og hvad der ellers er i det, det er jo i høj grad Planloven, i forhold til landskaber, og miljøvurdering af det vi laver og, det kan vi gå ind og håndtere, og forholde os til, det andet, det er en politisk vurdering af, om man ønsker, at projektet gennemføres, i det her lokale område.

[Mia] Det gør det vel også nemmere, at gennemføre, hvis der er en positiv indstilling, fra lokalbefolkningen, vil de få nogle fordele, ved det kommer?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det er jo en politisk vurdering, om det er nemmere eller ej, det er ikke noget, som jeg kan svare på, om det er nemmere eller ej, det kan da godt være, at det er betydende for, hvor mange aktinsigter, og hvor mange høringssvar, jeg får, men det er jo en del af det, jeg skal behandle, det er med en politisk indstilling, at tage ind til det.

[Mia] Ja, det er også lidt politisk, men hvor stor en rolle, regeringen har, i den planlægning, I laver om, vedvarende energi? Eller måske, hvilken rolle, de har i det?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Altså, hvis vi snakker sol og vind, så har jeg kommet med, de her energipark-forslag, der lige pludselig kom dumpende. Der kan man jo sige, her i Holstebro Kommune, der kom man jo igen, med et projekt, som man havde afvist, en gang tidligere, det så lige pludselig, kom i en energipark også, så det var der ikke, det sagde man nej tak til. Altså, hvis man kommer med et projektforslag, vi har afvist et halvt år før, så har jeg lidt svært ved, hvad jeg lige skal sige, til det her projekt.

Det havde vi ikke så meget, at sige til. Det sagde man så nej til, at det ønskede man ikke, at komme videre med, her i kommunen. Men omvendt, så sætter staten jo rammen, for det lovgivning, for det grøn ordning, de kompensationsmuligheder, der er. Vores politikere, har været en tur på Christiansborg, men som en grøn høring derovre, hvor de havde nogle forslag til, hvordan man skulle kompensere det, og lave en decideret betaling, til den lokale kommune, hvor det anlæg der stod

4 øre per kilo, per time.

De mente, at det var en passende betaling, det har man ikke taget med, men man har så forhøjet den grønne pulje, fra, ja, 150 procent af et lille beløb. Så det er jo de ting, det har jo stor betydning. Staten kommer med, men det er jo kommunerne, der sidder med planlægningsopgaven.

Uagtet, at man kommer med de her energiparker, så er udgangspunktet jo stadigvæk, at det kommer med en planlægningsopgave. Derfor er udgangspunktet, at vi tror også, at det er noget, man lige indtil videre selv har arbejdet.

[Mia] Ja, så de specifikke projekter, der er det jer, der ligesom beslutter, om det sker eller ej?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Der er ikke nogen... lige nu er man ved at kigge ind i om området, ude ved idomlund, skal være med i en energipark. Der er ikke nogen af de øvrige 10 projekter, jeg sidder med, hvor man har ønsket at tage det ind som energipark.

[Mia] Ja, så har vi et spørgsmål, hvordan finder I udvikler til de forskellige VE-anlæg? Men det er vel dem, der kontakter jeg primært?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det er det jo når vi laver sådan en indkaldelsesrunde, så er det jo nogle, det er lidt forskelligt, om det er borgerne, lodsejerne, rundt omkring, der har været opstartet, eller om det er nogle projektudviklere, der har været rundt og finde nogle passende arealer, eller hvad det er. Men det er jo altid, nogle andre, der er ikke, ikke nogen af de projekter, vi sidder med nu, som er udsprunget fra kommunens side.

Så det er, det er borgerne selv, der har været ude at finde en rådgiver, eller en projektudvikler, der ligesom selv, tager kontakt til borgerne, og foreslår det her, og så ser, om man kan lave et projekt, i det område. Så det er altid nogen, der kontakter os. Det er ikke nogen, vi er ude at have fat i.

[Mia] Og hvordan opfatter I så, borgernes indstilling, hvis der er en projektejer, der gerne vil opstille et VE-anlæg, i deres nærområde?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det er jo meget forskelligt, altså man kan jo sige, at nogle gange imellem, så er det jo, at det er jo projektudviklerne, der er ude at have fat i borgerne, og får gang i projekter, og finder jorden til det jo. Det er jo, det er jo den måde, de starter op på allesammen. Det er jo, at de er ude at have fat i nogle af dem, der har jorden derude.

Det er meget forskelligt, hvordan folk oplever det. Altså nogen har ikke det helt store, at sige til det. Nogen får nogle aftaler, omkring, hvordan man håndterer naboerne.

Nogen andre har nogle bekymringer for det, og er ikke begejstrede for det, og afgiver jo så også, deres bemærkninger til os. Det er meget, meget forskelligt, både fra område til område, og fra projektudvikler til projektudvikler, hvordan man får håndteret, de borger, både dem der ser positivt på det og gerne vil være med i det, og dem der er neutrale på det, men også dem, som er kritiske overfor det, og er bekymrede for deres ejendom, og det område, de færdes i, hvordan det ændres, af de her projekter. Det er meget forskelligt.

Mange af projektudviklerne, er jo meget professionelle, og er tidligt ude, og har fat i folk, og snakker med dem, tager kaffe, og holder borgermøder, også inden vi er, vi er gået i gang med det. Vi har ikke startet planlægningen endnu, men der er flere, der allerede har holdt borgermøder, i projekterne, hvor vi ikke har deltaget i, for planlægningen er ikke startet endnu, vi har ikke noget at sige til det, men hvor projektudviklerne, har været ude og fortælle om det, afgrænsning af det, og også hvordan man ønsker, ligesom at give noget til lokalområderne. Det er forskelligt.

Der er en del af dem, der bliver positivt modtaget, der er også nogle projekter, hvor det ikke, som allerede er faldt fra, til givet vis også fordi, at der ikke har været opbakning, i lokalområderne, til de her projekter.

[Mia] Ja, og så de måske allerede falder fra, inden de når til jer?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, der er jo masser, der aldrig kommer ind, men vi fik jo 23 projektforslag, og vi sidder med 10 nu, og det er jo, der var jo faglige indsyn, i mange af dem, tror jeg de fleste af dem, var der nogle faglige begrundelser på, hvorfor vi i forvaltningen, ikke anbefalede, at man gik videre med dem, og der har også været nogle projekter, hvor der uagtet er, og forvaltningen har egentlig også, har været en stor lokal modstand, mod dem. Der var jo ikke så overensstemmelse, mellem de projekter, vi forvalgte, i steder, der ikke var så egnet, af faglige hensyn.

Der var nogle af dem, hvor der ligesom også var en borger, der var meget bekymret for, at det ikke var egnede steder.

[Stefan] Ja.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Så er der jo også nogle projekter, hvor vi

stort set ikke hører, fra nogle naboer, hvor man, der måske ikke er så mange, det er velvalgte arealer, det kan jeg sagtens være for 100 hektar, men hvis der ikke rigtig er nogen naboer, hvis der ikke er nogen, der kan se det, og dem, der er i nærheden, jamen hvis de har været inkluderet i det og får noget kompensation, eller noget andet, har fået en aftale om det, det kan være, der er noget jordbytte, eller noget andet, det er jo ikke noget, vi går ind i det. Så kan det jo sagtens være, at man har løst naboudfordringerne, inden vi overhovedet, kommer ind i projektet.

[Stefan] Ja.

[Mia] Og så i forbindelse med, jeres planlægning, hvordan tager I så hensyn til, borgerne, og hvornår bliver de inddraget, nu nævnte du selv for eksempel, borgermøder og sådan noget?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Altså der er jo nogle høringer af det, ikke også, altså man vil sige, når vi starter kommuneplanlægningen op, så skal vi ikke indkalde i det her forslag, man forventer, hvis vi starter nogle projekter op nu her, inden så længe, at så sender vi en mail ud, i e-boks, til de nærmeste beboere der er ude i området, og orienterer dem om, at nu kigger vi på det her område, og så sender de ind, hvis de har noget til det, og så vil vi jo så i løbet af de kommende måneder, udarbejde lokalplaner, og byvurderinger. Det er jo ansøgerne, der udarbejder dem, men jo i tæt dialog med os, og så vil det jo blive sendt i høring på et tidspunkt, og så vil der jo som regel, i forbindelse med den høring, også være et borgermøde, og man ønsker jo at afholde møder inden, det er da ikke meget bekendt, at tage stilling til fra forvaltning, eller politiske sider, om man ønsker det.

[Mia] Har I så oplevet, altså ved planlægningen af de her VE-anlæg, har I så oplevet nogle kontroverser, mellem jer og udviklere, eller jer og borgerne?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Hvis vi starter med udviklerne, så håber vi da, at de vil sige ja, det ved jeg ikke om de gør jo, men man kan se kontroverser, det er jo et spørgsmål, man forholder sig til, de kommer jo med nogle kæmpe store projekter, som jo givetvis også har en rimelig god profit, så vi skulle da også gerne stille nogle krav til dem, om hvordan de skal tage hensyn til natur, og lige nu har jeg en del dialog med dem, omkring hegning, omkring solceller, hvor der er et politisk ønske om, at der ikke skal opsættes de her høje hegning, og det er ikke blevet så vel modtaget, rundt omkring.

Så det har vi nogle ganske intense dialoger om, med projektudviklerne om, og

hvorvidt de skal hegne de her projekter, eller ej. Så der tror jeg da, de synes vi ikke er rare at være sammen med, men... Jeg har også oplevet projektudviklere, ikke dem vi sidder med nu, men som ikke mener, at vi er imødekommende nok, så må man jo sige, det er jo ikke en gavebod herude, der er jo flere projekter end nok, jeg ved da ikke, hvor mange års arbejde jeg har, på det der ligger herinde, men det er jo ikke, fordi der mangler nogen, der gerne vil sætte noget op.

Så stiller der nogle krav til dem, både i forhold til natur og miljø, der er jo næsten ikke de skal, men også i forhold til hegn, og lokale fordele, det er jo ikke nødvendigvis noget, der er fuldstændig et krav, ifølge lovgivningen, at der ikke må være hegn, det må der jo gerne, men det er jo en politisk beslutning, om man vil tillade hegn i en lokalplan eller ej, det kan man jo vælge ikke at gøre, og hvis projektudviklerne så ikke ønsker at gennemføre projektet, så kommer der så ikke solceller der. Der er jo ikke en statslig krav om, at vi skal have en vis andel, det er også vigtigt at huske, at Holstebro kommune er jo ca. 140% selvforsynende med strøm. Ja, så det er jo ikke, fordi vi er bagud, i forhold til så mange andre steder, men det er også vigtigt at have in mente, i forhold til at sige, så må man jo vente, til der er nogle projektudvikler, der kan lave de projekter, som man ønsker herude.

[Mia] Ja, det der passer ind med jeres planlægning?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Det passer ind med planlægningen, og politiske ønsker, og de forskellige ting, der er i det. Så der er i hvert fald nogle steder, der er nogle uenigheder mellem os og projektudviklerne. Det er jo ikke egentlig kontroverser, der er jo god enighed om det, det er jo professionelle folk, som vi har en tæt, professionel dialog med, hvor der ikke altid er enighed om det, men vi skal jo hænge ud med en lokalplan, og en miljøvurdering, som forvaltningen kan stå inde for, og et projekt, som projektudviklerne kan gennemføre.

Der er jo ikke nogen idé i at lave en lokalplan med et projekt, man ikke kan virkeliggøre, så er det jo været spild af tid. Så er det jo bedre at stoppe det, så det skal jo være i overensstemmelse med lovgivningen, det skal være et projekt, politikerne kan se sig selv i, og et projekt, som projektudviklerne kan gennemføre. Og det er jo også, man kan sige vi skubber en meget stor del af arbejdet over til udviklerne, i forbindelse med, at de skal udarbejde lokalplanen, kommuneplantillæg, og miljøvurdering, og planer og projekt, så ryger en del af arbejdet med det over til dem, så de skal få nogle rådgiver til at udarbejde i tæt dialog med os.

Men det ændrer jo ikke på, at det er et betragteligt antal timer, der skal lægges i udarbejdelsen af det materiale. Herunder jo, flagmuse tællinger og registreringer af padder, og hvad det måtte være nødt til at stille nødvendigt, i et ganske betragteligt omfang.

[Mia] Ja. Hvad med borgerne, har der været nogle, måske ikke kontroverser, men så uenigheder?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Jamen det er der jo, altså man kan sige, når du laver projekter i den her størrelse, som har en så relativt stor påvirkning af et lokalområde, så er der jo altid nogen, der er bekymret for, hvad der skal ske. Og det er jo mig, de ringer ind til så, måske ikke direkte, men de er i hvert fald henvist, til at komme herind, og så kan vi jo fortælle dem om, hvad der sker. De har jo mulighed for at søge aktindsigt, de kan se det konkrete projekt.

Ofte er det jo folk, der ikke ved, hvor det præcis skal være henne, hvor tæt kommer det på, hvad kommer der til at ske, hvor langt er man i det. Nogen fortæller jo om, at der er en projektudvikler, der siger, at du skal bare sige ja, for det er besluttet. Så tager vi en snak om, hvordan foregår planlægningen, hvordan foregår det her, at det er en politisk beslutning, som jo ikke er ret langt endnu med det, vi sidder med.

Og der kan jo være masser af ændringer i de her projektforslag, inden man kommer til og skal beslutte, om man vil vedtage det. Det er jo ikke givet, at man gør det i sidste ende, heller ikke selvom der er udarbejdet lokalplaner eller miljøvurdering, så er det en politisk beslutning. Kommunen er jo ikke erstatningspligtige overfor ansøger, hvis man vælger ikke at vedtage lokalplanen.

Så kan man jo sådan set bare sige nej til sidst. Så har jeg jo selvfølgelig brugt noget tid på det, men det er jo også det. Det er jo ikke noget, kommunen har puttet voldsomt mange penge i.

Det er jo projektansøgers risiko at starte de her projekter op. Så jo, vi oplever at der er en del borgere, der er bekymret for det. Jeg bruger ganske meget tid på både at snakke med de borgere, der ringer ind, men også på at lave aktindsigter til de her projekter.

Det er jo borgernes mulighed for at vide præcis, hvad der sker og hvad det er for et projekt, der er på vej. Det er jo at få de her aktindsigter. Det er en væsentlig del af det. Det er at de har den mulighed og ret og så hjælper vi dem jo derfra og

forklarer, hvordan processen foregår.

[Stefan] Er det så at du oplever, at du får beroliget dem?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Jeg tror man skal skille lidt, men der er flere dele i det her. Min vigtigste opgave som kommunal planlægger er at sørge for, at lovgivningen bliver overholdt og herunder borgernes og naboernes rettigheder til at blive hørt og til at få aktindsigt og til at forstå, hvordan den her proces foregår. Så der kan jeg hjælpe dem med at forstå, hvordan planlægningen foregår. Der er et projekt nu, der skal i gang sættes og udarbejdes, og så kommer der en høring. Det er der, man kan trykke med det, og hvis der er nogen ting, så kan man sige, at man kan indarbejde det i forhold til planloven, naturloven og tage hensyn til det hvis der kommer noget der.

Det er jo i sidste ende en politisk beslutning, om man ønsker det her projekt eller ej. Der kan de komme af med deres bemærkninger på den måde på de her tidspunkter. Så der kan vi berolige dem lidt med at forstå processen og forstå omkring det.

Men det ændrer jo ikke på, at et projekt, der har en væsentlig påvirkning af et lokalområde, stadig har det. Så det ændrer jo ikke på deres bekymring i forhold til projektet og deres bolig. Jeg kan jo ikke redegøre for konsekvenserne i forhold til ejendomspriser.

Det er jo ikke noget, der ligger inde hos os, og det er hverken kan, må eller vil jeg gøre. Men jeg kan forklare omkring processen, omkring det og hvornår man kan komme til ord, og hvordan det her foregår.

Der er jo også en del, der er i tvivl om det her med, at der er nogle afstandskraver i forhold til solceller mellem 100 og 200 meter. Og forskellige ting. Men det er heller ikke noget, vi kan svare på.

Det er ikke en del, som vi skal varetage. I forhold til vindmøller, der hedder afstandskravet jo 4 gange møllehøjden. Det er jo til at have følelse for, at der kan vi måle op og sige, okay derfra og dertil, der må ikke være nogen boliger.

Og hvis der er det, så kan vi ikke gennemføre projektet, før projektansøgerne har opkøbt boligen eller flyttet møllen. Men når vi lige snart går ind i det der i forhold til afstand og erstatning og de der teknik, som også er i lovgivningen. Så kan vi jo ikke vejlede borgerne i, skal man forsøge at få flyttet solcellerne, skal man acceptere det ene tilbud eller det andet.

Det har vi jo ingen mulighed for at vejlede dem i. Så man kan sige, en ting er jo, at en kommunal sagsbehandler har en stort opgave i at hjælpe borgerne med at forstå det her komplekse, demokratiske system, som planloven jo er en del af, eller er, hvis man kan sige det sådan. Den er jo ikke nem i forhold til, at det er en ganske kompleks lovgivning med mange afstikker ud i EU-lovgivningen og forskellige ting.

I det vi sender ud til borgerne er jo ganske omfattende. Når der kommer en høring i en lokalplan og miljøvurdering, så er det jo plus 100-200 sider med forholdsvis tung lovgivning. Så er der selvfølgelig noget ikke teknisk om nogle forskellige ting, som forsøger at gøre noget, men det er jo stadigvæk et ganske kompleks lovområde.

Det kan man hjælpe dem med, men de der mere konkrete ting, som de efterspørger i forhold til deres boliger, det er ikke noget, vi kan vejlede dem i. Det er ikke en del af det. Der skal de andre steder hen i forhold til det.

Så jo, vi kan jo fortælle dem og forklare dem omkring systemet og hvordan de ligesom kommer til råd i det, men projektet er der jo stadigvæk.

[Mia] Ja, det har stadig den påvirkning, det nu har.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, det er jo ikke en beslutning, jeg sidder med om, hvordan man skal afskære et solcelleprojekt, eller om vindmøllerne skal op eller ej. Det er jo et politisk beslutning. Der er det jo så vigtigt, at borgerne i den proces i hvert fald føler, at de er blevet hørt og har fået mulighed for at afgive deres bemærkninger.

[Mia] Ja.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, der er jo en vigtig skelen der i, at det kan godt være at borgerne ikke synes, at de har fået medhold i det, eller måske får det, men at det er en del af den proces, og sørger for, at de får afgivet deres bemærkninger og får det med i det.

[Mia] Ja, men I har ikke oplevet direkte lokal modstand, hvor de sådan...

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Jo, jo. Der er lokale områder, hvor der lige pludselig er en større samlet modstand i et lokalt område mod et projekt. Det er der ikke noget umuligt i.

[Mia] Hvordan håndterer I så sådan nogle situationer?

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Nu har jeg ikke nogen situation, som jeg

sidder med lige nu, hvor der er en meget stor... Hvor jeg har oplevet, at der er en større gruppe, der er mod det. Det er jo en meget tidlig planlægning på nuværende tidspunkt.

Nogle af de projekter, som man ikke gik videre med, der var det jo alle naboerne, der lige pludselig ringede ind. Jeg kan ikke gøre så meget andet, end at medtage til det politiske og sige, at vi har haft de her... I forbindelse med indkaldelsen af det, og i forbindelse med, at projektudviklere har været rundt og snakket med naboerne, der har 10-15 naboer skrevet ind til os, med underskrift indsamling på det, og simpelthen skrevet under på de her dokumenter, at de ønsker ikke det her projekt.

Så kan vi sige, at når det kommer ind i forbindelse med høringer eller indkaldelser, så kan vi tage dem med til det politiske. Når vi kommer længere i det, så er det jo det at sige, at det jo ikke hver gang, der er en borger, der ringer ind til mig, har en bekymring eller noget, kan jeg jo ikke sende det til det politiske. Men jeg kan jo sige til borgeren, at når der kommer den her høring af de her dokumenter, så skal du jo afgive dine høringssvar der, og så indgår det i de politiske vurderinger.

Så man kan jo sige, at jeg har ikke oplevet sådan, at hvis man forestiller sig, at en hel landsby rejser sig mod et projekt, og man så skal derud, altså det har jeg ikke været med til. Det har jeg ikke prøvet personligt at sige, hvordan man så håndterer det.

Udgangspunktet siger, at det jo ikke ændrer så meget i, hvordan lovgivningen er og de muligheder, der er, hvis man så ønsker som forvaltning eller politikere at indkalde til et ekstra borgermøde i forbindelse med at drøfte projektet, så er det jo en mulighed, det kan man jo frit gøre. Vi kan jo sagtens bare skrive ud til borgerne og sige, at i forbindelse med det her projekt, vil vi gerne invitere jer til en kop kaffe.

Det er jo en mulighed, der er. Den er jo ikke lovgivningsmæssigt bestemt, men det kan man jo gøre, hvis man vil det som kommune og forvaltning. Så må man jo vurdere, om det er den rette tilgang til det projekt, eller om projektet ikke skal gennemføres alligevel, eller hvordan man håndterer det.

Men det er jo i høj grad et politisk spørgsmål, hvordan man så vil håndtere det, hvordan man vil gøre det. Som vi jo ser ud i Idomlund området, hvis vi går tilbage til det i forhold til PtX, der har man ligesom sagt, at vi har et meget stort område,

hvor vi skal kigge på, at det går fra at være det her åbne land, til måske på sigt at blive et industriområde med PtX. Der har man haft indkaldt til borgermøder på den borgerforeningen, og også med alle borgere, der er ude og fortalte om projekterne.

Og fortalte om, hvad der sker, og har haft tid til at lytte på folks bekymringer om det her og den store forandring, der sker ude i det område. Hvor der lige pludselig har været meget stor interesse fra en masse meget store internationale selskaber på at opkøbe ejendomme. Der er jo i hvert fald nogen, der lige pludselig har oplevet, at der banker nogen på døren og kommer med en meget stor check, og hvordan forholder man sig lige til det.

Så der har vi holdt et borgermøde ud og fortalt omkring den proces, kommunen er i gang med omkring det.

[Mia] Ja, okay. Spændende. Så har vi, om du har nogle erfaringer fra tidligere planlægning af VE-anlæg, som har fungeret godt, som man måske kunne bruge. Altså det er et meget generelt spørgsmål.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, det er svært at svare på. Det er et spørgsmål, vi har fået før, hvordan man gør det her. Jamen det er jo et spørgsmål om at finde de rette områder.

Og at der ligger et stort forarbejde for projektudviklerne. Det tror jeg fra mit indtryk, at hvis projektudviklerne har gjort et godt job inden, så er det nemmere at få de her projekter igennem. Men der er jo nogle steder, hvor der er nogle fysiske forhold, som vanskeliggør projekterne.

Det kan jo være nærheden til natura 2000, eller landskab, eller noget andet, hvor man kan sige fagligt er der nogle udfordringer i det. Det kan også være områder, hvor borgerne ikke ønsker det.

Dem, der bor derude. Så kan man jo have et nok så godt projekt, eller nok så mange lokale fordele, hvis man ikke ønsker at være nabo til dem. Så er det jo ikke sikkert, at der er noget som helst af det, der ændrer den holdning.

Det er jo sådan det er, og så kan man jo snakke nok så meget med dem. Det er jo ikke min opgave at få borgerne til at synes, at projektet er en god idé. Det er jo derimod en opgave for, at de bliver hørt i det, og forklarer dem omkring, hvordan projektet er, og hvordan processen foregår.

Vi har lavet en VE-hjemmeside, som de kæmper lidt med at få tid til at få opda-

teret, så borgerne kan følge lidt med i, hvad der sker. Det står i hvert fald på min liste, om at skulle nå ganske snart. Men så er det i høj grad et spørgsmål om, at projektudviklere har en god dialog med naboerne til projekterne.

Det jo meget forskelligt, hvor mange naboer der er. Jeg har nogle projekter på 200 hektar, hvor der er en enkelt nabo inden for et par 100 meter. Så er det en projektejer eller to, der bor i kanten af det også.

Så har vi nogle andre, hvor det er en 15-20 stykker, der er tæt på. Så er der nogle møller, hvor der er nogle mindre bysamfund, som også er tæt på. Der er mindre bysamfund, ganske større store byer også.

Der har jeg søgt nogle møller ud i en by, der hedder Ulfborg. Det er også en betragtelig størrelse. Så er der nogle steder, hvor der er mange mennesker, der bliver påvirket af det.

Og andre steder, der er der få. Jeg kan da forestille mig de steder, hvor der er få? Hvis man først har en aftale med den ene eller to naboer, der er til et projekt, så er det jo nemmere.

I hvert fald den del af det. Så kan der jo være en masse andre ting i forhold til det politiske og det, jeg sidder med, som også skal på plads. Men så er man i hvert fald en del af vejen ved at have naboerne med i det.

Jeg har prøvet i et helt andet projekt med kommunen også, at alle de nærmeste naboer til de her vindmøller, de har sendt et dokument ind med, at det synes de, der var en god idé. Så er man ligesom i gang. Hvis alle er inden for en kilometer eller et eller halvanden så siger, "det vil vi da gerne". Og der var en enkelt, der boede cirka to kilometer væk, som synes, det var en dårlig idé. Så kom der tre store møller op og der var ikke nogen klager. Så der er nogen, der har været ude og gøre et forarbejde.

Så er der jo så alle de landskabelige ting. Og det tager jo den tid det tager med nogle projekter der strækker sig over flere år.

Der skal jo laves vurderinger af det ene og det andet som der skal ske ifølge lovgivningen. Det er jo ikke nogen smutveje ved bare at sige, at naboerne er med på det. Derfor skal man stadig overholde alle de her vurderinger i forhold til landskaber og forskellige ting, som skal medtages i det.

Men der var naboerne så ikke en stopklods for det, men var en del af det og anbefalede projektet. Det er ikke så tit, man oplever, at der er den opbakning til

det. Men der er jo nogle rundt omkring. Ansøger af det her projekt, han boede selv som nærmeste nabo til møllerne, og var en del af det lokalsamfundet. Der var en opmærkning til det.

[Mia] Er der andet, du tænker, der er relevant for os at vide omkring planlægningen i kommunen?

[Stefan] Vi skrev lige her til sidst, at hvis der er noget, du tænker eller har kommet tanke om, så har du i hvert fald lidt rum til at sige det nu.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Ja, det er jo nogle svære projekter, dem der foregår. Vi er jo oppe i en stor størrelse. Møllerne er 150 meter høje, og det er jo bare højt.

Det er jo nogle, der fylder i landskabet. Solcellerprojekterne, hvis de skal være plus 100 hektar, så er de jo også kæmpe store. Det er jo en betragtelig mængde landbrugsjord der tages ud.

Det er jo nogle hårde afvejninger, der skal til. Der er jo et ønske om, at vi skal have en større mængde grøn energi. Så skal projekterne jo gennemføres rundt omkring i landet.

Der er ikke nogen steder tilbage, hvor man kan sige, at der ikke er nogen, der bliver generet af det. Hvis der ikke er nogen, så er det jo et forholdsvis uforstyrret område, eller et landskab, der ikke er noget i, som jo også har en kvalitet. Det skal man også huske, at det kan godt være, at der ikke er ret mange naboer til 200 hektar.

Men så har du jo et landskab, som i sig selv i dag er lidt specielt, hvis der ikke er nogen, der bor der. Så derfor er der jo, at vi skal bruge 140 procent af vores areal. Så vi forsøger også at inddrage, om man på nogen måde kan udnytte arealerne mere.

Vi har i høj grad fokus på, at vi man kan lave vådområde projekter under nogle af solcellerne. Vi har et par projekter, hvor der er lavbundslande på, hvor vi i forvaltningen har anbefalet, at det er et krav for, at projektet gennemføres, at der skal være en vådlægning af arealerne. Et af arealerne afvander ud til Storeå systemet som påvirkes både af ernæring og okker.

Vi opfatter det her projektområde som en schweizerkniv. Det kan simpelthen alt. Hvis vi sætter sol op, og vi kan tilbageholde den CO₂, der er i jorden, i lavbundslandene, vi kan tilbageholde næringsstoffer, vi kan tilbageholde okker, og vi kan lave

det alt sammen som en del af det her solcelleprojekt, så er forvaltningen i hvert fald ganske godt tilfreds, hvis man kan få et projektudvikler til at stå for et projekt, som kan håndtere så mange forskellige anvendelser af det her område. Så er der jo andre projekter, hvor det primært er på landbrugsjord, og der er nogen, der har en god forretning ud af at sætte solceller op på det.

Så er der ikke så meget i forhold til forvaltning, hvor man kan sige, at der er en hel masse ting, vi har fokus på. Der er jo nogle andre forhold i det. Men det er i hvert fald noget af det, vi er begyndt at kigge ind på.

Det er det her med at arbejde med sådan, og lave en vådlægning under solcellerne. Det er et krav. Ikke nødvendigvis som et decideret vådområdeprojekt.

Der er nogle udfordringer i det. Det er ikke noget, jeg er skarp på. Jeg har nogle kollegaer, der står på den del.

Men der er nogle begrænsninger og muligheder ved at lave det som et statsligt vådområdeprojekt, eller statsligt lavbundsprojekt. Jeg er ikke skarp på dem, men hvor man kan sige, at der måske er nogle andre muligheder i at sige, at vi laver det ikke som et statsligt lavbundsprojekt, men vi laver det som en vådlægning under de her solceller, som et isoleret projekt, som projektansøger står for. Der er vi i hvert fald nødt til finde ud af hvordan vi håndterer det og hvordan man kan gøre det?

Der er et par projekter, som jeg tror, at vi i løbet af i år, der begynder vi at gå lidt mere ned i dybden dem og se, om det ikke kan lade sig gøre.

Der er projekter, hvor vi har fået at vide, at forvaltningen synes det er en god idé at sætte solceller op her. De skal bare lige have vand på. Så må de jo kigge på det. Der er fokus på flere dele i det. Vi har jo de her lavbundsjorder, der nu engang er. Der er kun de lavbundsjorder, der er. Hvis vi skal bruge dem til at tilbageholde CO₂ og forskellige ting, så har forvaltningen det synspunkt og så kan vi jo ikke sætte solceller på dem, og så står de og damper CO₂ af de næste 30 år. Så det er jo nu, vi skal forholde os til dem.

Og hvis der så ikke kan komme solceller på dem, fordi man ikke kan kombinere projektet, så må der jo ses ud fra et fagligt synspunkt og så skal der jo ikke stå solceller der. Så skal de jo så bruges som lavbundsjord og noget andet, og så må man sige, at hvis lodsejer så ikke er med på det på nuværende tidspunkt, så må man forholde sig til det. Men vi prøver at høre på, om man ikke kan kombinere de

to ting.

Så vi kan ikke i forvaltningen anbefale, at man har de her projekter, hvor der ikke er noget i det. Man skal forholde sig til det så man kan få det hele med i det.

[Stefan] Ja.

[Mia] Ja, spændende. Jamen, jeg har ikke lige mere. Jeg synes, vi kommer godt rundt.

[Kommuneplanlægger fra Holstebro] Jeg vil gerne modtage specielet, når I engang er færdige med det. Jeg håber, det går godt. Hvis I har mulighed for at sende en kopi til den tid, så vil jeg dig gerne lige se.

[Mia] Ja, selvfølgelig. Det skal vi nok. Tak. Hej, hej.

C | Interview med lodsejerforhandler i Geopartner

Interview med Thøger Reinholdt, Landinspektør og partner for Geopartner.

C.1 Transskription af interview

[Stefan] Nå, men jeg tænker bare, at vi starter lidt ud med lige at fortælle, hvad vi er i gang med. Ja. Jamen, som jeg har fortalt, og som du kan læse lidt, så er vi i gang med at prøve at snakke om det der med balancen mellem, at vi skal tage hensyn til borgerne, og så samtidig at vi jo skal få udbygget vedvarende energianlæg og vores transmissionsnet, så det kan holde til fremtiden og den grønne omstilling, og så vi kan nå de der 70% i 2030.

I hele vores projekt startede med, at vi hørte om Idomlund, hvor det lød som om, at der var nogle borgere, der var bekymrede, men det er jo stadig, det er jo ikke, fordi det er realiteten, det er bare, hvad vi lige læser fra nogle artikler, og det startede i hvert fald en undrende i os, som vi rigtig gerne vil kigge mere ind i. Så vi kigger på Idomlund som en af områderne, hvor vi så rigtig gerne vil have nogle forskellige synsvinkler. Så vi har både snakket med nogle kommuner om, hvad de gør i forhold til at udbygge de her ting, og vi har prøvet at snakke med Energinet, og så vil vi rigtig gerne have din vinkel også, og ja, det er ligesom vores projekt kort fortalt.

Så jeg tænker bare, at vi går i gang så.

[Thøger] Ja, altså jeg kan sige, altså min rolle har jo været sådan lidt todelt, fordi jeg har både siddet med de her master, som kommer, det er jeg nok også lidt bekendt med. Altså der kom det her 400 kV luftledningsanlæg fra den der station i Idomlund, som nu udvides, og så går Sydpå ned mod Esbjerg, altså strækningen fra Holstebro til Esbjerg, det har været Geopartner, som har stået for aftaleindgåelsen der.

[Mia] Ja, det var også det vi havde kigget nærmere på, nemlig udvidelsen af elnettet

der, og også derfor vi gerne vil snakke med dig.

[Thøger] Ja, og man kan sige, der har jo været en borgerinddragelse der, som Energinet har taget sig af, der har faktisk været to borgermøder forud for at vi kom i projektet, hvad Energinet så har sendt ud af informationsmateriale til borgerne, og det ved jeg faktisk ikke. Jeg kunne forestille mig alle inden for det område, der nu er blevet miljøscreenet, de har været indkaldt. Så har jeg jo også arbejdet for nogle af de private udbydere, som arbejder med VE-anlæg i området. Jeg kommer nok ikke lige til at nævne hvem det er, men I kan næsten, ja, I kan jo se, hvem der ejer jorden derude, og så kan I nok regne ud i den vej igennem.

[Stefan] Det gætter jeg så på var svaret på vores første spørgsmål?

[Thøger] Ja.

[Stefan] Så tænker jeg, så kan vi jo så spørge, hvilken betydning du ser af udvidelsen af elnettet i Idomlund har for det omkringliggende område, både i forhold til borgerne og i forhold til de muligheder, der kommer i forhold til at lave mere vedvarende energi?

[Thøger] Altså der er i hvert fald ingen tvivl om, at de områder, hvor der er udbygning af transformerstationerne og hvor der kommer vindmøllestrøm ind, det gør der jo i hvert fald i Idomlund, det gør der også nede ved Endrup. Ved de rigtig store transformerstationer, der er bare virkelig, virkelig pres på fra dem, der gerne vil lave brintanlæg. Det er der også de steder, hvor man ved, at brint, eller hvor man forventer, skal vi nok sige, hvor man forventer, at brintledningen kommer tæt på, altså det kunne være over ved Viborg, over ved Tjele og så selvfølgelig i Idomlund, og så er det også nede ved Stovstrup, nede ved Tarm, og så selvfølgelig i Endrup. Altså de steder, der kigger man virkelig, også et sted som Revsing, nede ved Vejen kommune, hvor der er en stor station, og hvor der også går vindmøllestrøm igennem, der er det oplagt. Jeg ved ikke helt, hvordan, men de her private VE-projekter, de kigger jo også meget sammen med Energinet på, hvor de kan aftage store mængder strøm, så jeg tror også, at Energinet er med til at udpege de stationer, hvor det er muligt. Så der er ingen tvivl om, de områder lige i nærheden af de store transformerstationer, de er ekstremt interessante lige nu.

Og det er klart, det har også nogle konsekvenser for de borgere, der bor i de områder. Jeg ved ikke, om vi er henne ved spørgsmålet 3 nu, eller hvad Stefan?

[Stefan] Jo, det kan vi godt gå videre til. Du skal ikke være bange for at sige noget

rigtigt eller forkert.

[Thøger] Borgerne... Det er meget forskelligt, hvordan de er blevet inddraget i processen. I Holstebro der har jo haft, jo der har jo været lidt kritik i pressen af, hvordan de måske har været for sent ude at informere, men det var også sådan, at det gik lige pludselig ekstremt stærkt i det område, og der var mange ude at kigge efter jord. Også så meget, at kommunen jo faktisk ikke rigtig kunne følge med i, hvor er det egentlig lige de synes, at det her anlæg, det skal være. Hvad skal være områdernes afgrænsning. Så før de havde det på plads, så kunne de reelt ikke melde noget ud.

[Stefan] Jeg synes også, at vi generelt har set sådan et større skift i interesse inden for de seneste par år. Så det giver jo måske også mening, at det er gået lidt hurtigt lige pludselig. Altså sådan på nationalt niveau, mener jeg.

[Thøger] Ja, netop. Det er i hvert fald en anden ting også.

Men altså, det er jo lidt svært, fordi kommunen kan jo heller ikke rigtig igangsætte en planproces, før de faktisk har noget dokumentation for, at man har nogle aftaler. De sætter nok typisk krav om, at der skal være enten en optionsaftale eller et køb af arealet, før de vil gå ind i at opstarte en planproces. Men det er klart, at dem med de lidt mindre ejendomme i periferien af det potentielle området, det er jo nok de borgere, der kan føle sig lidt presset.

Men jeg vil sige generelt, at de udbyder, altså specielt dem, der arbejder med solcelleanlæg, de er meget bevidste om at inddrage borgerne meget tidligt. De har lært af tidligere sagers negative omtale. De er meget bedre i deres borgerinddragelse, end man har været tidligere.

[Stefan] Er det sådan en generelt ting, du føler, du oplever fra dem, der laver solcelleanlæg?

[Thøger] Ja, det vil jeg sige. De er opmærksomme på, at de nok skal holde nogle indledende borgermøder og præsentere projektet, før man hører om det i pressen. Det kan jo hurtigt give anledning til nogle misforståelser.

[Stefan] Nu hvor du lige nævnte det med solcelleanlæg så da vi snakkede med en fra Holstebro Kommune, snakkede han meget om, at de har fokus på, at der også kommer nogle lokale fordele. Ved du noget om dem, der laver solcelleanlæg, så også har taget andre initiativer, ud over at være ude i god tid?

[Thøger] Nej, det kender jeg ikke til. Jeg har hørt om, at nogen vil lave sådan, så

man får en andel, eller mulighed for at købe den. Det ved jeg i hvert fald, at de har arbejdet med nede ved Stovstrup, nede ved Tarm.

Uden at jeg lige kender detaljerne. Jeg har faktisk ikke kendskab til andre, der lige har... Jeg ved, at der nok er nogen, der har prøvet at undersøge det, men er gået fra det.

[Stefan] Ja, det er også helt fint.

[Thøger] Måske at I kan finde lidt information omkring det store projekt nede i Stovstrup. Men der ved jeg i hvert fald, at det har været offentliggjort, at man gerne ville tilbyde det.

[Stefan] Ja.

[Mia] Nu nævnte du før det om borger med små ejendomme i periferien af området. Er det nogle du har snakket med eller er det bare et indtryk du har fået

[Thøger] Ja, det er det indtryk, jeg har.

Så ved jeg jo, at der har været nogen i Holsterbro også, som troede, de var solgt, men så var de alligevel ikke. Det tror jeg faktisk også, I kan finde noget på. Det tror jeg, jeg kan finde til jer.

Det har været fremlagt i pressen også.

[Stefan] Ja. Du vil meget gerne sende det, hvis du finder det.

[Thøger] Ja. Jeg vil også sige, at hvis I skal snakke med en borger ude i Holstebro-området, eller nej, en lodsejer, så kunne jeg forestille mig, at en af dem, der også har været fremme, kunne være interessant at snakke med. Han hedder Torben Langer. Han har også været i pressen. Han er i hvert fald utrolig... Ja. Han er meget nem at snakke med, og interesseret i processen også.

[Mia] Det kunne være meget fedt.

[Stefan] Ja.

[Mia] Det må vi da lige undersøge.

[Thøger] Ja. Det kan jeg lige sende til jer.

[Stefan] Det må du meget gerne.

Så tænker jeg, om vi skal gå lidt videre. Jeg føler, du har uddybet meget fint, hvordan borgernes generelle indstilling er til VE-anlæg. Så tænker jeg, at vi kan spørge, om du er med til at tage hensyn til borgerne, når der planlægges for VE-anlæg.

[Thøger] Nå, det arbejde, vi har lavet, og nogle af dem her, det er jo typisk at lave en

hel masse ejendomsundersøgelser. Altså bindingskort med alle naturbeskyttelsesområder, og alt med servitutter og alt, hvad der kan være potentielle afstandskrav i forhold til støj og byggelinjer. Hvad der nu kunne tænkes at lægge beslag på arealer, man har tænkt til udvikling.

Og så har vi faktisk også, ja, i den proces kan vi jo sådan set tage højde for mange af de ting, som jo har en indflydelse på borgerne, men som også vil få en indflydelse på det videre arbejde med at udvikle projekter. Jeg har også, når vi holder de her informationsmøder, i hvert fald med Energinet, så har jeg også været med som deltager, så folk kan snakke med os, inden vi kommer ud. Jeg har ikke haft decideret oplæg på nogen af møderne, men mere, så de kunne sætte ansigt på, hvem det er, der kommer.

[Mia] Og er I så efterfølgende? Har I snakket med borgerne omkring de her ting, der kommer til at påvirke deres ejendom?

[Thøger] Ja, det har vi jo i forhandlingsprocessen, hvert fald når det gælder Energinet. Når det er de her private udbydere, så selve forhandlingsprocessen tager de jo gerne selv. Selvfølgelig er vi nogle gange inviteret med, hvis der er et eller andet forhold, vi skal redegøre for.

Og vi ved jo også ret ofte, hvad der kan lade sig gøre, omkring dispensationer planmæssigt, og hvordan kommunen ser på at udlægge det her. Hvordan kan man lave erstatningsstatuer, hvis det er sådan noget. Ja, hele det planmæssige kendskab og miljøscreening og den slags kan vi også godt bidrage med.

[Stefan] Så tænker jeg, at vi går videre til næste spørgsmål. Det har du så måske også svaret lidt om, hvilke deler af projektet bliver borgerne inddraget. Det er jo selvfølgelig lidt før I kommer.

[Thøger] Ja, det er jo i hele borgeroffentlighedsfasen. I de fleste steder starter man ud med en masterplan, der er en grundlag for en kommuneplan. Det er jo typisk der, at borgerne bliver inddraget først.

Vi har jo også borgerne, der ringer ind og spørger, hvordan skal de forholde sig. De bliver bedt om et høringssvar. Hvordan skal de forholde sig? Hvad kunne de lægge vægt på?

Der er vi måske derovre, hvor det er en borgers henvendelse, vi har prøvet at kigge på. Når vi har været inde i projektet, så taler vi jo meget om nabohensyn. Hvordan skal vi i samarbejde med kommunen indrettes på en måde i forhold til

naboejendommen? Hvordan skal vi gå til borgerne med projektet?

Jeg har faktisk også oplevet en enkelt gang, hvor kommunen har været ude og kontakte borgerne. Der er jo en projektudvikler, der har kontaktet os. Hvordan vil I have det med potentielt at frasælge en del af jeres ejendom til et VE-projekt?

Det har jeg set i et enkelt tilfælde af. Men ellers så er det jo typisk også lidt senere i projektet, hvor kommunen går ind.

[Mia] Det er også det indtryk, vi har fået, da vi snakkede med Holstebro Kommune. Det var, at VE-udviklerne havde købt ejendommene, og så kom de til kommunen og ville have lavet planer.

[Thøger] Kontroverser?

[Stefan] Det er sådan et spørgsmål, vi generelt har spurgt. Men I fungerer jo lidt mere som en mellemmand, der er der for at hjælpe begge parter.

[Thøger] Ja, men det er klart, at når vi arbejder for Energinet, så er det klart, at der er nogle borgere, som er meget imod at få opsat en mast på deres ejendom, eller som går med overvejelserne om, skal jeg frasælge hele mit ejendom. Når man er inden for 80 meter af en mast, så skal Energinet lave et overtagelse tilbud. Og det er jo ikke altid, man kan blive enig om pris og vilkår for at opsætte en mast, og måske at frasælge sin ejendom.

Så det er nok der, hvor man kan sige, at der virkelig er nogen, der er utilfreds. Jeg tror nok, at de der VE-udbydere generelt, hvis de møder modstand, så trækker de nok følehornene til sig, og så kigger de måske i en anden retning. Det er ikke på samme måde, man kan sige, at der er.

Der har man trods alt mulighed for, at kigge. Jeg tror ikke, at de vil bruge ret meget krudt på at forsøge at lave en aftale, hvis der er stor modstand. Men det er klart, at de der VE-udbydere har nok nogle andre muligheder, ikke mindst økonomisk, som gør, at ting kan hjælpes på vej på en anden måde.

Energinet er jo nødt til at fastholde landsaftalen for el- og fiberanlæg. Det er det, de kører efter. Og kan man ikke nå op nogen enighed, så har man jo mulighed for ekspropriation.

[Stefan] Ja.

[Thøger] Og det er klart, at der er nogen borgere, der synes, at det er underligt, at Energinet tilbyder priser, der ikke tilsvares det en VE-udbydere tilbyder. Nogle borgere vil jo hellere sælge deres jord til 2-3 gange prisen for almindelige land-

brugsjord som an har set eksempler på, der er blevet tilbudt. Energinet kigger jo mere på markedsprisen på landbrugsjord generelt. Det er man nødt til at gøre. Hvis man kommer med et halvt projekt, så spørger de også om, hvad nu hvis jeg kan sælge min jord her til en udbydere, der er en solcellepark. Jamen, så lægger jeg jo beslag min jord, hvis de lægger jordkappen henover. Og der vil bare nødt til at sige ja, det gør vi.

Og ja, der kan ikke etableres solpaneler ovenpå. Det vil Energinet ikke godkende. De tænker jo så en deklaration, der gør, at det ikke kan lade sig gøre.

Og der er man bare nødt til at sige, at lige nu kan det ikke lade sig gøre. Der er plangrundlaget ikke til at lave et solcelleanlæg på din mark. Så den der potentielle forventningsværdi kan man ikke imødekomme.

Og det kan måske godt give lidt nogle gnidninger. Det kalder Energinet, det kalder vi jo altså. På sin vis er det fuglebostag.

Man kan også have noget, der ligger tæt på en by. Kunne det så være udnyttet til parcelhusområde? Kunne det så sælges til en anden pris?

Det kan det måske. Men det er der ingen, der ved noget om. Der er heller ingen, der ved, hvor de nye byggegrunde kommer i udkanten af byen.

Det har man ikke. Hvis der ikke ligger kommuneplan eller lokalplan for området, så kan man ikke tage højde på det. Jeg vil også sige, at Energinet plejer normalt altid at ligge deres kabelanlæg udenom områder, der er lokalplanlagt eller kommuneplanlagt.

[Mia] Nu nævnte du det der med, at områderne omkring de her nye transformerstationer, de er blevet meget attraktive at placere VE i. Men der er jo stadig nogen, der ejer de grunde rundt om. Så bliver det vel sværere for dem at yde modstand på en eller andet måde, hvis de gerne vil beholde deres grunde?

[Thøger] Ja, det tror jeg, du har ret i. Man ser jo også nogen steder, hvor nogen af dem rigtig gerne vil sælge deres ejendom. Og man må også sige, at nogen ejendomme i landszonen er også svære at sætte i Vestjylland.

Så for nogen kan det jo være en virkelig god mulighed for at komme af med deres ejendom til en god pris. Mens andre jo har købt den her ejendom som et sted, hvor de rigtig gerne vil blive boende og de har valgt stedet fordi de kan have noget dyr at holde og de kan godt lide naturen. Så ser de jo det her virkelig som et projekt der kan ødelægge deres drømme. Nogle siger "Det er vores drømmeejendom det her"

og så kommer der måske en helt masse solceller eller et nyt masteanlæg. Det har virkelig betydning. Det kan virkelig også give anledning til splittelse nogle steder.

[Stefan] Er der noget du er med til at gøre for at håndtere de der situationer eller noget du oplever der bliver gjort for at hjælpe situationen? Eller er det mest ekspropriation vi så kommer ud i?

[Thøger] Jeg synes faktisk at Energinet, vi holder typisk, når vi arbejder for dem i hvert fald, et indledende møde og så samler vi sammen folks ønsker og bemærkninger. Det er typisk sådan nogle ændringsforslag, placering og det oplever jeg faktisk at det tages godt imod. Jeg sørger altid for at notere alle ting ned og vi har sådan en digital logbog hvor vi skriver alle ejendommers bemærkninger ind og så evaluerer vi på det.

Så kommer et revideret forslag til projektet og så er det typisk der man går i aftaler. Jeg synes faktisk at vi oplever at der bliver taget godt imod de forslag der er fra borgerne.

[Stefan] Ja, det var meget godt. Ja, så tænker jeg at vi skal...

[Thøger] Ja, undskyld.

[Stefan] Du kan bare læse højt også.

[Thøger] Ja, om jeg har erfaringer med tidligere VE-planlægning som har fungeret godt og kan bruges...

[Mia] Det er nok også læst i forhold til borgerne.

[Stefan] Eller noget du har oplevet som måske ikke er direkte Geopartner der gør det.

[Thøger] Nej, jeg kan ikke lige... Energinet ville nok sige, at det er nok næsten lige meget hvad de gør, så risikerer de at blive upopulære, fordi deres projekter jo nok sjældent er særligt populære.

Vi blev spurgt om, om der var nogen der var meget positive, som man måske kunne snakke med og lave et interview med. Det tror jeg simpelthen ikke findes på et masteanlæg. Jeg vil nok nærmere sige, at der er folk der accepterer, at det er sådan det er.

Det er nok det mest positive. Man skal bare ikke forvente, at elmester der er 30 meter høje og 35 meter brede, at det synes folk bare er skide godt.

[Mia] Der er ikke nogen der jubler over det.

[Thøger] Nej, det er der ikke. Sådan er det bare. Jeg ved heller ikke om man finder

nogen der synes, at en solcellepark er specielt køn.

[Mia] Nej, men det er jo noget der skal til.

[Thøger] Ja, det er det.

[Stefan] Hvis man nu er rigtig glad for farven blå, kan det være.

[Thøger] Ja.

[Stefan] Så tænker jeg, at vi kan spørge om det sidste spørgsmål. Det er måske også lidt svært for dig at svare på, men hvad tror du Holsterbro kommune kommer til at få ud af Idomlund projektet?

[Thøger] Jeg tror jo, at det afhænger meget af, om det her brintkabel kommer. Der er trods alt et stykke vej endnu. Kan man det, så lyder det i hvert fald til, at der er et stort potentiale for at afsætte det i Tyskland. Man har jo også set, at energiministerne mødes nede i Vejen og giver hinanden hånd på, at det vil man gennemføre.

Så der er ingen tvivl om, at hvis det lykkes, og man får produktionen til at køre i Holsterbro, så vil det være det man kigger på. Og det håber jeg også lidt, fordi man selv har lidt en anden del i projekterne. Jeg kunne godt se Holsterbro område være et forgangsområde, hvis det er, at tingene lykkes.

Det kan man i hvert fald også se det er det ministeren håber på. Han kalder det Silicon Valley. Det tror jeg alligevel, at der er vi langt fra.

Hvis brintkablet kommer, så tror jeg også nok, at det skal lykkes at lave nogle store produktioner af brint.

[Stefan] Ja, så tror jeg bare lige vi har et aller sidste spørgsmål og det er et meget åbent spørgsmål så du kan svare hvad du har lyst til. Så har du nogle spørgsmål til os eller noget generelt feedback, som du tænker kunne være...

[Mia] Eller et eller andet, du tænker vi ikke lige har spurgt om, som kunne være godt at vide.

[Thøger] Nej, jeg synes egentlig, at det er en rigtig fint det i har lavet. Nu kender jeg jo ikke lige helt jeres problemformulering eller jeres projektbeskrivelse. Jeg tror måske, at det ville være godt, hvis I prøvede at snakke med en af de der borgere. Jeg tror godt, at jeg kan skaffe oplysningerne på ham Torben.

[Stefan] Ja, det kunne være fedt. Du må meget gerne sende de der ting, du har snakket om. Det lyder rigtig relevant og spændende.

[Thøger] Ja, det ville jeg godt lige gøre. Det er det, jeg arbejder lige videre med. Og

så får I en tilbagemelding på det.

[Mia] Fedt, mange tak. Og tak fordi du ville deltage i det vi er glade for.

[Thøger] Ja, det var så lidt og så håber jeg, at vi får et rigtig godt projekt ud af det.

D | Interview med seniorkonsulent ved Energinet

Interview med Nils Nordholm, seniorkonsulent ved Energinet. Nils ønskede ikke at blive optaget, og derfor er der blevet taget noter under interviewet.

Hvordan arbejder i for at fremme vedvarende energi?

Går ind for den grønne omstilling

Underbygger med infrastruktur – kerneydelse, energistruktur for el, gas og brint

Hvilke faktorer spiller ind når i skal udbygge elnettet?

De skal sikre forsyningssikkerhed og følge med udviklingen

KEFM laver planerne

Der kan komme forbrugere og vil kobles på

Hvordan vælger i hvilke områder elnettet skal udbygges i?

Tre ben: indpasning af VE, forsyningssikkerhed og økonomi

Hvilken rolle spiller regeringen i jeres planlægning af elnettet?

De laver planer for VE, helt overordnet

Aftaler fra regeringen, og indpasse det

Hvordan samarbejder i med kommunerne? Både ved udvidelse af elnettet og ellers?

Vind og havvind: Energinet er statsejet, bygherre ikke myndighed

Miljøkonsekvens: Mijløstyrelsen, andre kommunerne

I planområdet er der mest samarbejde med kommuner,

Højspændingsstation: kommuneplan, lokalplan

Holder borgermøde med kommunen, miljøkonsekvensvurdering

Miljøkonsekvensvurdering: idéfase, sender et par sider ud til borger, dem man påvirker, borgermøde om det, se hvad Energinet tænker, 4 ugers høringsfrist. Lokalplan: høringsperiode også, hvis kommunen vil holde borgermøde om det, prøver de at holde mødet sammen

Snakker sammen med kommunen om hvor stationen skal placeres

Fleksible så længe det fungerer, teknisk økonomisk borgere, bredere miljø

Hvis kommunen ikke vil,

Koordineringsmøder med kommuner, tidsplaner, alt muligt

Kontroverser: ikke rigtig

Kommunen vælger ikke at planlægge for VE, så planlægger man med staten

Hvordan samarbejder i med opstillere af VE-anlæg?

Ikke så meget ham, portal hvor man kan melde ind hvis man vil kobles på.

Hvilken rolle spiller borgerne ved udvidelse af elnettet? Og oplever i kontroverser med borgerne i nogle situationer?

Der er mange facetter ift. borgere

NIMBY, Borgermøder, kontakt med dem der er kede af det, de fylder mest, tab af ejendomsværdi, erstatning, støj, trafik

Prøver at placere det hvor man er så langt væk fra naboer som muligt, andre faktorer, grundvand mm. Støjgrænser skal overholdes, magnetfelter m.m.

Kritisk infrastruktur kan trumfe

Tit når folk flytter på landet er det for at få fred og ro, dette sker ikke hvis de er naboer til et anlæg

Terrænhældninger er dyrt og forureningstungt

Er der nogle særlige hensyn i skal tage til involverede parter. Hvis ja, hvad indbefatter disse hensyn?

Naboret, miljøregler, vejledning er ikke kun vejledning (støj), planregler, byggeregler, lys.

Anerkender borgernes bekymring, vigtigt med dialog. Føler de bliver behandlet ordenligt og lyttet til. Ordentlighed.

Ingen synes det er fedt, men prøver at placere efter bedste evne.

Myndigheder, godt samarbejde og informationsniveau, løbende og tilbagevendende møder.

Hvilke faktorer har afgørende betydning for udbyggelsen af elnettet omkring Idomlund, Trige og Lolland?

Grøn omstilling og VE, forstærkning af elnettet, gøre klar til fremtiden.

VE!!

Har jeres rolle i disse områder omfattet mere end blot udvidelse af elnettet?

Hvis ja, hvad har i været indblandet i?

Nej, det er deres eneste job, bygge og vedligeholde elnettet (og gas og brint)

Andre ting vi burde vide omkring jeres rolle i udbyggelsen af elnettet og fremme af vedvarende energi?

Statens bygherrer, ikke myndighed. Markedsregler for elmarkedet og overvåger elmarkedet. Marked og drift.

Planlægning og miljøvurdering, vejledning om miljøkonsekvensvurdering, 10 punkter, borgere og sundhed er med i det. Det brede miljøbegreb.

E | Interview med borger i Idomlund

Interview med Torben Langer, tidligere lodsejer og nuværende borger i Idomlund.

E.1 Transskription af interview

[Stefan] Jamen så tænker jeg bare lige at starte ud med at sige tak fordi at du ville deltage og jeg sidder så også her sammen med min studiemakker Mia.

[Mia] Hej.

[Stefan] Og som du også selv siger det er lidt det samme som journalisterne spørger. Og ja vi ville rigtig gerne bare spørge dig om det her for at vi ligesom kan bruge det som kilde til vores speciale. Så jeg tænker bare at vi starter ud med at jeg spørger hvad din situation ligesom har været før alt det her blev planlagt?

[Torben] Jamen altså vi har økologisk landbrug og økologiske grise på marker. Og har egentlig sådan tænkt at vi har hørt om solceller at der står nogle vindmøller herude. Der står fem som er blevet sat op i år 2000 og dem har vi egentlig bare sådan måtte.

Altså de er jo bare vært her og der er begyndt at komme lidt støj fra dem men dem er vi jo vant til. Så har vi sådan nogle gange tænkt det her med solceller der hvis de skulle komme op. Det er lidt ærgerligt at de skulle tage en masse god landbrugsjord og sådan nogle ting.

Så har vi egentlig ikke sådan haft den. Altså jeg er også lidt oppe i alderen. Jeg bliver jo snart 60 og har da sådan tænkt at på et tidspunkt skal vi til at ud af det her landbrug.

Men har ikke sådan lige lagt en dato om det er når man bliver 62 eller 65 eller at man bliver ved til man bliver 70.

Så jeg har ikke tænkt videre over det. Så vi har egentlig bare valgt at drive vores landbrug.

Men så kunne vi så se at der er kommet noget med udvidelse af elenettet.

Det var jo nok det første vi sådan blev konfronteret med at der skulle. Og der endte vi som naboer og har nogle grise som bor ret tæt på de der master som skal sættes

op.

Men så har vi jo tænkt at man kan godt fornemme at det er noget statsligt der er blevet bestemt. Så der har vi jo ikke så meget at sige jo og kunne godt onde os lidt over at der ligger et stort øvelsesområde som Forsvaret har.

At man ikke bare kunne køre lige igennem det. Men de har ligesom nedlagt veto. Og så trækker man det så mere vest på og så berører det jo lige pludselig en hel del husstande jo og også en del landbrug.

Men altså det er jo ikke, det var da det første sådan kom. Og så har der været nogle naboer inden der blev snakket om PtX, så var det nogen der var ved at prøve at få 220 hektar med i en lokalplan til evt solceller på et tidspunkt hvor de gik sammen. Så hvis kommunen havde sagt god for det, så kunne det jo godt være at de ville se på at finde nogen der var interesseret i at købe det jord eller leje det eller hvad det skulle være.

[Stefan] Ja.

[Torben] Så der kunne vi godt mærke at der begyndte det nok. Der er et eller andet her ved at vi lægger op af så stor en transformerstation. Og da den så også skulle udvides voldsomt i forhold til den nye havvindmølleparker som de er i gang med nu . Så kunne vi jo godt se at det er nok, det er måske lidt på lånt tid vi kan være her ude.

[Stefan] Ja.

[Torben] Og hvis jeg så skal gå videre til nummer 2 med hvad min situation er efter der er blev planlagt udvidelse af elnettet og PtX-anlæg. Og det er lidt henne i 3'eren. Skal jeg bare gå igennem dem? Ellers må du stoppe mig hvis det er.

[Stefan] Du må gerne bare snakke. Det er helt fint.

[Torben] Jamen altså. Elnettet der har vi måske ikke så må vi sige til. Men så kunne vi godt høre at vi så jo et tidspunkt at der kom en høringsfase i forbindelse med at kommunen havde lige pludselig skraveret et større område herude hvor vi også var inden under som muligt område for grøn energi. Og det stod sådan lidt i en sjov vending.

Der stod blandt andet også at det kunne være national interesse. Og der blev vi sådan lige lidt ramt af hvad det ville sige jo. Fordi hvis det jo er national interesse så kunne vi godt ende i ekspropriation.

Så vidste vi og kunne godt fornemme at det nok blev lidt mere alvorligt og det

kom lidt mere tæt på. Og så hørte vi så i, hvor det her det kom i 2021 eller sådan noget.

Så i løbet af 2021 der havde vi så en nabo som valgte at han ville prøve at sælge gården til en investor eller en energiudvikler eller et eller andet. Men han ville ikke sådan sige hvor konkret det var.

Og så har han så kontaktet en af de der udviklere der om de var interesseret i at købe et jord. For han var over 70 og ville egentlig gerne til at holde. Og så tænkte han at det kunne godt være en måde at få solgt det på.

[Stefan] Ja, det giver god mening.

[Torben] Og så begynder jeg jo lige så stille. Så begynder jeg, kan vi jo se. Når først de har købt noget jord så tænker man, hvordan vil det påvirke os? Er det bare det de vil have eller vil de have mere?

Og så købte de jo egentlig en ejendom mere ret kort tid efter. Som var i udbud til salg i frihandel. Så det er jo ikke sådan at det er nogen voldsomme priser de gav for jorden.

Prisen de gav for det var egentlig bare mere eller mindre handelsprisen de havde givet for de to ejendom. Og så blev vi jo så spurgt af dem som han havde solgt jorden og ejendommen til. De kom så og spurgte om vi ville leje det jord i august måned i 2022.

De ringede og spurgte om de kunne komme forbi. Og der sagde jeg at det måtte de da godt vi kunne godt være interesseret i at leje og prøve at høre hvad det var. Men så kunne vi ret hurtigt fornemme, at de også var interesseret i at lave en forkøbsret på vores jord. Og så kunne vi godt se, at nu er der kun én vej at gå og det er måske at prøve at se, at vi har et eller andet, som har en værdi og interesse for nogen.

Så måske skal vi bare prøve at se tiden an. De ville i hvert fald have en forkøbsret eller en underskrift på en forkøbsret og der sagde vi, at det ville vi ikke.

Vi ville gerne holde en dialog med dem. Og hvis der skulle komme andre, så kunne vi kontakt med dem. Så de først kunne komme med en bud, hvis der var andre, der ville byde på.

Det var der så ikke i hele efteråret 2022. Men så i januar 2023 havde firmaet Everfuel kontakt med os. Og der var faktisk også en ejendomsmægler, som kontaktede os fra Nybolig i Holstebro, som havde en eventuel køber.

Men det var meget diskret. Det ville de ikke sige, hvad det var. Og så sagde jeg, at hvis ikke vi kan få at vide, hvad det er, så ville vi heller ikke sælge.

Altså vi skulle nok lade være med at gå videre med det. Så er de der Everfuel var rundt med os. Og han snakkede med os og havde hun et par parceller af vores jord, som de godt kunne være interesseret i. Og det var blandt andet til PtX. Og så kunne vi godt se, at okay, nu bliver det nok lidt mere seriøst det her.

Men det blev bare ved snakken. Og så kom der så et amerikansk selskab lige pludselig omkring slut februar 2023.

Og de kom så med nogle priser over jorden. Og de havde en nabo jord, som de var lige vest for os. De var ved at købe over.

Og de så det som industrijord. Og så kunne vi godt se at hold da op. Det var jo noget mere end en almindelig landbrugsjordspris.

Så de gik jo stærkt. Og de ville rigtig gerne. Men vi havde det sådan at det føltes lidt som et pistolsalg. Altså "I har 14 dage, så skal I komme med et svar. For vi skal videre med det her. Vi har travlt"

Så er vi jo fattige i dem, som vi egentlig har lovet. Der måske ville købe det. Og hvad de tænkte om det her. Og så gik jeg lige pludselig stærkt. Og så fik vi lavet en aftale inden sommerferie en dag i 2023. (med de første de havde snakket med) Og der kunne vi jo ligesom se, at det hjælper at låne sige tilbage og stridte lidt imod. For vi kunne risikere, at vi kunne høre vores naboer rundt omkring. Der var mange af dem, der var blevet spurgt også. Og det var alle mulige firmaer, som kom. Og var interesseret i at lave et eller andet projekt.

[Mia] Altså, så i det mere som en mulighed for at kunne komme af med jeres grund. Fordi I måske alligevel er på pension.

[Torben] Ja, men vi skulle jo prøve at vende det til det positive for i starten var vi egentlig lidt trætte af det. For vi kunne godt se. Vi er egentlig glade for vores arbejde. Kan godt lide at gå ud på marken og den måde vi driver landbrug på.

Vi har en ven som er landmand, som måske også godt kunne tænke sig noget og havde gået med nogle tanker om at han skulle overtage ejendommen. Og han var nok især ramt af det i starten af det her. Fordi så kunne han godt se at hans drømme blev i hvert fald lidt ødelagt af det her. Men altså, ja. Så vi skulle prøve at se.

Så tænkte vi jo, at det er jo bedre at spille med. Og så se om vi kunne få det bedst

muligt ud af det. Og det vi så ligesom tænkte der kunne være det bedste for os. Det var... jeg ved ikke om I kender nogle af de der udviklere. Dem der hedder Skovgaard Energy

[Stefan] Ja.

[Torben] Det er jo dem som havde købt nabo ejendommen. Og de kom ret hurtigt og sagde "vi har en masse muligheder. Vi skal måske bruge X antal hektar og så kunne vi finde en erstatningsjord et andet sted og det kunne være med en faktor halvanden eller en faktor to".

Så hvis de skulle bruge en hektar af vores herhjemme omkring. Så kunne de finde en halvanden eller to hektar som erstatning i... Lad os sige nabolaget. Og så kunne vi også bare lave sådan en forkøbsret og der ville de godt give en pæn pris for at have den underskrift. Og så kunne de se, hvad der var af mulighed herude.

Når de så kunne komme i gang med et eller andet projekt. Så kunne der falde en stor sum penge efterfølgende. Men så kom de også med den mulighed at de kunne også købe hele ejendommen og blive enige om en pris. Her og nu.

Og så kunne vi bare blive boende. Og så kan vi drive vores landbrug, så længe vi nu kan. Og det var nok det, vi syntes var det mest spiselige.

For vi var ikke klar til, at bare lide at flytte fra. Og så tænkte vi, at det var nok det, vi prøvede at gå efter. Og så er det jo klart.

De ved jo ikke, hvad de kan gøre herude. Altså hvor meget de kan udvikle på. Og det ved vi jo heller ikke, hvad de kan.

Og vi vil jo selvfølgelig prøve at have den højeste mulige pris for det. Sådan en gennemsnits pris for alle de der 86 hektar, som vi nu ejer. Eller har ejet herude.

Og vi vidste også at noget af det kan de ikke udvikle på. Men så gik vi. Det var den, vi gik efter.

Og så landede vi så en aftale her i sommeren 2023 sidste år. Men altså der er så flere efterfølgende, der har ringet og spurgt om vi havde noget jord og om det var noget, vi vil sælge.

I forhold til spørgsmålet 3, hvordan du er blevet påvirket af hele situationen. Først så bliver man jo lidt ramt af, at ens fremtid den er truet og kan blive lidt frustreret over det. Og bliver så rimelig negativ over, at alt det her, skal være herude. Så var det at vi ligesom skulle prøve at vende det og sige, at vi skal prøve at få det bedste ud af det.

Det er nok den vej, man skal gå. For vi ligger lige midt i. Og nu har kommunen lavet en ny plan for sådan en energipark, som de kalder det og der ligger vi lige midt i. Vi kunne også ret hurtigt se, at vi skulle over til at have landet en løsning. En afklaring på hele vores situation.

For der blev jo slynget nogle voldsomme tal ud, hvor du blev skør. Det er ikke rart. Så tænkte vi "Okay kan vi få så meget for det?".

Du blev skør af alle de der tal, der er. Så det er jo egentlig rart for os at få landet en aftale, vi kan leve med og så bare komme videre.

Og det er så det, vi har gjort. Og det har vi egentlig okay med. Det er lidt underligt, det der med, at vi lige pludselig ikke er lodsejere længere.

Og vi er jo faktisk også... Men den kommer længere ned i forhold til informationen fra kommunen. For de sender jo løbende informationer ude i e-boks om området.

Og der har vi nogle venner, som bor rimelig tæt på os. De er i hvert fald betragtet som naboer til det hele område. Og de spørger, om vi har set det brev fra kommunen.

Det havde vi sgu ikke, for vi havde ikke fået det. Men så har vi så bedt kommunen om, vi også kunne komme på listen fordi vi egentlig også drev landbrug.

Vi ville fortsætte med at prøve at drive vores landbrug i nogle år endnu. Og det kunne de jo godt se. Selvfølgelig skal vi også opdateres løbende på, hvad der sker herude.

For det er jo lidt vigtigt for os, hvor længe vi kan have lov at være herude. Så nu er vi kommet med i den. Så vi føler vi sådan lidt...

Nu er vi så helt uden sidspor igen. Men det er klart, at der sker en masse ude på vores marker.

De er ved at være færdige med at grave to gange kabelsæt til de der spor 1 og spor 2 vindmølleparker, der skal laves ude i Vesthavet. Og det har vi jo været spurgt i i starten. Men nu er det jo kun, når vi driver jorden, at vi bliver spurgt.

Det er jo ikke sådan. Vi skal jo bare prøve at affinde smagen.

[Stefan] Ja. Okay.

Så hvis jeg lige skal prøve at opsummere, hvordan I er blevet påvirket. Altså, det var selvfølgelig lidt en overraskelse i starten. Og det tænker jeg, at det er vel også en meget naturlig reaktion for alle mennesker.

[Torben] Det tror jeg, det er.

[Stefan] Og så har det selvfølgelig været lidt hårdt, at der har været mange bud på at skulle købe jeres grund. Men for jer har det selvfølgelig også været mere end bare en pris, fordi det jo er jeres hjem, vi snakker om.

[Torben] Ja, det er det.

[Stefan] Ja, okay. Og så i forhold til om I havde snakket med lokale borgere.

[Torben] Ja Det har vi faktisk. Tilbage dengang, var der et par naboer, et par lodsejere som var ved at få godkendt med lokalplan en solcellepark. Der var vi faktisk nogle naboer her i området. Vi var en 5-6 hold, som egentlig gik lidt sammen og prøvede at få en dialog med kommunen.

For vi synes, det er ikke... Den kommer nok også lidt længere ned, den der i 8'eren. Men altså, hvordan vi ligesom skulle komme videre i det her.

Så prøve at stå lidt sammen, og så prøve at få en dialog, eller i hvert fald få lidt mere information om, hvad der skal ske herude. Og da vi blev kontaktet af Skovgaard Energy, i forbindelse med at leje noget jord af dem, og hvor de så begyndte at planlægge. Der begyndte de at fremlægge deres projekt, og det havde vi ikke hørt om overhovedet.

Kommunen havde heller ikke fortalt noget om nogle af tingene. Og der sagde vi simpelthen til Skovgaard, at det ville blive offentliggjort i avisen 14 dage senere. Og så sagde vi "I skal simpelthen have fat i nogen af vores naboer og få sagt det til dem som er tættest på".

Fordi kommunen havde lovet at informere om, hvad der skal ske herude, og det har de så ikke fået gjort. Og nu kommer de med en konkret plan, som skulle offentliggøres i løbet af 14 dage. Og så endte det af med ret hurtigt... så holdte vi et møde med de naboer, der er tættest på det anlæg, som Skovgaard Energy skulle til at lave deres PTX-anlæg.

Og de kom og ville rigtig gerne fortælle om det, og kom herovre til os med en smørbrød, til et fyraftensmøde, og fortalte om deres projekt. Og de havde været rundt ved naboerne og bare lige nævne, at de ville komme og invitere til dem herover. Men det er ligesom den måde, vi startede på, og så har vi snakket med de der naboer løbende, og de har egentlig også haft nogle møder og skulle selv prøve at finde advokater og ejendomsmægler for at få deres ejendom vurderet i forhold til det her.

Så det har ligesom brugt os naboer lidt tættere sammen. Og så, ja, nej, altså kommunerne, dem har vi ikke sådan, det er ikke sådan et særligt positivt samarbejde der har været med dem, de har ikke været gode til at informere om, hvad skulle ske. Og så var det jo så, at den første lodsejer, som solgte jord til konkret, til et amerikansk selskab, det hedder Plug Power, det var dem, som kom lige pludselig og satte pris på jorden.

Og så snakkede vi med ham, om det virkelig kunne passe at de ville give så meget for det. Og det sagde han, at den er god nok, han er blevet tilbudt og ville have penge her nu, altså indenfor ganske kort tid. Og det var de jo så med på.

Men vi kunne så se, at hvis vi skulle sælge til dem, så var det dem, hvor vi har vores jord i fire parceller. Og den parcel, hvor selve vejen ligger på, det er jo det, de rigtig gerne ville købe. Og så havde vi også fået af vide, at hvis vi gjorde det, så skulle vi forvente, at når de fik grønt lys til det, så havde vi under et år til, at skulle flytte derfra.

Og det kunne vi ikke se os selv i, det der. Det var mange penge, men vi synes godt, at vi har vores hjem her, og det ville vi have. Og så var det vi kiggede, på den løsning med at sælge hele ejendommen, i stedet for og så kunne bruge til leje. Og det er den, vi har landet nu.

Så vi har snakket med naboer, ja. Og der er nogen, som vi har snakket med efterfølgende efter vi har solgt, så er der et hold naboer, som også er blevet opkøbt her i foråret. Og de har også snakket med os flere gange, om hvordan de skulle forholde sig til det.

De mente også, at det bedste var, at få solgt sin ejendom, og så kunne blive boende til leje i stedet for. Og det er også det vi synes der er den bedste måde fordi så er du ligesom... Hvis du lige pludselig vil videre, så har du pengene til at købe noget andet.

Har du bare et stykke papir, hvor du har en forkøbsret, en købsaftale, jamen den er svært lige nu, for banken vil hellere have at man har pengene, og så risikerer man at stå med to huslejer i en periode. Så de fleste har tænkt "vi skal få det solgt og så bo til leje". Fordi så har de pengene, så er det afklaret, og så kan man hurtigt opsige sit lejemål, så kan man komme videre.

[Stefan] Det lyder jo, som... Ja, det lyder rigtig fint.

[Torben] Og så i forbindelse med 4'eren der med andre borgere. Der har Skovgaard

Energy haft mig til generalforsamling i den lokale borgerforening sidste forår, hvor de kunne fortælle om projektet. Og der har kommunen også holdt et infomøde for os hernede i den lokale landsby i Idom, hvor alle naboerne var inviteret. Og der var nogen imellem, som var virkelig frustreret over det her.

Og man kunne mærke, at du skal koncentrere dig omkring Idomlund, og her hvor vi bor, hvor vi har en stor transformerstation. Men det rykker længere ud, og der er nogen, som kan lugte nogle penge, som rigtig gerne vil have nogle investorer, som købe noget jord.

Så området har været oppe på næsten 1.400 hektar, på et tidspunkt. Men nu er der lige kommet et nyt forslag til den her energipark på 440 hektar, tror jeg, det er begrænset til. Og det giver jo lidt bedre mening, for det er...

Hvis kommunen ikke får meldt ud, at det er indenfor det her område de skal være, så ville det blive ved. For der er nogen lodsejer, som tænker, "vi har noget jord, og vi skal prøve at have det solgt bedst muligt". Og der er nogle investorer, som ser nogle muligheder herude så de vil jo prøve at gå ud i periferien af området, der er sat af til det her, for at se om de kan være heldige. For kan de nu præsentere et godt projekt, så kan det være, at der bliver udviklet i det område også.

Så det er sådan lidt... Vi har følt, at sidste år i efteråret, det var lidt det vilde vesten, for det er ligesom hvis man havde fundet guld i det vilde vesten.

I sådan en vesten, hvor folk kommer med guldgravere fra hele Danmark og skal ud og prøve at se, om de kan finde et eller andet. Så det har jo været sådan lidt Claude Deig-agtigt det hele herude. Men jeg håber, at der kommer lidt mere ro på nu.

Jeg tror, det er i morgen, det skal i økonomiudvalget, det nye område på 400. Ja.

Det skal vedtages, at det bliver der indenfor, det skal være.

[Stefan] Ja. Jamen, så tænker jeg, vi går lidt videre til hvad jeres generelle holdning er til vedvarende energi? Altså vindmøller og solceller, der bliver lavet derude.

[Torben] Jamen altså... Det er selvfølgelig lidt dobbeltmoralisk. Nu har vi jo solgt det, men vi kan jo se at vi ligger lige midt i orkanens øje, så vi har ikke mange andre muligheder, men jeg synes, der ryger godt nok meget godt jord til solceller især.

Jeg synes, vindmøller... De siger jo, at vindmøller giver strøm, når det blæser, og solceller giver sol, når det skinner.

Og det er altid både blæst og sol på samme tid, så du skal helst have det hele.

[Stefan] Ja.

[Torben] Men jeg tænker, altså "er der slet ingenting i nogle af de der små, kernekraft anlæg?", som ikke er et kæmpe barsebæk, men nogle mindre anlæg, som kan forsyne rigtig mange husstande. Ja. Der er slet ikke fokus på det der, det er kun vindmøller og solceller lige nu.

Og nu kommer i ude fra København, og der har lige været, det der hovedforhold, hvad hedder det, de har sgu lavet? Der har ihvertfald været et Københavns firma, der skulle lave en stor vindmøllepark, ud i Vest for os, ude i Ulfborg.

[Stefan] Ja.

[Torben] Og det har kommunen sagt nej til. Og folk har det svært med, at vi skal have alle, solceller og vindmøller herovre, og ledningsnettet skal også udvides med 3.000 km master og kabler og det skal hænge, for at kunne transportere strøm væk herfra.

[Stefan] Ja.

[Torben] Vi føler bare, det rammer også det hele, herovre i Vestjylland, fordi det her blæsten, den er jo, men altså, den er svær den der. Det er lidt ligesom, Niels Havskov, at man godt kan lide atom kraft, men det skal ikke være ved os.

[Stefan] Ja.

[Torben] Ja. Men ellers så, nej, vi skal jo have noget vedvarende energi, på den en eller anden måde, og, men altså, om det er den ene, eller den anden måde, det ved jeg ikke, men jeg tænker, det skal vi selvfølgelig, blive ved med jo, men... Så vi er jo, vi er ikke modstandere af det. Det er vi ikke.

[Mia] Men du synes, I tager meget af. . . I tager en god del af det?

[Torben] Ja, vi synes, vi tager vores del af det herovre, men jeg kan også godt se, at det skal være hvor vinden er, hvor det blæser, men, man skulle jo bare. . . Jeg synes bare, kunne man lave noget mere, oppe i Kattegat, og i Østersøen, og ja, men der er jo også mange, vindmøllepakker dernede jo.

[Stefan] Ja. Jamen, det var et meget godt svar. Så tænkte jeg bare lige. . . Så ville vi bare lige høre ja, nu har I været lidt inde på det, men sådan, øh, hvilke, myndigheder, og, firmaer, har, I sådan, haft kontakt til?

[Torben] Jamen, af firmaer, der har vi jo haft, Everfuel. Altså bare, hvor mange, eller navn, vil du have navn på dem også?

[Stefan] Jeg behøves ikke personer, det er mest i forhold til sådan, nu har vi jo haft fat i forskellige, mennesker. Vi har for eksempel snakket med, Energinet, og Geopartner, og Holstebro Kommune.

[Torben] Jamen, det er også dem, vi har haft fat i, altså Energinet og Geopartner, de har været ude i forbindelse med planlægningsfasen, og sådan noget, det er dem, vi har haft fat i, og har snakket med dem, og så har vi snakket med kommunen også, selvfølgelig. Men det er nok mere os, der har kontaktet dem også, fordi vi synes, det er for dårligt, de ikke informerer lidt bedre om, hvad skal ske herude, og det ved jeg godt, det er da også svært nogle gange.

Og det er jo fordi, de måske også har tavshedspligt, i forhold til, hvad konkrete planer der er, og begynder de at nævne, der skal komme et eller andet, så vil vi jo også rigtig gerne vide, hvad det er, så vi ved lidt mere om det, og det er nok svært for dem, lige helt at sige.

Og de store energiudvikler, der tror jeg, vi har fat i, seks forskellige eller sådan noget.

[Stefan] Det er også fint, dem behøver vi ikke specificke navne på.

[Mia] Men det var mange.

[Torben] Ja, det er mange jo. Det er i hvert fald, som minimum 6, vi tror vi har haft kontakt med.

[Mia] Vildt nok

[Torben] Og 7'eren hvordan jeg er blevet behandlet af dem. Altså, de vil jo rigtig gerne, de er så rare og flinke når de kommer. De er sultne. Så de vil jo også prøve at lokke, med alt muligt jo.

[Mia] Ja. De vil gerne have noget fra jer jo.

[Torben] Ja, de vil det. Og det er også derfor, at vi kunne se, at vi sidder med et eller andet, som har noget værdi, og så skal vi også prøve at sælge det bedst muligt.

Og vi har prøvet, at sige nej, til det amerikanske selskab, der hedder PlugPower, hvor det så var en fra Cowi, som repræsenterede dem her og skulle kontakte og prøve, at skaffe noget jord til dem. Og vi har sagt nej flere gange. Så ringer han igen og siger, at han kunne måske lige, give den en tand mere.

Og det er det, der med, når man først har sagt nej, og han siger "Okay, jamen det er sådan det er". Og når han så ringer igen. Så bliver du... det er ikke rart.

Og det er ikke sjovt. Du ved jo godt, at så kan du virkelig fornemme, at du har noget, der har noget værdi på. Men det er simpelthen det, der gør, at man bliver lidt skør i hovedet af.

[Mia] Man bliver sådan lidt presset også.

[Torben] Ja. Vi har nogle venner, som bor lidt udenfor selve området. De har også en rigtig fin ejendom liggende nede til Storeåen. De har virkelig en fin ejendom.

De har sagt nej flere gange. Når de så bliver i kontakt og får nogle priser, så bliver man alligevel i tvivl, så begynder man at tænke lidt over det. Men de har bestemt, at de vil ikke sælge. Og det er jo mega flot, at man kan sige helt nej og sige, at det vil man ikke. Men det er de der penge. De har en voldsomagt.

Vi vil simpelthen ikke kunne lade vær med at sige nej. Og vi ville risikere, at der blev bygget rundt om os, og så har vi et eller andet jord til at ligge herinde midt i. Jeg tror også, at vi ville blive eksproprieret på et tidspunkt. Men vi kunne risikere at sidde med et eller andet, og skulle prøve at sælge det og der er jo ingen landmænd, der vil købe, for løbet er kørt.

Og de vil ikke kunne drive landbrug. Og de forskellige udviklere vil også sige, at vi har fundet det jord, vi skal have. Og så kan vi sidde her tilbage og tænke "øv".

[Stefan] Ja, det ville være svært, når I ligger i orkanens øje.

[Mia] Og man vil måske heller ikke kunne få lige så meget for sin ejendom, hvis du skulle sælge det som normalt.

[Torben] Nej.

[Stefan] Men det var meget om de private investorer der. Så tænker jeg at så kan vi gå videre til nummer 8 om hvordan du føler i er blevet behandlet af kommunen og myndighederne?

[Torben] Altså i forhold til højspændingsprojektet. Vi er jo blevet kaldt til nogle møder, og det er jo selvfølgelig, at man skal holde et par møder for lodsejere. Men jeg tror, at de fleste lodsejere når de er gået derfra, at de tænker, at de vil godt ned og høre og så kan de få en kop kaffe eller en øl eller sodavand.

Men det er jo egentlig bare for at få den øl eller sodavand, for det er jo ligesom bestemt, når det er noget statsligt, at der er ikke så meget at gøre ved det. Det tror jeg, at de fleste har den holdning til.

For når først det er Energinet... Hvis du siger nej, så kan du jo bare blive eksproprieret, hvis du ligger lige oppe af et eller andet, hvor der skal være et eller

andet, som fx udbygning af transformerstation. Men altså kommunen, vi føler, de har været virkelig dårlige til at informere om, hvad der skulle ske.

Og det har vi også sagt til dem. Vi er skuffet over det og det er vores naboer også. Jeg føler ikke, at de rigtigt. . . At man så er blevet hørt. De skulle kontakte, os før når de vidst noget mere konkret om, hvad der skulle ske. Og så ser man bare, at man kan læse i avisen eller få det i E-boks, at et stort område er skraveret ind, og det lægger man indenfor. Man kan ikke få mere information om, hvad der skal ske.

[Stefan] Ja. Er der mange af tingene, I først har opdaget, når det blev skrevet om i artikler?

[Torben] Nej, det ved jeg ikke. Vi har jo godt kunne fornemme, at det skulle komme, men blev bare lige pludselig. Det skal jo også ske hvis der er en nabo som skal have en ny stald eller have en gylletank. Så skal der søges om det.

Så kommer der jo en nabohearing om det. Og det er jo der, du finder ud af. Man kan godt nogle gange blive overrasket. Men sådan et større projekt som det her, altså med et PtX-anlæg. Kommunen har ikke ville sige, hvad det var.

Vi har spurgt kommunen på et tidspunkt om, hvad skal der komme? Det er jo ikke solceller, du har, vindmøller, der kommer. Og det er jo et eller andet, som var mere vigtigt for dem, og af nationale interesse men de ville ikke sige det.

Og så tænkte vi, der har også været snakket om et datacenter herude på et tidspunkt. Og det tror jeg, at kommunen rigtig gerne ville. Det er der vel også lidt præstige hvis det var Apple eller Google, der skulle lave et datacenter. De vil hellere holde jorden fri til sådan nogle ting, end bare til solceller eller vindmøller. Men det er bare meget sværere at få noget konkret.

Hvad skal der ske herude? De har tegnet noget ind, men man vil ikke sige rigtigt, hvad det er. Det er ligesom, at de ved ikke rigtigt, hvad det er.

Og vi tænker, at de må have vidst noget, da Skovgaard Energy købte den første ejendom herude i 2021, og den blev købt til 1. januar 2022. Altså der må de have vidst, at de havde planer.

Så det er sådan, men det er klart. De har også lidt tavshedspligt, de kan heller ikke bare sige alt, hvad de vil.

[Stefan] Ja, men Skovgaard havde heller ikke været ude, da de begyndte at købe de første ejendomme?

[Torben] Jo, de kom ud, da de havde købt, det var cirka et halvt år efter, at de havde købt ejendommen derover, og så kom de og spurgte om vi ville eje jorden og så fortalte de hvad de skulle lave og viste tegninger og så havde nogle prospekter med informationer om, hvad de skulle lave.

Men det var dem, der fortalte, det var ikke kommunen, og det er jo det, vi følger. Vi ville egentlig gerne, have at det var kommunen, der kom før dem.

Vi synes at det var ligesom måden at gøre. Så når kommunen, de havde jo noget konkret, som også var præsenteret for dem af Skovgaard Energy. Så kunne kommunen lige så godt også have sagt det til os. I stedet så har kommunen bare lavet om i lokalplanen flere gange. Vi troede bare det var lige her omkring os men så blev området udvidet voldsomt, hvor det så var de her 1400 hektar.

Og så har man nu her til sidst, indskrænket til 440 hektar tror jeg det er. Skovgaard Energy har købt en hel del ejendomme herude, og har en masse jord, og de tænker nok, at det kunne jo godt være lidt smartere at samle nogle af de der PtX-anlæg. Hvis de havde planer om en 4-5 PtX-anlæg herude, jamen så kunne det godt være, at der kunne være 3 anlæg på deres jord, i stedet for at det bare skulle være 1 anlæg.

Og så skulle min længere ud, for at finde plads til de andre 2 anlæg. Og det er jo sådan set fint nok, at man ligesom kan koncentrere sig, og samle dem lidt sammen, som et stort PtX-område. Hvis kommunen skulle have en rating fra 1-10, for information og samarbejde, så er det nok en 3-4 styks.

[Stefan] Ja.

[Torben] Og det tror jeg generelt at vores naboer synes det samme og at de er trætte af kommunen. Og når kommunen ligesom har lovet for nogle år siden, at vi nok skulle være de første til at få besked om hvad der skulle ske herude. Da vi ligesom havde lurt at det nok var et område, som var ret interessant, for nogle udviklere, til den grønne energi.

[Stefan] Ja. Jeg tænker så, kan vi jo gå hen til spørgsmål 9, og spørge, føler I så, I er blevet retfærdigt behandlet?

[Torben] Ja. Jamen, det synes vi egentlig vi er. Altså, vi har jo fået lavet en aftale, som vi er godt tilfredse med.

Vi har også snakket med mange, og fået af vide, hvad prisen var man snakkede om herude, og så har vi haft nogle dygtige rådgivere til at hjælpe os, i forbindelse

med alt det her forhandlingsforløb der, med at få solgt ejendommen. Altså, hvis jeg lige skal nævne, så vi har en nabo, som har en mindre ejendom, og det er en af de lavere handler. Det er et gammelt, lidt faldefærdigt udhus, og jorden er lidt spredt. Men de solgte, samtidig som os, måske lidt før os, fik de lavet en aftale med Skovgaard Energy. Og Skovgaard købte deres, men de købte det bare til... Jamen faktisk, til almindeligt handelspris for landbrug. Jamen, jeg tror, de har fået omkring 3 millioner, for ejendommen som var 24-25 hektar. Og det er jo ligegodt 1000 kr pr hektar. Og jeg tror umiddelbart at de tænkte, det var nok okay, så kunne de blive boende til leje.

Men så hørte de så efterfølgende, at en anden nabo har solgt, og man kunne se det i tinglysningen den første januar. For Skovgaard de købte vores og vi sagde, at vi kunne lige så godt være over skæringsdatoen, hvis det kunne være 30/6 i 2023, altså sidste sommer. Men de var i gang med forhandlinger med nogen, så de ville helst ikke gøre det, før den 31/12.

Og det er selvfølgelig fordi det ville blive offentliggjort, og at folk kan se tinglysningen, hvad ejendommen handlet til. Og vi har en anden nabo, de har lige solgt til RWE elselskab. De havde så, 28 hektar og de får 17,5 millioner for det.

Og så har vi den anden nabo, der havde 24 hektar. Fire hektar mindre og han får 3 millioner. Så han føler virkelig at han er blevet røvrendt. Og det kan jeg også godt forstå. Men det er jo det med, at man måske lige skal få noget ordentligt rådgivning, og få snakket med nogen om hvad der er og hvilke priser man snakker om. De kunne måske have gået lavere i handlen med Skovgaard. Skovgaard har jo holdt kortene tæt ind hånden jo, så de er kommet, med et udgangspunkt, og naboen forlangte over. Jeg tror de forlangte 3,5 million, men de endte med at fået 3 millioner for ejendommen.

[Stefan] Ja.

[Torben] Så der kan man godt få lidt ondt af ham, og at der er så stor forskel. Men de havde jo tænkt at handlen var okay da de lavede den og så hører de efterfølgende, og det er der, den er helt gal, når de hører at nogen kan få 14 millioner mere end de får for næsten samme antal hektar

[Stefan] Ja det er lidt overraskende.

[Torben] Så hvis det var dem du skulle interviewe, så havde de nok ikke snakket så pænt. Så havde de nok kommet med en anden holdning, til nogle af dine spørgsmål

tror jeg. Men de har jo ikke vidst andet. De synes jo de havde gjort det godt på tidspunktet og havde fået solgt en gammel og lidt faldefærdig ejendom og så kunne de blive boende nogle år endnu og så var de fint for dem. Så det er vigtigt, at få lidt ordentligt rådgivning, i sådan nogle situationer, og så skal man, måske også lige snakke lidt mere med naboerne om hvad de gør, hvor de er i processen og hvad de sælger for.

[Stefan] Ja. Jeg tænkte, det var måske, ikke kun i forhold til, sådan, hvad man har fået for ejendom, men også den information, I har fået undervejs og om I synes, det har været retfærdigt, og om du føler, I har haft indflydelse?

[Torben] Ja. Men det er nyt for os, altså, hvis det var nogen der skulle købe almindelig landbrugsjord som hvis man skulle sælge til naboen så skulle men bare forhandle med ham. Her der vidste vi slet ikke hvad vi skulle forlange af priser. Det er jo en fuldstændig ny verden for os, at være i. Og så hører man jo, at nogen, kan sælge jord til sol og vind. Der snakker man om priser på måske 250.000-300.000 per hektar, hvor landbrugsjord herude, ligger på 120.000-150.000 per hektar. Så du bliver overrumplet, når der kommer sådan nogle sælgere, som vil købe din jord, så man skal virkelig bare sige ja til det første og bedste. Så det er vigtigt at få snakket med nogen.

[Stefan] Ja. Så føler jeg egentlig, vi er kommet igennem spørgsmålene. Så vil jeg bare høre, om du har noget, du vil tilføje her til sidst? Noget, du tænker, vi ikke har spurgt om, som kunne være interessant for os at vide?

[Torben] Nej.

[Stefan] Det er også okay, hvis du ikke har. Der er ikke noget pres.

[Torben] Nej. I skal vel bare lave noget generelt ud fra grøn energi, med PtX og sådan noget?

[Stefan] Det vi som helt præcis undersøger, det er, vi rigtig gerne vil vide om borgere bliver, retfærdigt behandlet og der er pris jo en ting, men en anden ting er, om, om man bliver informeret, og om I har noget indflydelse, på projektet, eller, om det hele, bare bliver, styret oppe fra.

[Torben] Nej, jeg ved ikke... I forhold til det med de der master, og Energinet generelt, at de er egentlig okay. Man kan lige få fat i dem, som er tilsynsførende herude. Der havde vi en dialog kørende i forbinde med noget kabelnedgravning. Der skulle graves et kabel ned der hvor vi havde vores grise til at gå.

Der sagde vi at "Hvis det her skulle fungere så var det nok bedre vi fandt en anden mark til at have vores grise til at gå på så vi kan have fred for jer og i kan have fred for vores grise". Så vi lavede en beregning på, hvor meget ekstra tid, vi skulle bruge på at køre ud på en mark der lå lidt længere ude. Så det måtte vi godt lave en beregning på. Det gjorde min kone hvor hun prøvede at tid på hvor meget tid det tog for en traktor at køre ud da vi skal ud til opsyn flere gange om dagen og vi skulle fodre dem.

Og det var egentlig fint. Det var meget konkret og der var ingen diskussion om det var for meget. Så de kunne grave i fred og ro og vi kunne have vores grise i fred og ro. Det holdt så bare ikke helt vand for tidfristen kom til at skride lidt, men det er jo styret oppe fra. Der kan vi ikke gøre noget jo, og sådan et stort projekt, det kan vi hverken forhale, eller bremse. Der er vi så nødt til at lave en plan B.

Vi er lidt spændte på når de går i gang med at bygge det PtX anlæg. Det har de plan om at gøre det i 2027-2028. For vi har egentlig lavet en aftale om, at vi kunne blive boende her, i op til 15 år, på lejebasis men det tror jeg ikke vi kan. Måske 10 år, kan vi blive boende men nu må vi se hvor hurtig udviklingen går.

[Stefan] Ja.

[Torben] Så i nogle ting er der et okay samarbejde og nogle gange føler jeg at det er bestemt ovenfra, og det kan virke som om vi er de små.

[Stefan] Ja. Jamen, så tror jeg faktisk ikke, vi har så meget mere at spørge om. Så vil jeg bare sige, tak fordi, I gad at, at deltage. Og hjælpe os på vejen med vores projekt. Så må I bare have en god dag.

[Torben] Tak og i lige måde

[Stefan] Mange tak. Hej.

[Torben] Hej.